HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

CCCLXII

SUTTANİPĀTA

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

HİNDİDEN PĀLİ ASLIYLA KARŞILAŞTIRARAK ÇEVİREN:
KORHAN KAYA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

SUTTANİPĀTA

Genel Yayın: 4564

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

SUTTANİPĀTA

ÖZGÜN ADI
सुत्तनिपात

HİNDİ DİLİNDEN PĀLİ ASLIYLA KARŞILAŞTIRARAK ÇEVİREN
KORHAN KAYA

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2019
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
HANDE KOÇAK

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MUSTAFA AYDIN

GRAFİK TASARIM VE UYG ULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, AĞUSTOS 2019, İSTANBUL

ISBN 978-605-295-902-2 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-295-901-5 (KARTON KAPAKLI)

BASKI-CİLT
DERYA MÜCELLİT SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ
MALTEPE MAH. LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/80-81 TOPKAPI
ZEYTİNBURNU İSTANBUL
Tel: (0212) 501 02 72 - (0212) 501 35 91 Faks: (0212) 480 09 14
Sertifika No: 40514

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

SUTTANİPĀTA

HİNDİ DİLİNDEN PĀLİ ASLIYLA KARŞILAŞTIRARAK
ÇEVİREN: KORHAN KAYA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

Sunuş vii
Sözlükçe xxvii
Kaynakça xxxv

I
Yılan Bölümü
(Uragavagga) 3

II
Çullavagga 27

III
Mahāvagga 49

IV
Atthakavagga 105

V
Pārāyanavagga 129

Sunuş

Buddhizmin Doğuşu

Buddhizm MÖ 6. yüzyılda Kuzey Hindistan'da ortaya çıkmış bir dindir. Buddhizmin ortaya çıktığı ilk dönemde öğreti tamamen Hindistan'a özgü saf bir Hint öğretisidir. İkinci dönemde Buddhizm, Asya'ya yayılmaya başlamış, Hint olmayan pek çok unsur bu dine eklenmiştir. Üçüncü dönemse, Buddhizmin Çin'deki merkezlere ve Japonya'ya doğru yayılıp Tantra ve Çan (Zen) öğretilerine dönüşmeye başladığı dönemdir. İlk dönemi, insan psikolojisinin ön planda olduğu Nikāya Buddhizmidir. Bu daha sonra *Hīnāyana* adıyla anılacaktır. İkinci dönemde Mahāyāna yükselir. Günümüzde Hint Buddhizmine en yakın olan, Sri Lanka, Burma ve Tayland gibi, coğrafi koşulları Hindistan'a benzeyen yerlerdeki Buddhizmdir. Farklı coğrafi özelliklere sahip olan Asya Buddhizmi ise Hint Buddhizminden biraz daha farklıdır. Hindistan'daki ilk dönemin ermiş kişisine *arhat*, ikinci döneminkine ise *bodhisattva* denir. Üçüncü dönemdeyse ermiş, evreni âdeta kendi sihirli güçleriyle yöneten *Siddha*'dır. Buddhist öğreti ilk yıllarda iki kola ayrılmıştı, bunlardan birisi ilerici kol olan Mahāsanghikalar, diğeri ise muhafazakâr Sthaviravādalar idi. Bu ikincisine Pāli dilinde *Theravāda* denmektedir. Nikāya Buddhizminin mezheplere ayrıldığı bu dönemde pek çok okul (tarikat) ortaya çıkmıştı. Sayıları on

sekiz veya yirmiyi bulan bu okulların adlarını çeşitli yazıtlarda görebiliyoruz. Theravāda, Sarvāstivāda, Sautrāntika, Sammatīya gibi okullardır bunlar. Hint Buddhizmini beş devirde ele almak mümkündür: (1) Buddha'nın yaşamını ve ölümünden sonraki yılları kapsayan Erken Buddhizm, (2) Mezhep ayrılıklarını içeren ve sonradan Mahāyānacılar tarafından *Hīnāyana* olarak adlandırılacak olan Nikāya Buddhizmi, (3) Erken Mahāyāna Buddhizmi, (4) Geç Mahāyāna Buddhizmi, (5) Ezoterik Buddhizm. Hint Buddhizmi, tarihsel Buddha'nın, yani Buddha Şākyamuni'nin, sonradan Asya'da toplumların ihtiyaçlarına göre yerel inançlarla da kaynaşarak şekillenip değişime uğrayacak olan öğretilerinin temellendiği Buddhizmdir. Örneğin Sangha örgütü, dört soylu gerçek, sekiz soylu basamak, *Pratītyasamutpāda*, *Nidānalar*, *Skandhalar*, birçok Vihāra'nın dikilmesi, Şrāmaneralar, Şrāvakalar hep bu en eski Buddhizme aittir. Buddha'nın ölümünden yüz yıl sonra, Buddhizm yukarıda anılan iki ana kola ayrılmıştır. Nikāya Buddhizminde Abhidhamma öğretileri bu döneme damgasını vurdu. Daha sonra, Mahāyāna anlayışı Buddhizme birçok yeni şey eklemiştir. Örneğin Erken Mahāyāna'da Amitābha inanışı ve *Pracnāpāramitā Sūtra*, *Saddharmapundarīka* (Lotus Sūtra), *Avatamsaka Sūtra* gibi pek çok değerli eser ortaya çıkmıştır. MS 2. yüzyıldan başlatabileceğimiz Geç Buddhizmde, Mādhyamika, ondan yüz yıl sonra da Yogāçāra okulları ortaya çıkmıştır. Buddhizmin bu dördüncü devrinde, bu ikisinden başka Tathāgatagarbha öğretisi ile Buddhist mantığı da gelişme kaydetmiştir. Beşinci devirde ise, Hinduizmin etkisinde olan Ezoterik Buddhizm vardır. Nikāya ve Mahāyāna Buddhizminden etkilenen Ezoterik Buddhizm çok güçlü ve popüler hale gelmiştir. Sonuçta Hinduizmin güçlenmesi ve Müslüman akınlarının yoğunlaşması nedeniyle, Buddhizm Hindistan'da tutunamaz hale gelmiştir.

İki büyük mezhepten küçük araç olanına, yani Hînâyana'ya, adını Mahâyânacılar vermiştir. Mahâyâna mezhebi taraftarları, kurtuluşun bireysel olarak mümkün olduğunu savunan Nikâya Buddhizmi taraftarlarını bencillikle suçlayıp onları küçümsemek için onlara, kendi mezheplerinin isminin anlamının tersi olan, "küçük araç" anlamına gelen *Hînâyana* ismini vermişlerdi. Hînâyana, geleneksel olarak Hint Buddhizmindeki, Sarvâstivâdinler ve Mahâsanghikalar da dâhil olmak üzere, on sekiz okulu da kapsıyordu. Bu okullar Sutta Pitaka'da yer alan Şâkyamuni Buddha'nın konuşmalarını temel alıyordu. Bu okulların birçoğu kendi Abhidharma ve Vinaya edebiyatlarını oluşturdu ve buralarda herkesin kabul ettiği Buddhizmin temel öğretileri olan "dört soylu gerçek" (Çatvari Âryasatyani), "nedensellik zinciri" (Pratîtyasamutpâda) ve "bireyin kurtuluşu" (Nibbâna) gibi kavramları işledi. Bugün varlığını sürdüren tek Hînâyana Okulu olan Mahâsanghika'nın devamı Theravâdacılar, kendilerine biçilen "küçük araç" tanımını kabul etmemektedirler.

Mahâyâna, yani "büyük araç" ise Sanskrit dilinde *mahâ* [büyük] ve *yâna* [vasıta, araç] sözcüklerinin birleştirilmesiyle elde edilmiştir. Hint Buddhizminin iki büyük mezhebinden ikincisini belirtir; Tibet, Nepal, Bhutan, Çin, Moğolistan, Kore ve Japonya'ya yayılmış olan Mahâyâna'ya *Kuzey Ekolü* de denir. Yaklaşık olarak MÖ 2. yüzyılda eski sisteme tepki olarak doğmuştur. Hînâyana ile Mahâyâna'yı ayıran en büyük özellik, birincideki bireysel kurtuluş yolu olan *arhat*lığa karşılık ikincinin herkesi kurtuluşa götürmeye çalışan Bodhisattvacılığının var olmasıdır. *Arhat* tek başına *Nibbâna*'ya ulaşmaya çalışırken Bodhisattva yaşayan bütün varlıkları ona ulaştırmaya çalışır. Bir Bodhisattva, Buddha olmak istiyorsa *karunâ* [merhamet] ve *pracnâ* [bilgelik] yolundan ayrılmamalıdır. Hînâyana'nın Mahâsanghika tarikatı proto-Mahâyâna olarak kabul edi-

lir. Bir başka deyişle, Hīnāyana ile Mahāyāna arasında bir köprüdür ve Mahāyāna'nın gelişimi için gerekli olan tüm temel bilgiler ondan çıkmaktadır. Mahāyāna öğretisi daha dinî özelliktedir, akıldan çok duyulara hitap eder. "Arı Ülke" (Sukhāvatī) gibi Buddha'nın öz düşüncelerine aykırı fikirlere kadar giden, tanrılardan panteonlar oluşturan bir yapıdadır. Hīnāyana veya Theravāda'da aşkın bir gerçeklikten söz edilmezken, Mahāyāna'da gerçeğin tüm görünenlerin arkasında saklı olduğu vurgulanır. Mahāyāna'nın ilk kurulan okulları Madhyamaka ve Yogāçāra idi. 7. yüzyılda Tibet'te Tantrik Vacrayāna hareketi de bu mezhebin uzantısı olarak doğmuştur. Mahāyāna'nın temeli olarak görülen Bodhisattva öğretisinin oluşumunda Cātaka masallarının büyük katkısı olmuştur. Maitreya inancı gelişimini Mahāyāna'da tamamlamıştır. Mahāyāna'daki tüm canlıların aynı yaşam gerçeğinin geçici görünümlerinden başka bir şey olmadığı düşüncesi, Japonya'da Kegon ve Tendai okullarında özenle işlenmiştir. Bodhisattva, Samādhi, Pracnā, Şūnyatā, Trikāya gibi kavramlar Mahāyāna'ya aittir. Pracnāpāramitā, Saddharmapundarīka, Vimalakīrti, Avatamsaka, Samdhinirmoçana, Tathāgatagarbha, Sūrangama Sūtralar Mahāyānacıdırlar. Mahāyānacı okullar ise şunlardır: Madhyamaka, Yogāçāra, Tien-tai, Tendai, Chan/Zen, Arı Ülke, Ezoterik Buddhizm, Niçiren.

Buddhizmin Kolları ve Yayıldığı Yerler

Buddha MÖ 563'te doğmuş ve MÖ 483'te (otoritelerce en çok kabul gören tarih) ölmüştür. Buddhizm Hindistan'da altın çağını MÖ 270'lerde tahta geçen Büyük İmparator Aşoka zamanında yaşamıştı. Aşoka, diktirdiği taş yazıtlarla, yaptırdığı çok sayıda okul, hastane, park vb. ile koyu bir Buddhist olarak insanlığa hizmet etmiştir.

Buddha'nın ölümünden sonra toplanan I. Buddhist Konseyi'nde, Buddha'nın öğretileri yinelenerek bir birlik oluşturulmaya çalışılmıştır. Buddha'nın ölümünden yüz yıl sonra toplanan II. Buddhist Konseyi'nde ise bazı görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Bazıları manastır yönetimine ve Sangha örgütü kurallarına çok sıkı bağlıydı. Bazıları ise daha serbest düşünmeye çalışıyordu. Buddhizm üç büyük *yāna*ya bölünmüştü: Mahāyāna [Büyük Araç], Hīnayāna [Küçük Araç] ve Vacrayāna [Sert Araç, Elmas Araç]. Güneydoğu Asya'daki tutucu okul Theravādin idi. Herkese açık olan Mahāyāna, manastır düzeninden daha farklı bir yolda ilerlemek istiyordu. Hīnāyana herkese açık değildi; meditasyondan ve genel anlamda sıkı disiplinden yana idi. Hīnāyana kişinin, Mahāyāna tüm toplumun kurtuluşu için uğraşmaktaydı. Vacrayāna ise herkesin uygulayamayacağı, disiplin ve serbestliği bir arada içeren, renkli fakat çok zor bir yoldu.

Büyük İskender Hindistan'a geldiğinde iktidarda olan Çandragupta, hükümdarlığı sırasında *brāhman*lara dayanmıştı. Ondan sonra gelen Maurya Hanedanı ise, başta Kral Aşoka olmak üzere, Buddhistlere dayandı. Buddhacılık devletin ideolojik temeli oldu. Fakat daha sonra, ilkel kültlerin etkisiyle Buddhizm Hindistan'da geriledi. Maurya İmparatorluğu dağılınca yerine Şunga, Kuşan (1. yüzyıl) ve Gupta krallıkları kuruldu. Son devir Harsha devriydi (606-647) ve bu devirde Ak Hunların saldırıları sonucu birçok dinsel merkez zarar görmüştü. 645'te Hindistan'a gelen Çinli gezgin Huen-Zang birçok manastırın yok edildiğini anlatır. *Brāhman*ların baskısı, yabancı kavimlerin saldırıları ve ilkel yerlilerin öğretiyi anlayamaması sonucu Buddhizm Hindistan'da geriledi. Müslüman akınları da bu yıkıcılıkta etkili oldu. Ancak Buddhizm tam bir misyoner dini idi. Yok olmadı, kuzeye ve güneye doğru yayılarak yaşamını sürdürdü.

Buddhizmin öğretileri 1. yüzyıldan itibaren Çin'e girmeye başladı. Çin'de Taoculukla veya Konfüçyüsçülükle karışarak, çeşitli biçimler oluşturdu. Çinlilerin bastırdığı en önemli Buddhist eser, 5. yüzyıla ait *Vacraççhedika Pracnāpāramitā Sūtra* [Elmas Sūtra] idi. Buddhizm Kore'ye 372'de Çin eserleriyle birlikte geldi. Kore Çin ile Japonya arasında bir köprü görevi gördü. Japonya'ya Kore'den sıçradığında tarih 552 idi. Buddhizmin güneye yayılması ise çok daha öncedir. Daha Kral Aşoka zamanında ilk misyonerler adaya gelmişti ve Buddhizm Seylan'da tutulmuştu. Burma'ya ise tam olarak ne zaman girdiği bilinmemekle birlikte, onun da Aşoka zamanında ilk etkileri aldığı söylenir. Daha sonra Buddhizm, Siyam, Laos, Kamboçya gibi yerlere de yayılmıştır. Bugün Buddhizmin yaşandığı yerler Hindistan'ın bazı kısımları, Pakistan ve Rusya'nın bazı kısımları, Nepal, Çin, Tibet, Kore, Japonya, Moğolistan, Formoza, Vietnam, Laos, Kamboçya, Tayland, Burma ve Seylan'dır. Dünyada Buddhist nüfus bir milyara yaklaşmaktadır.

Buddhizmin Tibet'te aldığı isim Lamaizmdir (La-ma: Süper insan). Aslında Tibet'te yaşayan din, bir tür Şamanizm olan Bön dini idi. Buddhist kitaplar 5. yüzyıldan itibaren Tibet'e ulaşmıştı, ancak pek ilgi görmüyordu. 7. yüzyılın ortalarında Kral Srongtsen Gampo Tibet'in kapılarını Buddhizme açtı ve böylece bu kişi Tibet Buddhizminin kurucusu olarak anılır oldu. 8. yüzyılda Tibet'e gelen Padmasambhava, Tantrizmi öğretti. Bu kişi Vacrayāna'yı mükemmel uygulayan bir insandı. Tibet Buddhizminin dört okulu vardır. Hint metinlerinin çoğunun bugün sadece Tibetçesini bulabiliyoruz.

Öte yandan Buddhizmi 520'de Çin'e getiren Bodhidharma, Zen Buddhizmi kurmuş oluyordu. Zen'de metinlere, sözcük ve harflere bağlı kalmadan, doğrudan ve özel bir iletişimle Buddha düşüncesi uygulanabilir ve *Nirvāna* yolu açılabilirdi. Hui-Neng Hint özellikleri gösteren Zen Budd-

hizmi tamamen Çinlileştirdi (7. yüzyıl). Buddhizm dövüş biçimlerini de etkilemişti. O nedenle Çin'de savaş sanatları büyük bir gelişme katetti.

Buddhizm bugün Avrupa ve Amerika kıtasına doğru da yayılmaktadır. Buddhizm tanrısız, kurbansız ve ağır ibadetler içermeyen saf yapısıyla yeryüzündeki pek çok ulusun rahatlıkla benimseyebileceği bir yapı gösterir. Öğretiyle yayılmış, savaş yoluyla yayılmamış bir dindir. Aklı bir kenara bırakmak şöyle dursun, her aşamada aklı kullanarak biçimlenmiştir. Bazı efsaneler ve eski düşünce biçimleri dinin içine sızmışsa da, 2.500 yıl önceki saf halini görebilmek çok zor değildir. Buddha ölmeden yerine geçecek kişiyi seçmemiştir. O, *Dhamma*'yı izlemeyi salık vermiş, ayrıca herkesin kendi kendine ışık olması gerektiğini söylemiştir. Diğer dinlerde sıkça görülen metafizik, sihir, büyü gibi anlaşılmaz şeyler öz Buddhizmde yoktur (Mahāyāna Buddhizmi hariç). Buddha yanlış öğretilerin ve *brāhman*ların yaptıkları sihir ve büyülerin karanlık olduğunu, kendi düşüncelerinin ise güneş ve ay gibi parlak ve açık olduğunu söylemektedir (Anguttaranikâya III, 129). Gerçekten inançları soyut temellere dayandığı için diğer birçok dini eleştirmek zordur ve inananlarını kızdırır. Buddhizm ise eleştirilebilir ve inananları daha hoşgörülüdür. Hatta Buddhizmin oluşmasında eleştirel bakışlar büyük rol oynamıştır. Tanrı veya tanrılarla görüştüğünü öne sürmeyen, sadece kendine ve düşüncelerine güvenen tarihî bir kişilik olarak Buddha, zamanın geçiciliğini temel almıştı ve başka birçok düşünürün yaptığının tersine o, *Tanrı nedir*, *Dünya nedir*, *Biz neyiz* gibi soruları yanıtsız bırakmayı uygun görmüştü. O bir etik devrimcisiydi. İnsanı ve toplumu doğanın acımasız çarkından çıkarıp sosyal bir varlık olarak kabul ederek birbirini incitmeden yaşamanın yolunu göstermiştir: İnsanlara, çağlara ve toplumlara göre değişen, göreceli gerçeği değil, Mutlak Gerçek'i kavrayarak şimdikinden çok daha

farklı bir yaşamı benimsemeyi göze alacak sosyal bir varlık. Onun bu düşüncelerinin 2.500 yıldır yaşadığı düşünülecek olursa, hiç de küçümsenmeyecek bir olgu olduğu kolaylıkla anlaşılacaktır.

Buddhist Düşünce Biçimi

Dört Soylu Gerçek: "Dört Soylu Gerçek" Buddha öğretisinin çekirdeğini oluşturmaktadır. Pāli dilinde Çattari *Ariyasaççāni*, Sanskrit dilinde ise Çatvāri *Aryasatyāni* diye söylenir. Buddha bu gerçekleri ilk olarak Benares yakınındaki Sarnath'ta, eski dostları olan beş çileciye açıklamıştı. Bu dört gerçek, birçok eski Buddhist metinde pek çok kez açıklandığı gibi şöyledir:

1. Dukkha (Acı, keder)
2. Samudaya (Dukkha'nın kaynağı)
3. Nirodha (Dukkha'nın giderilmesi)
4. Magga (Dukkha'yı gideren yol).

Birinci Soylu Gerçek (Dukkha): *Dukkha* sözcüğünün (Skr. Duhkha) ilk anlamı *acı*, *keder*, *ıstırap*tır ama bunlar onu açıklamaya yetmez. Bu sözcük *eksiklik*, *sürekli olmayış*, *boşluk*, *gerçekdışı* anlamlarını da içerir. Var olma *Dukkha*'yı yaratır. Bu yaklaşım gerçekçi bir gözlem sonucunda elde edilmiştir. Birçok kişinin sandığı gibi "yaşama karamsar bir bakış" değildir. Bir doktor hastasına hiçbir şeyi olmadığını, hemen iyileşeceğini söyleyebilir. Bir başka doktor da aynı hastaya çok kötü durumda olduğunu ve iyileşmesinin olanaksız olduğunu söyleyebilir. Ama doğru olan, hastanın hastalığının en iyi şekilde araştırılması ve gerekli tedavinin uygulanmasıdır. Birinci doktor iyimser, ikinci doktor da kötümserdir. Doğru yöntem ise gerçekçi

olmaktır. Buddha, "Yaşam *Dukkha*'yı yaratır" derken gerçekçi bir yöntemle bu karara varmaktadır. Çünkü en büyük acı, yaşamın sınırlı olmasıdır. Sürekli olmayan şey keder verir (yad aniççam tam dukkham). Üç çeşit *Dukkha*'dan söz edilebilir: (1) sıradan acılar (dukkha dukkha), (2) değişimlerin yarattığı acı (viparināma dukkha), (3) bileşimlerden oluşan acı (samkhāra dukkha).

Sıradan acılar, doğum, yaşlılık, hastalık, ölüm, kötü insanlarla birlikte olma, iyi ve sevilen insanlardan ayrı düşme, istenene kavuşamama, keder, ağlama gibi yaşamla ilgili fiziksel ve mental acılardır. İkinci tip acılar, yaşamdaki herkesin bildiği mutlu durumların, mutlu olayların değişip, o mutlulukları yaşayan insanlara acı vermesidir. Üçüncü tip acılar ise, bileşimlerin yarattığı acılardır ve bunlar beş çeşittir: (1) Madde bileşimlerinin acıları (dört büyük madde ve onun türevleri; ayrıca göz, kulak, burun, dil, vücut beşlisi ve bunların algıları), (2) duygu birleşimleri (fiziksel ve mental olarak altı duyuyla algılanan bütün olumlu ve olumsuz duygular), (3) algı birleşimleri (iç yetilerin dış maddelerle teması), (4) düşünce biçimlerinin birleşimleri (*Karma* Kanunu'nu çalıştıran iyi ve kötü eylemler; istek, enerji, nefret, cehalet, ben düşüncesi gibi 52 mental faaliyet vardır), (5) bilinç birleşimleri (altı duyu ve onların algıladıklarının tepkisi olan bilinç, zamanla oluşur; tahta yanarsa tahta alevi, saman yanarsa saman alevi olur. Alevlerin türleri farklıdır vb.).

Buddha düşüncesine göre, *Dukkha*'yı gören onun kaynağını, ondan kurtulmayı ve kurtaran yolu da görür.

İkinci Soylu Gerçek (Samudaya): Dukkha'nın doğuşunu ya da kaynağını açıklar (dukkha samudaya ariyasaççа). Yeniden doğumlara neden olan şey, tutku ve açgözlülüğe bağlı olan susuzluktur (tanha), yani (1) cinsel zevklere duyulan susuzluk, (2) var olma ve yaşama susuzluğu, (3) yok olma susuzluğu. Bu öyle bir susuzluktur ki insanı duyu zevkleri-

ne, zenginlik ve güce, fikir ve ideallere, teorilere ve inançlara bağımlı kılar. Ailelerin kendi içlerindeki kavgalardan uluslar arasındaki savaşlara kadar her türlü belanın altında yatan gerçek, bu bencil susuzluktur. Dünyada tüm kötülüklerin kaynağı budur. Bunun arkasında, var olma isteğinden kaynaklanan bir güç vardır. İyi ve kötü işlerin belirlediği *Karma* Kanunu vardır. Buddhizmde ruhun varlığı kabul edilmediğine göre, Karma Kanunu uyarınca varlığın sürekliliğinin nasıl sağlandığı sorulabilir. Buddha'ya göre, yaşamaya devam eden ruh veya kendi benliğimiz değil, bu anı izleyen diğer anlardır. Bu durum, bir film şeridinin karelerine benzer, şerit hareket edince film bir anlam kazanır. Yaşamda biçimden biçime geçilir, bir evrim gerçekleşir. Bizi yanıltan kendi benliğimiz ve yaşadığımız kısacık hayattır. Çocuk yetmiş yaşına geldiğinde ne aynı kişidir ne de başka biridir. Ölen kişi ile yeniden doğan kişi hem aynı kişidir hem de farklı kişidir (na ça so na ça anno). Buddhist düşünce yönünden ölümden sonraki yaşam büyük bir sır değildir. Buddhistler bunu sorun etmezler, bununla ilgilenmezler (Mahāyāna'daki cennet idealleri bizleri yanıltmamalıdır). Tekrar tekrar doğuşlara (samsāra) neden olan bu susuzluktur ve *Nibbāna*'yı gören kişi bundan kurtulur.

Üçüncü **Soylu Gerçek** (Nirodha): *Dukkha*'nın sona erdirilmesi, üçüncü soylu gerçek olan Nirodha'dır (dukkhanirodha ariyasaççа). *Dukkha*'yı besleyen susuzluk olduğuna göre, buna "susuzluğun yok edilmesi" (tanhākhaya) diyebiliriz. Başka bir deyişle *Nibbāna*'nın görülmesidir. Bu sözcük, Sanskrit söylenişi olan *Nirvāna* biçiminde bilinir.

Nirvāna'yı açıklamak çok zordur. Her yönden anlaması ve anlatması kolay olan Buddha düşüncesinde açıklanması en zor olan kavram budur. *Nirvāna*, susuzluğun sökülüp atılmasıdır. İsteğin, nefretin ve yanılgının sona erdirilmesidir. Maddeye ve insanlara duyulan her türlü bağlılıktan kurtulmuş olmaktır. *Nirvāna* sönüştür. *Nirvāna* durumun-

da kişi, doğumun, ölümün, bu dünya öteki dünya kavramlarının, ad ve biçimin öneminin olmadığını görür. *Nirvāna* benliğin yok edilmesi değil, "benlik düşüncesinin" yok edilmesidir. O, Mutlak Gerçek'tir. *Nirvāna*, *Mukti*'dir (Pāli Mutti), yani "kurtuluş"tur. *Mukti*, Mutlak Özgürlük'tür, yani kötüden, tutkudan, cehaletten, iki yönlü tanımlamalardan, görecelikten, zaman ve boşluktan kurtulup mutlak biçimde özgürleşmektir. Bu dünyadaki her şey görecelidir, koşulludur, geçicidir. Mutlak Gerçek bunların ötesindedir, hayale kapılmadan her şeyi olduğu gibi görmekle kazanılan "duru görü"dür. *Nirvāna*'dan sonra gelen herhangi bir aşama, durum yoktur. Ölümden sonra erişilen bir aşama değil, yaşarken ulaşılan bir haldir. Gerçeği, yani *Nirvāna*'yı kavrayan bir kişi, bu dünyadaki en mutlu kişidir. Başkalarını sıkıntıya sokan dertler onu sıkıntıya sokmaz. Akıl yönünden son derece sağlıklıdır. Bütün komplekslerinden kurtulmuştur. Geçmişi için pişmanlık duymaz, geleceği için de endişe etmez. Bu anı dolu dolu yaşamaya bakar. Bencillikten uzak saf bir yaklaşımla mutluluk duyar, istek, nefret, cehalet, gurur gibi şeylerden bütünüyle uzaktır. Saf, nazik, merhametli ve hoşgörülüdür. Başkalarına hizmet eder, kendisine hizmet edilmesini istemez. Hiçbir şey istemez. Benlik ve varlık susuzluğundan uzaktır. *Nirvāna*'ya ulaşmayı sağlayan bir yol vardır.

Dördüncü Soylu Gerçek (Magga): *Magga* sözcüğü Pāli dilinde "yol" demektir (Skr. Mārga). *Dukkha*'yı ortadan kaldırmaya götüren yol gerçeğidir (dukkhanirodhagāminīpatipadā ariyasaççа). Tüm aşırı uçların arasındaki Orta Yol'dur (Macchima Patipadā). Bu uçlardan biri mutluluğu sıradan insanların izlediği basit duyu zevklerinde arar, diğeriyse çilecilerin izlediği acı veren uygulamalarda arar, ama her iki yol da gerçek mutluluğu sağlayamaz. Bu Orta Yol'un "sekiz soylu basamağı" (Ariya Atthangika Magga) vardır:

1. Doğru Anlama (Sammā ditthi)
2. Doğru Düşünce (Sammā sankappa)
3. Doğru Konuşma (Sammā vāçā)
4. Doğru Davranış (Sammā kammanta)
5. Doğru Geçim (Sammā ācīva)
6. Doğru Çaba (Sammā vāyāma)
7. Doğru Hatırlama (Sammā sati)
8. Doğru Yoğunlaşma (Sammā samādhi).

Bunların sırasıyla uygulanması diye bir şey söz konusu değildir. Bu sekiz maddenin olabildiğince aynı anda yapılması gerekir. Çünkü bunların hepsi birbirine bağlıdır, birbirini tamamlar. Bunlar Buddhist disiplini açısından şu üç grupta toplanabilirler: (1) ahlâki davranış (sīla), (2) akli disiplin (samādhi), (3) akıl (pannā). Bunlardan *sīla*, doğru konuşma, doğru davranış ve doğru geçim yolları ile ilgilidir. *Samādhi* doğru çaba, doğru hatırlama ve doğru yoğunlaşma ile ilgilidir. *Pannā* ise doğru anlama ve doğru düşünce ile ilgilidir.

Anatta: *An-atta* "ruh yok" demektir (Skr. An-ātman). Buddhizme göre ruh yoktur. Canlıların hiçbiri ruh taşımaz. Yeniden bedenlenme olayı ruha bağlı olarak gerçekleşmez (bu noktada Hinduizmden ayrı bir yeniden bedenlenme inancı gösterir). Reenkarnasyon denen şey, başka benzer maddelerin sürekliliğidir. Dünya doğal fenomenler zincirinin ürünüdür. Yaşayan hem aynı canlılardır hem de değildir. Aynı canlılardır, çünkü bugün için yaşayan "bu benlikler"dir; aynı canlılar değildir, çünkü yarın bir başkası yaşayacaktır ama o da diğerleriyle aynı duyumsayıp düşünecektir, onlar gibi yaşayacaktır. Buddhizm birbirini izleyen ve birbirinin doğumuna neden olan olaylar zincirine *Nedensellik İlkesi* (Pāli Patiçça samuppāda, Skr. Pratitya samutpāda) adını vermiştir. Şöyle formüle edilir:

İmasmim sati idam hoti... Bu olduğunda şu olur.
İmassupp da idam uppaccati... Bu doğunca şu da doğar.
İmasmim asati idam na hoti... Bu olmadığında şu da olmaz.
İmassa nirodhā idam nirucchati... Bu kaybolursa şu da kaybolur.

Yani A varsa B vardır, A doğarsa B de doğar, A yoksa B yoktur, A kaybolursa B de kaybolur. Bu neden-sonuç ilişkisi on iki halkalı nedensellik zinciriyle (*nidāna*lar) açıklanır:

1. Bilgisizlik (Avicca; Skr. Avidya)
2. Eylem (Samkhāra; Skr. Samskāra)
3. Bilinç (Vinnāna; Skr. Vicnāna)
4. Ad ve biçim (Nāmarūpam)
5. Altı duyu (Şalāyatana; Skr. Şadayatana)
6. Dokunma (Phassa; Skr. Sparşa)
7. Duyuş (Vedana)
8. İstek (Tanhā; Skr. Trişna)
9. Varlığa bağlanma (Upadāna)
10. Var olma (Bhava)
11. Doğum (Cāti)
12. Yaşlılık ve ölüm (Carāmaranam).

Bilgisizlik, karma eylemlerinden kaynaklanır. Eylemler bilinçten, bilinç ise düşünsel ve fiziksel görüngülerden kaynaklanır. Bu da altı duyu organına bağlıdır. Altı duyu organı, temasla işlek hale gelir. Dokunmanın kaynağı duyuştur. Duyuş da isteğe bağlıdır. İstek, varlığa bağlanmadan doğar. Varlığa bağlanma, var olmanın bir sonucudur. Var olma doğumla olur, doğum da ölüm, yok oluş, acı ve kederden kaynağını alır. Birinci sırada yer alan bilgisizliği, yani "cehaleti" yok ettiğimiz zaman, diğer on bir halka sırasıyla kaybolacaktır ve kurtuluşun yolu açılacaktır. Buradaki cehalet, Buddhizmin öngördüğü bilgisizliktir, yani dünyanın

ve yaşamın gerçek doğasını görememe, Mutlak Gerçek'i görememe. Kuşkusuz bir insan bir veya birkaç bilim dalında, bazı sanatlarda çok bilgili olabilir. Ama bu, Mutlak Gerçek'i görebilmesi için yeterli şart değildir.

Suttanipāta

Suttanipāta Buddhizmin güney koluna, yani Theravāda mezhebine ait bir kitaptır. Pāli kutsal kitapları külliyatı (Pāli Canon) içinde yer alır. Bu edebî birikimin adı Sanskrit dilinde *Tripitaka*'dır. Pāli dilinde ise *Tipitaka* diye söylenir.

Tripitaka külliyatı, Buddha'nın ölümünden iki ya da üç yüzyıl sonra derlenmeye başladı. O yüzden bu birikimler içinde yer alan eserler Buddhizmin en eski yapıtları olarak kabul edilirler. *Tripitaka* "Üç Sepet" anlamına gelir, *Vinayapitaka*, *Suttapitaka* ve *Abhidhammapitaka* adıyla üç kısımdan oluşur.

Vinayapitaka "Suttavibhanga", "Khandakālar" ve "Parivāra" olarak üçe ayrılır. *Vinayapitaka*'nın genel konusu erkek ve kadın keşişlerin yaşamlarını düzenleyen kurallardır. Tüm keşişler *pātimokkha* denen "bağ" ile birbirlerine bağlıdır. Buddhist Sangha örgütü kuralları, örgüte kabul edilme, çeşitli törenler, çeşitli öyküler bu birikimin konuları arasındadır. *Abhidhammapitaka*, "Yüksek Din Sepeti" anlamına gelir. Aslında *Suttapitaka*'da anlatılan konularla aynı konuları içerir. Aralarındaki fark, bunda anlatıların daha ayrıntılı ve sade olmasıdır. Yedi kitabı vardır: *Dhammasamgani*, *Vibhanga*, *Dhātukathā*, *Puggalapannatti*, *Kathāvatthu*, *Yamaka*, *Patthānapakarana*.

Tripitaka'nın en bilinen, kitapları en meşhur olan kısmı *Suttapitaka*'dır. Beşe ayrılır:

1. Dīghanikāya
2. Macchimanikāya

3. Samyuttanikāya
4. Anguttaranikāya
5. Khuddakanikāya.

Bunlar içinde en renkli birikim "Khuddakanikāya"nın içindedir. Sırasıyla şunlardan oluşur:

1. Khuddakapātha
2. Dhammapada
3. Udāna
4. İtivuttaka
5. Suttanipāta
6. Vimānavatthu
7. Petavatthu
8. Theragāthā
9. Therīgāthā
10. Cātaka
11. Niddesa
12. Patisambhidāmagga
13. Apadāna
14. Buddhavamşa
15. Çariyapitaka.

Suttanipāta "Suttaların Dökülüşü" anlamına gelmektedir. Eser "Uragavagga", "Çullavagga", "Mahāvagga", "Atthagavagga", "Pārāyanavagga" şeklinde beş bölüme ayrılır. Bunlardan sonuncusu ilk dört bölümün özelliklerini göstermez, bağımsız bir eser gibidir. İlk dört bölümde toplam elli dört manzum anlatı vardır.

Fausböll "Mahāvagga" ve "Atthakavagga"nın dil ve içerik özelliklerine bakarak bu metinlerin son derece eski oldukları kanaatine varmıştır.[1] Eserin eski olduğu, dilin Brāhmanik oluşundan da bellidir. Örneğin, *Sela Sutta*'da (III, 7) *Brāhman* Sela müritleriyle birlikte ormana Buddha'yı görmeye gider. Buradaki konuşmalarda *brāhman*ların nasıl "yeni dine" geçtiklerini görürüz. Onun

1 Fausböll, *The Suttanipāta*, s. XI.

yanında *brahmaçarya* yaşamı sürmek isterler. Ona, tıpkı *brāhman*lara seslenildiği gibi ermiş kişi anlamında *Muni* diye hitap ederler. Ama o "Māra'yı yenen *muni*," dir, yani biraz Buddhizmden, biraz Brâhmanizmden kavramlarla yeni düşünce tarzına doğru nasıl bir dönüşüm yaşandığı gösterilir. "Āmagandhasutta"da [Çiğ Et Kokusu Suttası] et yemenin yanlışlığı anlatılırken, başka birçok şeyin de onun kadar yanlış olduğu vurgulanır. Örneğin, "Bu dünyada kendilerini tensel zevklerden geri çekmeyenler sert, kaba, dedikoducu, hilekâr, acımasız, kibirli, bağımlı, kimseye bir şey vermeyen kişilerdir; sadece çiğ et yemek değil, bu da *āmagandha*dır. Öfke, sarhoşluk, inatçılık, bağnazlık, hilekârlık, düşmanlık, boş konuşma, gurur ve haksız davranış; sadece çiğ et yemek değil, bu da *āmagandha*dır," gibi ifadelerle Buddhist ahlâkı vurgulanmaya çalışılır.

Suttanipāta'nın Buddhizmin ilk zamanlarını yansıtan eski bir eser olduğunu gösteren bir başka kanıt da *Bhagavan* Buddha'nın manastırda değil, arazide, ormanda, nehir kenarında barınırken gösterilmesidir. Normal şartlarda bir *sutta*nın "Şöyle işittim," diye başlayıp, "bir keresinde *Bhagavan* Sāvatthī'deki Cetavana koruluğunda kalıyordu" gibi bir cümleyle devam etmesi gerekir (Bkz. "Subhāsitasutta" III, 3. Bu *sutta* öyle başlar, ancak bunun daha yeni bir ifade olduğu, eski metne sonradan eklendiği anlaşılmaktadır). Fakat *Suttanipāta*'nın en eski kısımları, örneğin, "bir keresinde *Bhagavan* İççhānamgala Ormanı'ndaki İççhānamgala'da kalıyordu"[2] veya "bir keresinde *Bhagavan* Kosala'da, Sundarikā Nehri kıyısında bulunuyordu"[3] gibi ifadeler eskiliğine işaret eder.

Metnin eskiliğine işaret eden bir başka husus da *yakkha* (Yaksha) gibi, mitolojik görünümlü varlıkların *Rigveda* veya destanlardan bildiğimiz tonda konuşmalar yapmaları,

2 *Suttanipāta* III, 9.

3 *Suttanipāta* II, 4.

Bhagavan'a sorular sormalarıdır (Bkz. "Ālavakasutta" I, 10, "Sūçilomasutta" II, 5).

Suttanipāta'da öyküsel anlatılar da vardır. Örneğin "Nālakasutta"da (III, 11) Kâhin Asita'nın bebek Buddha'ya bakıp onun aydınlanmaya erişip *Dhamma* çarkını çevirecek büyük bir insan olacağını müjdelediği sahne, pek çok Buddhist eserde anlatılan meşhur bir sahnedir. Keza "Padhānasutta"da (III, 2) Narencarā Nehri kıyısında oturan Buddha'nın, kendisini ayartmaya çalışan Māra ile yaptığı konuşmada öyküsel bir anlatım tarzı göze çarpar.

Suttanipāta hem manzum hem de mensur kısımlar içerir. Bu durum genellikle Buddhist *sutta*larda görülen bir özelliktir. *Suttanipāta*'da Buddha felsefesiyle ilgili en temel görüşler sunulmuş, en çarpıcı diyaloglara yer verilmiştir. Kötülük ve keder "istek" yüzünden ortaya çıkmaktadır. Kurtuluş da isteğin ve tutkunun ortadan kaldırılmasıyla mümkündür.

Çeviri Hakkında

Pāli dilindeki metnin kaynaklık ettiği bu çeviriyi, İngilizce çevirisiyle karşılaştırarak Hindī dilinden çevirdik. Türkçede karşılığı olmayan sözcüklerin aslını muhafaza ettik ve yine Türkçede karşılığı olmayan sesler için uluslararası transliterasyon kurallarının Türkçeye uyarlanmış akademik çerçevesine sadık kaldık. Merak eden okurlar Esra Kökdemir tarafından hazırlanmış, kitabın sonunda yer verdiğimiz transliterasyon tablolarına göz atabilirler.

Üç Sepet'in dili olan Pāli ile Sanskrit dilleri kardeştir. Pāli dili eski Prākrit dillerindendir ve Sanskrit dili gibi ölü bir dildir. *Pāli* sözcüğü Sanskrit bir sözcüktür ve "sıra" anlamına gelir. Bununla muhtemelen "kutsal kitapların oluşturduğu sıra" kastedilmektedir. Bu dilin anavatanı Magadha ve çevresidir. Saf bir dil değildir, birçok lehçenin karışımından

oluşur. Sanskritten türememiştir, onunla eşzamanlı gelişmiş ancak ondan daha genç bir dildir. Pālinin Sanskritin kız kardeşi olduğunu söyleyebiliriz. Söz dağarcığının beşte ikisini Sanskrit sözcükler oluşturur.

Sanskrit soyluların, Pāli ve Prākrit ise halkın konuştuğu dillerdir. İlk örneklerine MÖ 3. yüzyılda Aşoka yazıtlarında rastlanan bu dillerden Prakrit Caynistlerin dinsel metinlerinin, Pāli ise Theravada Buddhizmi denen Güney Buddhizminin dilleridirler. Pāli dili en eski Prākrit dillerinden biridir. Söz dağarcıklarının beşte ikisi aynıdır. Okunuşlar ise farklıdır.

Telaffuzda dikkat edilecek en önemli nokta, içinde nefes sesi barındıran sözcükleri, bu sesleri atmadan okumak ve yazmaktır. Bu Hint-Avrupa dil ailesine özgü bir niteliktir. Tıpkı İngilizcedeki belirli tanımlık "the" sözcüğünün "h" ile yazılması ve okunması gibi, bir *Brāhman* nidası olan "Bho" sözcüğü de "Bo" diye yazılıp okunamaz. Benzer şekilde *bhikkhu*daki *bhi* ve *khu* heceleri de, nefes sesleriyle birlikte yazılmalı ve okunmalıdır ya da "uyanmak" anlamına gelen "budh" sözcüğüne –ta eki getirilerek yapılan *Buddha* sözcüğü, iç *sandhi* (birlikte yazılma) kuralları gereği *Buddha* olarak yazılmalıdır.

Uzun okunması gereken seslerin yazımı şöyledir: ā, ū, ī. Kısa sesler dilimizdeki harflerle karşılanmıştır. Örneğin, kısa a sesi Türkçede "kat", "yat" sözcüklerindeki gibi kısa okunmalıdır, ā sesi ise "saat", "itaat" sözcüklerindeki gibi uzun okunmalıdır. Aynı kural kısa ı, u ile ū, ī için de geçerlidir. Kitabın sonuna eklediğimiz tabloda bu seslerin kullanımı en sık geçen sözcüklerle örneklenmiştir.

Çeviriyi yaparken Dr. Bhikshu Dharmarakshita'nın yayımladığı *Suttanipāta (Mūlpāli Tathā Hindī Anuvād)* adlı kitabı kaynak aldık. Bu kitapta eserin Pāli dilindeki aslı ve onun Hindī çevirisi birlikte yer almaktadır. Pāli-İngilizce çevirileri karşılaştırırken Pāli Text Society'nin kurucuları T. W. Rhys Davids ve William Stede'nin hazırladığı *Pāli-English*

sözlüğünden faydalandık. Öte yandan gerekli hallerde V. Fausböll'ün İngilizce *Suttanipāta* çevirisinden de yararlandık.

Dhammapada daha önce Türkçeye çevrilmişti. Yeni bir çevirisi de Buddhist literatürün genel çerçevesi ve bu literatürden örneklerle zenginleştirdiğimiz açıklamaları içeren bir kitapla Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi'nde okurla buluşmuştu. Bu külliyata şimdi Türkçeye ilk kez çevrilen *Suttanipāta* ekleniyor. Okurların bu kıymetli eseri de zevkle okuyacaklarını umuyorum.

Prof. Dr. Korhan Kaya
Ankara, 2019

Sözlükçe

Abhidhamma: "Dhamma'nın Ötesi" anlamına gelir. Dinin ileri ve felsefi bilgilerini içeren kitaplarına *Abhidhammapitaka* adı verilir.

Adhamma: (Skr. Adharma) *Dhamma*'nın tersidir, yani yanlış, kötü, ahlâksız ve keder verici olan.

Āmagandha: Sözcük "çiğ et kokusu" anlamına gelmektedir. Et yemenin kötü bir şey olduğu vurgulanırken, sadece bu değil, ahlaksız, kötü, hilekâr, zalim bir insan olmanın da buna eş değerde olacağı vurgulanıyor.

Anāthapindika: Sāvatth şehrinden zengin bir tüccar. Buddha'nın müridi olur ve ona Cetavana koruluğunda müthiş bir manastır yaptırır.

Arahant: (Skr. Arhat) Saygıdeğer kişi. Tüm bağlardan kurtulmuş, *Nibbāna*'ya erişmiş ve yeniden doğuşlardan kurtulmuş kişi.

Asipattavana: İğne yapraklı orman, kılıç gibi keskin yapraklı ağaçlardan oluşan orman; bir tür cehennem.

Asita: Buddha yeni doğduğunda Şākya Krallığı'na bağlı Kapilavastu'da yaşayan bir kâhindir.

Asuralar: Asura: Tanrıların (Suralar) karşısında konumlandırılan ifritler. Fakat ilk çıkışı tam tersi yöndedir. *Asura* sözcüğüne karşı *Sura* türetilmiştir. Asuralar Buddhist edebiyatta Hint edebiyatındaki kadar kötü karakterli gösterilmezler.

Avicca: (Skr. Avidya) Bu dünyadaki her türlü kötülüğün başı, yani "cehalet". 12 *nidana*dan birincisi, 10 bağdan sonuncusu.

Bhagavan: "Efendi, tanrı." Hinduizm tanrıları için olduğu kadar Buddhizmin din büyükleri için de kullanılan bir hitap biçimi. *Suttanipāta*'da Buddha'ya sık sık böyle hitap edilmiştir.

Bhikkhu: (Skr. Bhikshu) Theravāda mezhebinden Buddhist keşiş. Kadın keşişlere *bhikkhuni* denir.

Bhovādi: Bir kimseye "bho" diye seslenerek hitap eden. Konuşana üstünlük kazandırdığı düşünülen bu durum, soyluluklarıyla övünen *brāhman*lara aitti.

Bimbisāra: Buddha'nın yaşadığı zamanda Hindistan'da kurulan büyük devletlerden biri olan Magadha devletinin kralı. Buddhizmin koruyucusu idi.

Bodhi: Aydınlanma, bilgelik. Buddha'nın altında aydınlandığı ağaca da o nedenle *bodhi* (veya bo) ağacı adı verilir.

Brahma dünyası: Sonradan tamamen Hinduizme ait olacak olan *Brahma*, Buddhist dönemde de bir figür olarak kullanılmış ve ona ait bir dünayadan, bir tür cennetten de söz edilmişti.

Brahmaçārin: Genç *brāhman*. Hiç evlenmeden yaşayan, din eğitimi alan kişi.

Brahmaçarya: Genç Brāhman. Hiç evlenmeden yaşayan, din eğitimi alan kişi. Brahmaçārin ile aynı anlamdadır.

Brahmaloka dünyası: Bkz. Brahma dünyası.

Buddha: "Aydınlanmış, Uyanmış, Farkında Olan Kişi." *Budh* eyleminden türeyen sözcük *Siddhārta*, Gautama'nın lakabı olmuştur.

Buddhist Cehennemler: *Paduma*, *nirabbuda*, *ababa*, *ahaha*, *atata*, *kumala*, *sogandhika*, *uppalaka*, *pundarika* cehennemleri. Buddhizm'de yapılan işlerin iyi ya da kötü olmasına, yani Karma Kanunu'na göre yeniden doğuş (Samsāra) ve bu kısır döngüden kurtulma (Nirvāna) inançları varsa da buna

paralel olarak "cennet", "cehennem" kavramlarına inanç da geliştirilmiştir. Burada adları yazılı cehennemler hakkında ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır. Buddhist metinlerde genellikle sayısız çeşidi olan sıcak veya soğuk cehennemlerden söz edilir. En büyük cehennem *Avīçi*'dir. Bu metinde *paduma* en büyük cehennem olarak geçer.

Carā-marana: Yaşlılık ve ölüm.

Cetavana: Kuzey Hindistan'da, Şrāvastī (Sāvatthī) şehrinde kurulmuş koruluk. Buraya Anāthapindika Buddha için manastırlar yaptırmıştı.

Cina: "Muzaffer kişi." Hem Buddha hem de Caynizmin kurucusu Mahāvīra için kullanılan ve cehalet karşısındaki galibiyetlerini vurgulayan bir lakap.

Çaitya: (Pāli Çetiya) Buddhizm'de, en dip kısımda küçük bir St pa bulunan, bunun geniş bir koridorla birleştiği, tek kapılı dinsel yapılardır. Genellikle 40 metre uzunlukta, 15 metre genişlikte ve 15 metre yüksekliktedirler. İlk Çaityalar kayalara oyularak yapılmışlardır.

Çāndala: Bir aşağı kast ve onun mensubu.

Çunda: Demirci Çunda. (*Suttanipāta*, I, 5).

Dhamma: (Skr. Dharma) Kanun, erdem, öğreti, disiplin, töre, din gibi pek çok anlamı içeren bir sözcüktür. Buddhistlerin üç cevherinden biri (diğer ikisi Buddha ve Sangha).

Dhammaçakka: (Skr. Dharmaçakra) Erdem çarkı, erdem tekerleği. Buddha'nın *Dharma* öğretisi bir çarkın dönüşü olarak sembolleştirilmişti.

Dukkha: (Skr. Duhkha) Acı, keder, mutsuzluk, geçicilik, boşluk anlamlarını içeren bir sözcük. Buddha'ya göre yok edilmesi gerekir. Varoluşun üç işaretinden biri (diğer ikisi Anicca ve Anatta).

Gahattha: Ev yaşantısı süren kişi, ev sahibi. Paribbāca'nın tersidir.

Gandhabba: (Skr. Gandharva) Buddhist mitolojisinde ve Hint mitolojilerinde, gökyüzünde yaşayan, müzik çalan yarı

tanrı yaratıklardır. Bunlar Apsaraların sahipleri ya da sevgilileri olarak görülürler. Buddhist mitolojide nitelikleri çok belirgin değildir.

Gangā: Hindistan'ın en ünlü nehri, Ganj.

Gāthā: Buddhist metinlerde şiirsel kısımlara verilen ad. Genellikle düzyazı ile karışık halde bulunur.

Gotama: *Siddhārtha* Buddha'nın aile adının Pāli dilinde söylenişi (Skr. Gautama).

Guru: Hoca, ruhsal öğretmen.

Hīnāyana: Buddhizmin ilk mezheplerinden biri. "Küçük Araç" anlamına gelir. Dar alanda uygulanan sıkı disiplinle daha az ve öz kitlenin kurtuluşu için çalışır. Bkz. Theravāda.

İndriya: Duyu, duyu organı.

İsi: (Skr. Rishi) Ermiş Buddhist.

Kamma: (Skr. Karma) Eylem. Etki-tepki hareketini oluşturan her tür eylemdir. Yeniden doğuşlar buna bağlıdır.

Kanha: (Skr. Krishna) Siyah, kara, karanlık.

Karuna: "Merhamet." Canlılara duyulan saf acıma duygusu.

Kassapa: (Skr. Kāşyapa) Buddha'nın on büyük müridinden biridir. Hemen hemen onunla aynı yaştaydı. Sekiz günde arhat olduğu rivayet edilir.

Kshatriya: Asker sınıfı. Hint kast sisteminde *brāhman*lardan sonra ikinci sırada yer alır.

Lobha: İstek, açgözlülük. Tüm acılara neden olan duygu.

Magadha: Bugünkü Bihar bölgesine denk gelen bir bölgenin ve ülkenin adı.

Magga: (Skr. Mārga) Yol.

Mahāyāna: "Büyük Araç." Buddhizmin Kuzey (Tibet, Moğol, Çin, Kore, Japonya) okuludur. Birçok biçimi ve dalı vardır.

Māra: Kötülük ve ölümün mitoslaşmış hali. Buddha'yı yolundan döndürmeye çalışmış ama başaramamıştır.

Moggallāna: (Skr. Maudgalyāyana) Buddha'nın on baş müridinden biridir. Ona Kolita da derler. En yakın arkadaşı Sāriputta idi.

Moha: Cehalet, hayal, yanılsama.

Muni: "*Brāhman*, ermiş, bilge kişi." Bu sözcük Brāhmanizmden Buddhizme geçiş dönemini gösteren *Suttanipāta*'da Buddha için de kullanılmıştır.

Nāma-rūpa: Ad ve biçim. Düşünsel ve fiziksel enerjiler.

Nibbāna: (Skr. Nirvāna) Buddhizmde kurtuluş durumu. Her türlü bencil isteğin yok edilip, her türlü bağın koparıldığı, saflaşma ve Mutlak Gerçek'in kavrandığı an.

Nikāya: Birikim.

Nipāta: Bölüm. Belirli kitapların bölümleri. Sözcük "dökülüş" anlamına da gelir. Örneğin *Suttanipāta* "Suttaların Dökülüşü" demektir.

Nirodha: Kesilme, yok etme (*Dukkha*'nın yok edilmesi).

Pāli: Theravada'ya yani Güney Buddhizmine ait metinlerin yazıldığı dilin adı.

Paramattha: (Skr. Paramārtha) Mutlak Gerçek.

Paribbāca: Gezgin Buddhist keşiş. Bunlar yılda sekiz dokuz ayını yaşadıkları yerin dışında geçirirler, gezdikleri yerlerde insanlarla konuşarak onlara Buddhist ahlakını, felsefesini vs. anlatırlardı.

Parinibbāna: (Skr. Parinirvāna) Buddha'nın (veya bir arhatın) son ölüşü. Bütünüyle sönüş.

Pātimokkha: Buddhist keşişleri birbirine bağlayan bağ.

Pitara: Ata. Pitaralar, Atalar Ruhu.

Pratītyasamutpāda: Nedenli oluşum yasası veya neden-sonuç zinciri. Buddha'nın çok önemli düşünce taşlarından biridir.

Rācagaha: (Skr. Rācagriha) Magadha bölgesinde Buddhizm açısından önemli bir şehir.

Rāga: Şehvet, istek, aşk.

Rāhu: Bazen Ketu ile birlikte anılır. Ekliptiği niteler. Gök cisimlerinin kralı, güneşi ve ayı yutan bir ifrittir. Dört kollu, kuyruklu, ejderha gibi bir yaratık olarak düşünülür. Baş kısmı Rāhu, kuyruğu Ketu olarak da düşünülür.

Rakkhasalar: (Skr. Rākshasalar) Koruyucular. Hindu mitolojisinde bir ifrit grubu. *Suttanipāta*'da ise Buddha'yı dinleyenler arasında sayılırlar.

Rūpa: Biçim, madde.

Saççа: (Skr. Satya) Gerçek.

Saddha: (Skr. Şraddha) Güven, inanç.

Sakka: (Skr. Şākya) Buddha'nın ait olduğu klanın adı.

Samādhi: Yüksek meditasyonla ulaşılan konsantrasyon durumu; zihin disiplini.

Samana: (Skr. Şramana) Buddhist Sangha örgütünün erkek üyesi. Çırak keşiş.

Samsāra: Doğum-ölüm döngüsü. Dünyasal varlığımız. *Nirvāna*'nın tersi.

Samudaya: *Dukkha*'nın kaynağı veya doğuşu (İkinci soylu gerçek).

Sambuddha: En yüce bilgeliğe ulaşmış olan, tam aydınlanmış kişi.

Sangha: Buddhist dilenci rahip örgütü. Buddha ve *Dhamma* ile birlikte üç mücevheri oluşturur.

Sāriputta: (Skr. Şāriputra) Buddha'nın baş müritlerinden biridir. Genellikle Moggallāna ile birlikte anılırlar.

Sāvaka: Sıradan Buddhist mürit.

Sāvatthī: (Skr. Şrāvastī) Buddha'nın yaşadığı zamanda Koşala (Kosala) Krallığı'nın başkentidir. Açiravati Nehri'nin güney kıyısında kurulmuştur. Zamanın zengin bir ticaret merkezidir.

Sikkhāpada: Buddhist keşişlerin uyması gereken on emir.

Stūpa: Geniş bir tümsek biçiminde, Buddhizme ait rölyeflerin bulunduğu dinsel yapı.

Sugata: "Mutlu, mesut." Öldükten sonra da mutlu yaşayan kişiyi belirtir. Buddha'nın lakaplarından biridir.

Sukha: Mutluluk, rahat.

Sutta: (Skr. Sūtra) "İplik" anlamındaki bu sözcük, ipliğe benzetilen cümlelerin oluşturduğu örgüye benzeyen dinsel kitapları anlatmak için kullanılmıştır; konuşma, vaaz.

Şākyamuni: Buddha'ya verilen isimlerden biri (Şakya boyundan olduğu için).

Şūdra: Hint kast sisteminde dördüncü ve en alt sınıf.

Şūnya: Boşluk, boş (1. yüzyılda Nāgārcuna'nın Buddhacılığa eklediği bir terim).

Tanhā: (Skr. Trishna) Susuzluk. Yaşama karşı duyulan aşırı istek. Yeniden doğuşların nedeni bu susuzluktur.

Tantra: Hinduizme ait bir mezhep veya okuldur. Mahāyāna Buddhistleri bunun etkisinde kalarak Tantrik Buddhizmi kurmuşlardır.

Tathāgata: "Gerçeğe Varmış" veya "böyle gelmiş ve böyle giden" anlamında Buddha'ya verilen isimlerden biridir.

Theravāda: Güney (Seylan, Burma, Tayland, Laos, Çittagong) Buddhizmine ait, Eskilerin (Thera) Öğretileri.

Tipitaka: (Skr. Tripitaka) Üç kitap, üç sepet: *Vinayapitaka*, *Suttapitaka*, *Abhidhammapitaka*.

Tushita: Buddhist mitolojiye göre en büyük cennetlerden biridir. *Boddhisattva*ların dinlenme yeridir.

Upāsaka: Manastır teşkilatından olmayan, inançlı erkek Buddhist.

Uposatha: Keşişlerin işledikleri suçu itiraf ettikleri bir Buddhist töreni.

Vagga: Bölüm veya alt bölüm.

Vaişya: Hint kast sisteminde üçüncü sırada yer alan çiftçi ve tüccar sınıfı.

Veda: "Bilgi" demektir. Hindistan'ın kadim bilgi kitaplarıdır. Buddha zamanında *Rig*, *Sāma* ve *Yacur* olmak üzere üç *Veda* vardı ve bunu tanımlamak için *traividyā* [üç bilgi] sözcüğü kullanılıyordu.

Vinaya: Pāli dinsel metinleri olan üç *pitaka*dan biri. Sangha örgütünün kurallarını içerir.

Yakkha: (Skr. Yaksha) Hint mitolojisinde yarı-tanrısal bir yaratık grubu. Ağaçların içinde yaşadıklarına inanılır. *Suttanipāta*'da genellikle Buddha'ya soru sorarlar.

Kaynakça

———. *Buddhist Suttas,* (Pāli dilinden) Çev. T. W. Rhys Davids, Motilal Banarsidass, Delhi (1881) 1968.

———. *Suttanipāta,* (Pāli metni Hindīye) Çev. Dr. Bhikshu Dharmarakshita, Motilal Banarsidass, Delhi 2014.

———. *The Dhammapada, A Collection of Verses,* Çev. F. Max Müller, Cilt X, Bölüm I, The Sacred Books of the East, Motilal Banarsidass, Delhi 2013, 9. Baskı.

———. *The Sutta-Nipāta, A Collection of Discourses,* (Pāli metni İngilizceye) Çev. V. Fausböll, Cilt X, Bölüm II, The Sacred Books of the East, Motilal Banarsidass, Delhi 2013, 9. Baskı.

Çelebi, Asaf Hâlet, *Pali Metinlerine Göre Gotama Buddha,* Hece Yayınları, Ankara 2015.

Humphreys, Christmas, *A Popular Dictionary of Buddhism,* Arco Publications, Londra 1962.

Kaya, Korhan, *Buddhizm Sözlüğü,* Doğu Batı Yayınları, Ankara Ekim 2017.

Kaya, Korhan, *Buddhistlerin Kutsal Kitapları,* İmge Kitabevi Yayınları, Ankara Aralık 1999.

Keown, Damien, *Dictionary of Buddhism,* Oxford University Press, New York 2004.

Mahāthera, A. P. Buddhadatta, *Concise Pāli-English Dictionary*, Motilal Banarsidass Publishers, Delhi 1997.

Monier-Williams, M., *A Sanskrit-English Dictionary*, Motilal Banarsidass Publishers, Delhi, 1990.

Müller, F. Max, (Ed. Çev.), *Wisdom of the Buddha, The Unabridged Dhammapada*, Dover Publication, New York 2015.

Nakamura, Hajime, *Budha,* Çev. Zeynep Seyhan, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012.

Nakamura, Hajime, *Gotama Buddha, A Biography Based on the Most Reliable Texts*, Çev. Gaynor Sekimori, 2 Cilt, Kosei Publishing, Tokyo 2002, 2005.

Ruben, Walter, *Buddhizm Tarihi,* Çev. Dr. Abidin İtil, Ankara Üniversitesi, DTCF Yayınları, Ankara 1947.

Rhys Davids, T. W. , W. Stede, *Pāli-English Dictionary*, Motilal Banarsidass Publishers, Delhi, 2007.

Winternitz, M., *A History of Indian Literature*, Cilt II, Çev. S. Ketkar, H. Kohn, University of Calcutta, Kalküta 1933.

SUTTANİPĀTA

I

Yılan Bölümü
(Uragavagga)

1. Yılan Suttası (Uragasutta)

1. Öfkesini yenen kişi, vücuduna yayılan yılan zehrinden kurtulan kişi gibidir. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

2. Şehveti tümüyle dağıtan kişi, tıpkı göle girip nilüfer çiçeklerini dağıtan kişiye benzer. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

3. Arzuyu tümüyle yok eden kişi, onu kurutmakla özgür nehir gibi akar. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

4. Gururunu tümüyle yok eden kişi, sel taşkınlarıyla yok edilmiş zayıf kamışlardan bir köprü gibidir. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

5. Varlıkta herhangi bir öz bulamayan kişi, incir ağacında çiçek bulamayan kişi gibidir. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

6. İçinde hiç öfke olmayan, tekrar tekrar doğmaktan kurtulmuş ve bu dünyadan ve ötekinden vazgeçmiş olan *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

7. Tüm şüphelerden kurtulmuş olan keşiş, geride kalıntı bırakmadan içini temizlemiştir. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

8. O ne hızlı gider ne de geri kalır, tüm dünyevi hayalleri yenmiştir. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

9. O ne hızlı gider ne de geri kalır, dünyadaki her şeyin sahte olduğunu bilir. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

10. O ne hızlı gider ne de geri kalır, her şeyin sahte olduğunu görüp açgözlülükten kurtulur. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

11. O ne hızlı gider ne de geri kalır, her şeyin sahte olduğunu görüp tutkudan kurtulur. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

12. O ne hızlı gider ne de geri kalır, her şeyin sahte olduğunu görüp nefretten kurtulur. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

13. O ne hızlı gider ne de geri kalır, her şeyin sahte olduğunu görüp ahmaklıktan kurtulur. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

14. Böyle kişide hiçbir kötü eğilim yoktur, o kişi kötülüğün köklerini çıkarıp atmıştır. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

15. Böyle kişinin bu dünyaya düşmeyi sağlayan endişeleri sona ermiştir. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

16. Böyle kişide bu dünyaya bağlanış nedeni olan arzudan eser kalmamıştır. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

17. Böyle kişi o beş engelden vazgeçmiştir; bütün tereddütlerini yenerek acıdan kurtulmuştur. Bu dünyadan ve ötekinden vazgeçen *bhikkhu*, tıpkı eskimiş derisini yenileyen yılan gibidir.

2. Dhaniya Suttası (Dhaniyasutta)

1. Zengin sürü sahibi Dhaniya dedi ki: "Pirincimi haşlamışım, ineklerimi sağmışım, ev halkımla birlikte Mahī Nehri[1] kenarında oturuyorum. Evim çatıyla örtülüdür, içinde ateş yanar. Ey Tanrı, istersen gökten yağmur yağdır."

2. *Bhagavan* dedi ki: "Ben öfkeden kurtulmuşum, hırstan kurtulmuşum, Mahī Nehri kıyısında sadece bir gece kalırım. Evim örtülü değildir, içindeki tutku ateşi de sönmüştür. Ey Tanrı, istersen gökten yağmur yağdır."

3. Dhaniya (dedi ki): "Burada atsineği olmaz, ineklerim çimlerde otlanır, yağmur geldiğinde de ondan etkilenmez. Ey Tanrı, istersen gökten yağmur yağdır."

4. *Bhagavan* (dedi ki): "Ben de güzelce bir sal yaptım, *Nibbāna*'ya giden yolda akıntıları onunla aştım. O sal bundan başka bir işe yaramaz. Ey Tanrı, istersen gökten yağmur yağdır."

5. Dhaniya (dedi ki): "Karım bana sadıktır, ahlâksız değildir. Uzun bir süredir benimle mutluluk içinde yaşar. Onun hakkında kötü hiçbir şey işitmedim. Ey Tanrı, istersen gökten yağmur yağdır."

6. *Bhagavan* (dedi ki): "Aklım söz dinler ve tutkudan uzaktır, uzun bir süredir eğitilmekte ve denetlenmektedir.

---

1 Batı Hindistan'da bir nehir. Madhyapradeş eyaletinden doğar, Racasthan eyaletini geçip Gucarat'tan Arap Denizi'ne dökülür.

Dolayısıyla bende kötülük bulunmaz. Ey Tanrı, istersen gökten yağmur yağdır."

7. Dhaniya (dedi ki): "Ben kendi kendini geçindiren biriyim, oğullarım ve kızlarım hepsi de sağlıklıdır. Onlar hakkında da kötü bir şey işitmedim. Ey Tanrı, istersen gökten yağmur yağdır."

8. *Bhagavan* (dedi ki): "Ben kimsenin kölesi değilim, gerekeni gezinerek kazanırım, hizmet etmeye ihtiyacım yoktur. Ey Tanrı, istersen gökten yağmur yağdır."

9. Dhaniya (dedi ki): "Danalarım var, süt veren ineklerim var, hamile veya genç ineklerim var. Sürünün başı olan bir de boğam var. Ey Tanrı, istersen gökten yağmur yağdır."

10. *Bhagavan* (dedi ki): "Ne danam var ne süt veren ineğim, ne hamile veya genç ineğim var. Ne de sürünün başı olan boğam var. Ey Tanrı, istersen gökten yağmur yağdır."

11. Dhaniya (dedi ki): "Kazıklar çok sağlam çakılmıştır, *munca* otundan[2] yapılmış ipler yeni ve sağlamdır. İnekler onları koparamaz. Ey Tanrı, istersen gökten yağmur yağdır."

12. *Bhagavan* (dedi ki): "Zincirlerini kıran boğa gibi ya da *putilatā* sarmaşığını[3] koparan fil gibi kırmışım zincirimi, artık bana doğmak yok! Ey Tanrı, istersen gökten yağmur yağdır."

13. Büyük bir bulut aniden yeryüzünü dolduran müthiş bir yağmur yağdırdı. Fırtınanın korkunç sesini duyan Dhaniya şu sözleri söyledi:

14. "Meğer *Bhagavan*'a bakıyormuşuz, ne büyük kazanç bizim için. Bilgelik gözüne sahip olan size sığınırız. Ey *Muni*, siz bizim efendimiz olun!"

15. "Karım ve ben artık sana itaat edeceğiz; *Sugata*'nın önderliğinde dindar bir yaşam sürdüreceğiz, doğum ve ölüme galebe çalıp acı çekmeye bir son vereceğiz."

16. O anda Ayartıcı Māra belirdi ve Dhaniya'yı baştan çıkarmaya çalıştı:

---

2 *Saccharum munja*. Kamış biçiminde bir tür ot.

3 *Coccolus cordifolius*. Bir tür sarmaşık.

"Çocukları olan kişi onların tadını çıkarmalıdır; sığır sürüleri olan onlarla mutlu olmalıdır. Bir insanın mutluluğu sadece *upadhi*ye bağlıdır. Eğer *upadhi* yoksa mutluluk da yoktur."

17. *Bhagavan* (dedi ki): "Çocukları olanın, onlar yüzünden derdi vardır. Sığır sürüleri olanın onlar yüzünden derdi vardır. *Upadhi* denen şey sadece kedere neden olur, *upadhi*si olmayan insan asla acı çekmez."

3. Gergedan Boynuzu Suttası (Khaggavisānasutta)

1. Bütün canlılara karşı şiddeti bir kenara bırakmalı, hiçbirini incitmemeli; kişi ne bir oğul istemeli ne de bir dost! Bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

2. Başkalarıyla temastan sevgi doğar, sevgiyi acı izler; sevgiden doğan kötülüğü gören kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

3. Dostlara ve değerli kişilere sevecen davranmakla kalp bağlılığı yaratan kişi kendi sağlığını kaybeder. Bu yakınlıktaki korkuyu gören kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

4. Kadın ve çocuklara duyulan bağlılık iç içe geçmiş bambu dallarına benzer. Oysaki kişi yeni sürgün vermiş bambu gibi olmalı, bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

5. Ormanda bağsız dolaşan ve zevkle karnını doyuran bir geyik gibi, bilge kişi de kendi özgürlüğünü aramalı, bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

6. Dostlar arasındaki kişi, dinlenirken, eğlenirken ve gezinirken hep çağrılır, fakat kişi kendi iradesini izleyerek özgürlüğünü aramalı, bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

7. Dostlar arasındaki kişi zevklere bağlanır, çocuklara derin bir sevgi besler. Sevilenlerden ayrılmaktan hoşlanmasa bile kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

8. Dört bölgenin hiçbirine düşmanlık duymadan, şuna veya buna razı, tüm tehlikelere karşı korkusuz olan kişi, bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

9. Bazı keşişler ve bazı ev yaşamı sürenler de doyumsuzdur. Başkalarının çocuklarına karşı ilgisiz kalan kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

10. Ev yaşamına ait bütün izleri *kovilāra* ağacının[4] yapraklarını dökmesi gibi atan kişi, bu evsel bağları kahramanca attıktan sonra bir gergedan gibi yalnız yaşamalı.

11. Eğer kişi erdemli bir yaşam süren, sabırlı, bilge bir dost bulursa, tüm tehlikeleri aşarak onunla mutlu ve düşünceli bir şekilde birlikte olsun.

12. Eğer kişi erdemli bir yaşam süren, sabırlı, bilge bir dost bulamazsa, krallığını terk eden bir kral gibi olmalı; bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

13. Şüphesiz böyle en iyisinden, kendimize eşit dostlar edinmek için şansımıza dua ederiz. Böyle dostlar bulamayan bir kimse azla yetinmeli, bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

14. Kuyumcunun ince işle işlediği parlayan ve birbirine çarpan iki altın bileziğin tek bir kolda durduğunu gören kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

15. Böyle ikinci bir kişiyle birlikte olursam karşılıklı konuşma ve bağlılık içinde olurum. Gelecekteki bu tehlikeyi göz önüne alarak bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

16. Duyu zevkleri tatlı ve cezbedicidir, çeşitli biçimleri aklı darmadağın eder. Duyu zevklerindeki kötü sonuçları görerek bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

17. Duyu zevklerini dert, çıban, kaza, hastalık, derin acı ve tehlike olarak görüp bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

18. Soğuk ve sıcağa, açlık ve susuzluğa, rüzgâr ve güneşe, atsinekleri ve yılanlara üstün gelerek bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

---

4 *Bauhinia variegata*. Tanrıların dünyasına ait olduğu düşünülen bir ağaç (Skr. Kovidāra).

19. Büyük, benekli, güçlü filin çobanından ayrılarak ormanda gönlünce yaşadığı gibi olmalı; bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

20. "Kalabalık düşkünü olan bir insan, geçici kurtuluşu bile elde edemez." Ādiççabandhu'nun bu sözlerini düşünerek kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

21. Yanlış görüşlerden kendimi kurtardım, doğru yolu buldum. Kendim çabaladım, başkalarına uymadım, kendimi bilinçlendirdim; bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

22. Açgözlü olmadan, yalansız, arzusuz, kıskançlık hissetmeden, cehaletten uzak, dünyadaki hiçbir şeye karşı istek duymadan kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

23. Kötü dosttan sakınmalı, insanı kötü davranışa sevk eden, yanlış görüşlere bağlayan, işlerine duyarsız olan kişiyle dost olmayıp bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

24. *Dhamma*'yı bilen, bilgili, seçkin, birçok şeyin anlamını bilen ve şüpheyi dağıtan kişi ile arkadaş olunur; kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

25. Bu dünyada eğlence ve zevk aramadan, kendini süslemekten kaçınarak ve gerçeği konuşarak kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

26. Oğulu, karıyı, babayı ve anayı, zenginliği, tahıl ambarlarını, çeşitli istek nesnelerini terk ederek kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

27. Bu bir bağdır, bunda mutluluk geçici, eğlence az, keder ise çok fazladır; akıllı kişi bu tuzağı görür, kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

28. Suda ağlarını yırtan bir balık gibi, yakıldığı yere geri dönmeyen ateş gibi, tüm bağlarını kıran kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

29. Gözleri etrafa bakmayıp yere bakan, duyuları kontrollü, aklı iyi korunan, tutkudan uzak, şehvetten yanmayan kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

30. Ev yaşantısı süren kişinin eşya ve süslerini, *pāriçchata* ağacının[5] yapraklarını dökmesi gibi bırakan ve sarı elbise giyip dolaşan kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

31. Tat almak için açgözlü olmadan, tatlardan çelinmeden, kimseyi geçindirmeden, ev ev dolaşıp dilenerek, ev yaşantısı süren birine bağlanmadan bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

32. Aklın beş engelinden kurtularak, tüm kötülüğü dağıtarak, isteğin yarattığı kötülüğü kesmiş, bağımsız biri olarak, kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

33. Zevk ve acıyı bırakan, akıl huzuru ve huzursuzluğunu bir kenara atan, ilgisizlik, ılımlılık ve saflığı kazanan kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

34. En yüce iyiliği kazanmaya çalışarak, bağlılıktan uzak bir zihinle, aylakça yaşama kapılmadan, bedensel ve zihinsel güçle, bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

35. İnzivadan ve meditasyondan hiç vazgeçmeden, hep *Dhamma*'nın izinden giderek ve varoluştaki sefaleti görerek kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

36. İstekleri öldürerek, dikkatle, budalalığa kapılmadan, bilgi ve çabayla, *Dhamma*'yı iyi özümseyerek, kendini tutarak, cesaretle, kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

37. Gürültüden korkmayan bir aslan gibi, ağın yakalayamadığı bir rüzgâr gibi, sudan kirlenmeyen nilüfer gibi, kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

38. Gücünü dişlerinden alan, uzak yaşam alanlarında dolaşan ve diğer hayvanlara üstünlük kuran, hayvanlar kralı aslan gibi olmalı; kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

39. Zamanında gösterilen nezaket, ılımlılık, merhamet, kurtuluş, memnuniyet ve dünya tarafından rahatsız edilmemeyle kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

40. Tutku, nefret ve ahmakça körlükten kurtulup bütün bağları koparark ve yaşamını kaybetmekten hiç korkmadan, bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

---

5 Erythrina.

41. İnsanın yararı için yardım ve hizmet eden dostları vardır; başkalarını düşünen dostlar nadirdir, kötü insanlar kendi çıkarlarını gözetirler; bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

5. Çundasutta (Çundasutta)

1. Demirci Çunda sordu:

"Büyük bilgelik sahibi, *Dhamma*'nın efendisi, tutkudan uzak kişi, iki ayaklı canlıların en iyisi, en mükemmel yol gösterici, Soylu Buddha, söyler misin, yeryüzünde kaç çeşit keşiş vardır?"

2. Buddha yanıtladı:

"Çunda, dört çeşit keşiş vardır, beş değil; onları sana açıklıyorum: Yol'u kazanan, Yol'u gösteren, Yol'da yaşayan ve Yol'da yürüyen."

3. Çunda (sordu):

"Buddhaların söylediği bu yolu kazanan kimdir? Yolu gösteren kişi nasıldır? Yol'da yaşayan kimdir, Yol'da yürüyen kimdir, bunları bana açıklar mısınız?"

4. Buddha (yanıtladı):

"Şüphelerini yenmiş, acıdan kurtulmuş, *Nibbāna*'da haz bulan, açgözlülüğü bırakmış, insanlara ve tanrılara yol gösteren kişiyi *buddha*lar, *Yol'u kazanmış kişi* olarak tanımlarlar.

5. Bu dünyada *Nibbāna*'yı en soylu şey olarak bilen ve *Dhamma*'yı açıklayıp etrafı aydınlatan, şüpheleri yenmiş ve şehveti kovmuş ermişe, bu ikinci tip *bhikkhu*ya, *Yol'u gösteren* denir.

6. Duyularını iyi kontrol eden, *Dhamma*'nın doğru yorumlanmış sözlerine göre Yol'da yaşayan, düşünceli ve doğru öğretiyi uygulayan üçüncü tip *bhikkhu*ya *Yol'da yaşayan* denir.

7. İyi davrananlar gibi giyinen, kazanç fırsatlarını kollayan, toplulukları rezil eden, dünyayı umursamayan, aldatıcı, denetimsiz, geveze kişi, sanki gerçek bir keşişmiş gibi Yol'da yürür.

8. Bu dördünü bilen bilgi sahibi bir ev insanı, soylu kişilerin öğrencisi bilge kişi, bunları bildiği zaman onun inancı asla azalmaz. Yol'da yürüyenle yürümeyen veya saf olanla olmayan nasıl birbirine eşit görülebilir."

6. Parābhavasutta (Parābhava[6] Sutta)

Şöyle işittim:

Bhagavan bir keresinde Sāvatthi'deki Anāthapindika'nın Cetavana koruluğunda kalıyordu. Bir gece güzel görünüşüyle bir göksel varlık[7] tüm Cetavana koruluğunu aydınlatarak *Bhagavan*'a doğru gitti, yaklaşıp onu selamladı ve ona şu beyitlerle hitap etti:

1. "Ey Gotama, biz kayıplardan dolayı acı çeken insanı sormaya geldik: Ey *Bhagavan*, söyler misin kaybeden insanın kaybının nedeni nedir?"

2. *Bhagavan*: "Kazanan iyi bilinir, kaybeden de iyi bilinir. *Dhamma*'yı seven kazanandır, *Dhamma*'dan nefret eden kaybedendir."

3. Göksel varlık: "Bunun böyle olduğunu biliyoruz, bu ilk kaybedendir, bize ikincisini söyle: Ey *Bhagavan* kaybeden insanın kaybının nedeni nedir?"

4. *Bhagavan*: "O kötü insanları sever, iyi için güzel olan hiçbir şeyi yapmaz; o kötülüğün *Dhamma*'sını kabul eder. İşte bu kaybeden insanın kaybının nedenidir."

---

6 Harap olma. Bu *sutta*da bir göksel varlık ile Buddha, insanın bu dünyadaki kazançları ve kayıpları üzerine konuşurlar.

7 *Devatā*.

5. Göksel varlık: "Bunun böyle olduğunu biliyoruz, bu ikinci kaybedendir, bize üçüncüyü söyle: Ey *Bhagavan* kaybeden insanın kaybının nedeni nedir?"

6. *Bhagavan*: "O adam sersemdir, kalabalık-kargaşa düşkünüdür, dermansızdır, tembel ve öfkelidir; işte bu kaybeden insanın kaybının nedenidir."

7. Göksel varlık: "Bunun böyle olduğunu biliyoruz, bu üçüncü kaybedendir, bize dördüncüyü söyle: Ey *Bhagavan* kaybeden insanın kaybının nedeni nedir?"

8. *Bhagavan*: "O zengin olduğu halde gençlikleri geçip yaşlanmış olan annesi ve babası için harcamaz; işte bu kaybeden insanın kaybının nedenidir."

9. Göksel varlık: "Bunun böyle olduğunu biliyoruz, bu dördüncü kaybedendir, bize beşinciyi söyle: Ey *Bhagavan* kaybeden insanın kaybının nedeni nedir?"

10. *Bhagavan*: "O yalan söyleyerek bir *brāhmanı*, bir *samanayı* veya bir başka dilenciyi aldatırsa, bu kaybeden insanın kaybının nedenidir."

11. Göksel varlık: "Bunun böyle olduğunu biliyoruz, bu beşinci kaybedendir, bize altıncıyı söyle: Ey *Bhagavan* kaybeden insanın kaybının nedeni nedir?"

12. *Bhagavan*: "O kişinin çok malı mülkü vardır, altınları, yiyecekleri; sadece kendi tatlı şeylerinden zevk alıyordur; işte bu kaybeden insanın kaybının nedenidir."

13. Göksel varlık: "Bunun böyle olduğunu biliyoruz, bu altıncı kaybedendir, bize yedinciyi söyle: Ey *Bhagavan* kaybeden insanın kaybının nedeni nedir?"

14. *Bhagavan*: "O kişi doğumuyla gururlanır, zenginliğiyle, ailesiyle gururlanır, akrabalarını küçük görür; işte bu kaybeden insanın kaybının nedenidir."

15. Göksel varlık: "Bunun böyle olduğunu biliyoruz, bu yedinci kaybedendir, bize sekizinciyi söyle: Ey *Bhagavan* kaybeden insanın kaybının nedeni nedir?"

16. *Bhagavan*: "O kişi kendini kadınlara, içkiye ve kumara kaptırır, kazandığı her şeyi saçıp savurursa, işte bu kaybeden insanın kaybının nedenidir."

17. Göksel varlık: "Bunun böyle olduğunu biliyoruz, bu sekizinci kaybedendir, bize dokuzuncuyu söyle: Ey *Bhagavan* kaybeden insanın kaybının nedeni nedir?"

18. *Bhagavan*: "O kişi kendi karısıyla yetinmez, hayat kadınları ve başkalarının karılarıyla gözükür, işte bu kaybeden insanın kaybının nedenidir."

19. Göksel varlık: "Bunun böyle olduğunu biliyoruz, bu dokuzuncu kaybedendir, bize onuncuyu söyle: Ey *Bhagavan* kaybeden insanın kaybının nedeni nedir?"

20. *Bhagavan*: "Gençliği geçmiş adam eve göğüsleri Timbaru meyvesi gibi kadın getirir ve onu kıskanmaktan uyuyamaz; işte bu kaybeden insanın kaybının nedenidir."

21. Göksel varlık: "Bunun böyle olduğunu biliyoruz, bu onuncu kaybedendir, bize on birinciyi söyle: Ey *Bhagavan* kaybeden insanın kaybının nedeni nedir?"

22. *Bhagavan*: "O kendini içkiye kaptırmış, savurgan bir kadını veya aynı tarzdaki bir erkeği baştacı eder, işte bu, kaybeden insanın kaybının nedenidir."

23. Göksel varlık: "Bunun böyle olduğunu biliyoruz, bu on birinci kaybedendir, bize on ikinciyi söyle: Ey *Bhagavan* kaybeden insanın kaybının nedeni nedir?"

24. *Bhagavan*: "Malvarlığı az olup da istekleri çok olur, Khattiya ailesinde doğup bu dünyanın hükümdarlığını ister, işte bu kaybeden insanın kaybının nedenidir."

25. İnsanın dünyadaki kayıpları hakkında konuşan, anlayışı kuvvetli, soylu ve bilge kişi göksel varlıkların dünyasını böyle bilgilendirdi.

7. Vasalasutta (Vasala[8] Sutta)

Şöyle işittim:

Bir keresinde *Bhagavan* Sāvatthī'deki Anāthapindika'nın Cetavana koruluğunda bulunuyordu. Sabahleyin *Bhagavan* giysisini giyinip cübbesini üzerine alarak, elinde dilenme tasıyla dilenmek üzere Sāvatthī'ye gitti.

O sırada *Brāhman* Aggikabhāradvāca[9] evinde ateş yakmış, tanrılara adak sunuyordu. Derken, evden eve sadaka için dolaşmakta olan *Bhagavan, Brāhman* Aggikabhāradvāca'nın evine geldi. Uzaktan *Bhagavan*'ın yaklaştığını gören *Brāhman* Aggikabhāradvāca ona dedi ki: "Dur bakalım kel kafa![10] Ey Samanaka, ey Vasala!"[11]

Bunu işiten *Bhagavan*, *Brāhman* Aggikabhāradvāca'ya yanıt verdi:

"Ey *Brāhman*, kast dışını ve kast dışı yapan etkenleri biliyor musun?"

"Hayır, Soylu Gotama, kast dışını ve kast dışı yapan etkenleri bilmiyorum. Soylu Gotama bana kast dışını ve kast dışı yapan etkenleri lütfen öğret."

"O halde dikkatle dinle *Brāhman*, sana öğreteceğim."

Brāhman Aggikabhāradvāca, *Bhagavan*'a, "Tamam," diye yanıt verdi.

Bhagavan konuştu:

1. "Nefret dolu, öfkeli insanı, kötü kalpli, ikiyüzlü, yanlış görüşlere bağlanmış, yalancı insanı kast dışı olarak bil.

2. Her kim ki bu dünyada yaşayan, bir ya da iki kez doğmuş[12] canlılara zarar verir ve onlara merhamet duymaz, işte o insanı kast dışı olarak bil.

---

8 Vedik *vrishâlâ* sözcüğü. "Kast dışı, aşağılık insan" anlamlarına gelir.

9 *Agnikabhāradvāca.*

10 *Mundā* sözcüğü "kel kafalı" anlamında olup Bihar yerlileri için de kullanılır.

11 *Samana* "dilenci bozuntusu", *vasala* "aşağılık kişi" veya "kast dışı kişi" anlamlarındadır. *Brāhman* onu aşağılamayla karşılıyor.

12 Normal insan olan veya *brāhman* olan.

3. Kasabaları, köyleri ele geçirmek için kuşatan, yakıp yıkan ve düşman olarak tanımlanan her kim varsa onu kast dışı olarak bil.

4. Köyde olsun, ormanda olsun her kim başkalarının mallarını çalar ve kendisine verilmeyen şeyleri alırsa işte onu kast dışı olarak bil.

5. Her kim ki borcu olduğu halde kaçıp çağrıldığı zaman da, 'Sana borcum yok,' diye konuşursa o kişiyi kast dışı olarak bil.

6. Yolda giden bir insanın azıcık eşyasına göz dikip onu öldürerek eşyasına el koyan kişiyi kast dışı olarak bil.

7. Kendisi için veya başkaları için yahut da zenginlik kazanmak için yalandan tanıklık yapan kişiyi kast dışı olarak bil.

8. Zorla ya da kendi rızalarıyla akrabaların veya dostların karılarıyla birlikte görülen kişiyi kast dışı olarak bil.

9. Gençlikleri geçip de yaşlandıkları zaman annesini ve babasını maddi varlığıyla geçindirmeyen kişiyi kast dışı olarak bil.

10. Sözle veya şiddet uygulayarak anne, baba, erkek kardeş, kız kardeş veya kayınvalideyi üzen kişiyi kast dışı olarak bil.

11. İyinin ne olduğu sorulduğunda kötüyü anlatan, gerçeği gizleyip kötüyü tavsiye eden kişiyi kast dışı olarak bil.

12. Kötü bir iş yaptıktan sonra 'Kimse beni bilmesin,' diyerek kendini gizleyen kişiyi kast dışı olarak bil.

13. Bir kimsenin evine gidip onun yemeğini yedikten sonra, o kişi kendi evine geldiğinde aynı şekilde karşılık vermeyeni kast dışı olarak bil.

14. Bir *brāhman*ı, bir *samana*yı veya herhangi bir başka dilenciyi sahtekârlıkla aldatan kişiyi kast dışı olarak bil.

15. Bir *brāhman*ı veya bir *samana*yı yemek saatleri geldiği halde yemek vermeyip sözleriyle üzen kişiyi kast dışı olarak bil.

16. Bu dünyada cehaletle sarılmış olan, yapılmaması gerekeni yapan ve değersiz şeylere tamah eden kişiyi kast dışı olarak bil.

17. Kibri yüzünden sürekli kendisini öven ve başkalarını küçük gören kişiyi kast dışı olarak bil.

18. Öfkeli, cimri, pis istekleri olan, kıskanç, kötü, utanmaz ve günah işlemekten çekinmeyen kişiyi kast dışı olarak bil.

19. Buddha'ya veya ister *paribbāca* olsun ister *gahattha* olsun,[13] onun müridine söven kişiyi kast dışı olarak bil.

20. *Arhat* olmadığı halde kendini *arhat*mış gibi gösteren, *Brahma* dünyası dahil tüm dünyalarda hırsız olan kişiyi kast dışı olarak bil. İşte böylece sana kimlerin kast dışı olduklarını saydım.

21. Kimse doğuştan kast dışı olmaz, kimse doğuştan *brāhman* olmaz; kişi yaptığı işlerden dolayı kast dışı olur, kişi yaptığı işlerden dolayı *brāhman* olur.

22. Daha iyi izah etmek için şu örneği vereyim: Mātanga olarak bilinen Sopāka adında bir Çāndala vardı.

23. Bu Mātanga erişilmesi çok zor olan bir üne kavuştu, nice *kshatriya*, nice *brāhman* ona hizmet etmeye gitti.

24. Tanrıların arabasına binerek kirlilikten uzak yüksek yollara çıktı, tensel zevkleri bırakarak *Brahma* dünyasına kavuştu.

25. Kastı onun *Brahma* dünyasında yeniden doğmasına engel olmadı. Öte yandan hocaların, ilahi sevenlerin ailelerinde doğmuş *brāhman*lar.

26. Sürekli günah işlediklerinden bu dünyada lanetlendiler. Onları cehennem bekler. Kastları onları cehennemden ve utançtan kurtaramaz.

27. O nedenle bir kimse doğuşla kast dışı olmaz, doğuşla *brāhman* olmaz, bir kimseyi kast dışı veya *brāhman* yapan eylemleridir."

---

13 *Paribbāca*: Gezgin dilenci. *Gahattha*: Ev sakini talebe.

Kendisine böyle söylenen *brāhman* Aggikabhāradvāca *Bhagavan*'a şöyle yanıt verdi: "Mükemmel ve soylu Gotama, müthiş ve soylu Gotama!"

8. İyilik Suttası (Mettasutta)

1. İyiliği aramakta ısrarlı olan ve huzura kavuşmayı isteyen kişi becerikli, dürüst, vicdanlı, nazik konuşan, alçakgönüllü biri olmalıdır.

2. Kanaatkâr olan, tek tük işi olup kolayca geçinen, malı mülkü çok az, duyuları kontrollü, akıllı, ağırbaşlı ve açgözlülükle başka ailelere saldırmayan biri olmalıdır.

3. Başkalarının kendisini kınamasına yol açacak değersiz bir şeyin peşinden gitmemeli. Tüm canlılar mutlu ve korkusuz olsun, hepsinin kalbi huzur içinde olsun!

4. Yaşayan varlıklar, zayıf ya da güçlü, uzun, büyük, orta, kısa, küçük veya geniş hepsi.

5. Görünen, görünmeyen, uzakta veya yakında yaşayan, doğmuş olan ya da doğmakta olan tüm canlılar mutlu olsun.

6. Kimse kimseyi aldatmasın, kimse kimseyi küçümsemesin, kimse kimseye öfkeyle veya darılmayla zarar vermek istemesin.

7. Bir annenin kendi yaşamını riske sokarak biricik çocuğunu koruması gibi, kişi tüm canlılara sınırsız bir şefkat beslemeli.

8. Onun engin sevgisi tüm dünyayı sarmalı; yukarı, aşağı, çaprazlama, hiçbir engel olmadan, nefret olmadan, düşmanlık olmadan.

9. Uyanık olduğu sürece, yürürken, otururken, yatarken bu düşüncesini geliştirmeli; bu dünyadaki en soylu yaşamın bu olduğunu söylerler.

10. Yanlış görüşlere sarılmayan, erdemli ve anlayışlı, duyusal zevklere aldırış etmeyen kişi bir daha asla ana rahmine düşmez.

9. Hemavatasutta (Hemavata[14] Sutta)

1. *Yakkha* Sātāgira dedi ki: "Bugün on beşi, oruç günü, güzel gece geldi. Gel gidip ünlü usta Gotama'yı görelim."

2. *Yakkha* Hemavata dedi ki: "Böyle bir kimsenin düşünceleri tüm canlılara karşı eşit midir? O aklını sevilenden ve sevilmeyenden uzak tutabilir mi?"

3. *Yakkha* Sātāgira dedi ki: "Böyle bir kimsenin düşünceleri tüm canlılara karşı eşittir. O aklını sevilenden ve sevilmeyenden uzak tutabilir."

4. *Yakkha* Hemavata dedi ki: "O verilmeyeni almaz değil mi? O canlılara karşı davranışlarında ölçülüdür, değil mi? Dikkatsizlikten uzaktır, meditasyondan hiç vazgeçmez, değil mi?"

5. *Yakkha* Sātāgira dedi ki: "O verilmeyeni almaz. O canlılara karşı davranışlarında ölçülüdür. Dikkatsizlikten uzaktır, Buddha meditasyondan hiç vazgeçmez."

6. *Yakkha* Hemavata dedi ki: "O hiç yanlış konuşur mu? Hiç yıkıcı söz söyler mi? Palavra atar mı? Anlamsız konuşmalar yapar mı?"

7. *Yakkha* Sātāgira dedi ki: "O hiç yanlış konuşmaz. Hiç yıkıcı söz söylemez. Palavra atmaz. Anlamsız konuşmalar yapmaz."

8. *Yakkha* Hemavata dedi ki: "O tensel zevklere kapılmadı, değil mi? Onun aklı çelindi mi? O ahmaklığı yenmedi mi? O her şeyi açıkça gördü, değil mi?"

9. *Yakkha* Sātāgira dedi ki: "O tensel zevklere kapılmadı. Onun aklı çelinmedi. O ahmaklığı yendi. Buddha her şeyi açıkça gördü."

10. *Yakkha* Hemavata dedi ki: "O bilgiyle mi doludur? Davranışları saf mıdır? Tutkuları yok edilmiş midir? Artık onun için yeniden doğuş bitmiş midir?"

---

14 Hemavata ve Sātāgira adlı iki *yaksha* (yakkha) Buddha'nın niteliklerini överler. Ona sorular sorduktan sonra bin *yakkha* ile birlikte Buddha'nın izleyicisi olurlar.

11. *Yakkha* Sātāgira dedi ki: "O bilgi ile doludur. Davranışları saftır. Tutkuları yok edilmiştir. Artık onun için yeniden doğuş yoktur.

12. *Muni*nin[15] aklı söz ve eylemle tamamlanmıştır. Bilgi ve beceri ile doludur. Gidelim, Gotama'yı görelim.

13. Bacakları ceylan gibi olan, ince, azıcık besinle beslenen, hiç açgözlü olmayan bilge, ormanda meditasyon yapan *Muni* Gotama'yı görmeye gidelim.

14. O aslan gibi olana, ormanda yalnız dolaşan bir fil gibi olana, tensel zevklere aldırış etmeyene gidelim ve ölümün tuzaklarından nasıl kurtulacağımızı soralım.

15. O açıklayan, vaaz veren, her şeyin iç yüzünü anlamış Gotama'ya, nefret ve öfkeyi yenmiş Buddha'ya soralım.

16. Bu dünyanın kökeni nedir? Bu dünya neyle birleşir? Bu dünyadan kaçmak nedir? Bu dünyanın verdiği keder nedir?" Böyle konuştu *Yakkha* Hemavata.

17. *Bhagavan* dedi ki: "Ey Hemavata, bu dünya altı nedenle doğdu. Bu dünya altı şeyle birleşir. Bu dünyadan altı ile kaçılır. Bu dünya altı keder verir."

18. (*Yakkha* Hemavata:) "Keder veren dünyaya yakalanma nedir? Kederden nasıl kaçılır, bu sorumuza yanıt verin."

19. *Bhagavan* dedi ki: "Bu dünyada beş duyu organı vardır, altıncısı da akıldır, derler. Bunlardaki istek yok edildiğinde kişi kederden de kurtulmuş olur.

20. Bu dünyadan kurtulmanın yolu budur. Size doğrulukla söyledim. Kederden kurtulmuşları yine size söyleyeceğim."

21. Hemavata dedi ki: "Bu dünyada varoluş nehrini kim geçebilir? Ayaklarından ve hiçbir yerden destek almadan o okyanusu kim geçebilir?"

22. *Bhagavan* dedi ki: "Her zaman erdemli olan, anlayışı güçlü, düşünceleri yoğunlaşmış, içselleştirerek düşünen, izanlı kişi geçilmesi zor nehirleri geçer.

---

15 Buddha.

23. O kişi tensel zevklerden tiksinir, tüm bağlarını koparır ve arzuyu yener; işte o kişi en derin okyanusta batmaz, boğulmaz."

24. Hemavata dedi ki: "Derin düşünen ve ince olanı gören, hiçbir şeye sahip olmayan, tensel zevklere tutunmayan, her şeyi bilen bilge kişiyi, soylu yolda yürüyen bir *isi*[16] olarak gör.

25. "Neyin hassas olduğunu gören, nâm sahibi, bilgelik gösteren, tensel zevkler ülkesinde barınmayan, her şeyi bilen bilge kişiyi soylu yolda yürüyen bir *isi* olarak gör.

26. Bugün görüşümüz açıldı, şafak söktü bizlere, güzel bir doğuş oldu. Kusursuzca aydınlanmış olanı gördük; o nehri geçmiş ve tutkudan kurtulmuş.

27. Buradaki üne ve doğaüstü güçlere sahip bin tane *yakkha* senin korumana sığınırlar; sen bizim için kimseyle kıyaslanamayacak kadar büyük bir ustasın.

28. Bizler kusursuzca aydınlanmış olana ve kusursuz *Dhamma*'ya inanarak köyden köye, dağdan dağa dolaşacağız."

10. Ālavakasutta (Ālavaka[17] Sutta)

Şöyle işittim:

Bir zamanlar *Bhagavan*, *Yakkha* Ālavaka'nın memleketi olan Ālavī'de kalmaktaydı. *Yakkha* Ālavaka *Bhagavan*'ın bulunduğu yere gitti ve ona dedi ki:

"Ey *Samana*, dışarı çık!"

"Tamam dostum," diyerek *Bhagavan* dışarı çıktı.

"Ey *Samana*, içeri gir!"

"Tamam dostum," diyerek *Bhagavan* içeri girdi.

---

16 Sanskrit *rishi* (ermiş) sözcüğünün Pāli dilindeki karşılığı.

17 *Yakkha* Ālavaka önce Buddha'yı tehdit eder, ona sorular sorar, sonra onun yolunu izlemeye karar verir.

Yakkha Ālavaka *Bhagavan*'a ikinci kez seslendi:

"Ey *Samana* dışarı çık!"

"Tamam dostum," diyerek *Bhagavan* dışarı çıktı.

"Ey *Samana* içeri gir!"

"Tamam dostum," diyerek *Bhagavan* içeri girdi.

Yakkha Ālavaka *Bhagavan*'a üçüncü kez seslendi:

"Ey *Samana* dışarı çık!"

"Tamam dostum," diyerek *Bhagavan* dışarı çıktı.

"Ey *Samana* içeri gir!"

"Tamam dostum," diyerek *Bhagavan* içeri girdi.

Yakkha Ālavaka *Bhagavan*'a dördüncü kez seslendi:

"Ey *Samana* dışarı çık!"

"Dışarı çıkmayacağım dostum, ne istiyorsan söyle!"

"Ey *Samana* sana bir soru soracağım, eğer yanıtlayamazsan senin düşüncelerini dağıtacağım, kalbini yaracağım, seni bacaklarından tutup Gangā'nın öbür kıyısına atacağım."

"Dostum, ne bu dünyada ne de *Māra*ların, *Brahma*ların, tanrıların, insanların, *samana*ların, *brāhman*ların dünyasında benim düşüncelerimi dağıtacak, kalbimi yaracak, beni bacaklarımdan tutup Gangā'nın öbür kıyısına atacak bir kimse görüyorum; yine de sen sormak istediğini sor."

Sonra *Yakkha* Ālavaka *gāthā*lar halinde şöyle konuştu:

1. "Bu dünyada bir insanın en büyük zenginliği nedir? Neyi iyi yapmak mutluluk vDharerir? Tat veren şeyler içinde en tatlısı hangisidir? En iyi yaşamın hangi yaşam olduğu söylenir?"

2. *Bhagavan* dedi ki: "İnanç bir insanın bu dünyadaki en büyük zenginliğidir. *Dharma*'yı izlemek insana mutluluk verir. Tat veren şeyler içinde en tatlısı Doğruluk'tur. Bilgelikle yaşanan yaşamın en iyisi olduğu söylenir."

3. Ālavaka: "*Ogha*[18] nasıl geçilir? Bu büyük deniz[19] nasıl atlatılır? Keder nasıl yok edilir? Saflık nasıl kazanılır?"

4. *Bhagavan*: "Cehalet nehri inançla geçilir. Bu büyük deniz gayretle atlatılır. Keder cesaretle yok edilir. Saflık bilgelikle kazanılır."

5. Ālavaka: "İnsan bilgeliği nasıl kazanır? Zenginliği nasıl kazanır? Ünü nasıl kazanır? Dostluk nasıl kurar? Bu dünyadan ötekine gittiğine nasıl üzülmez?"

6. *Bhagavan*: "*Arhat*ların *Nibbāna*'ya kavuşturan *Dhamma*'sına inanırsa, bunu işiterek gayret ve anlayışla bilgeliğe kavuşur.

7. Kişi uygun olanı yapar, üzerine yük alıp çabalarsa zenginlik kazanır. Doğrulukla ün, yardımseverlikle de dost sahibi olur."

8. İnanç sahibi olan evin efendisi, doğruluk, adalet, sabır ve fedakârlık dolu bir yaşam sürerse öteki dünyaya gideceği zaman üzüntü duymaz.

9. Başka *samana* ve *brāhman*lara da sorun, bu dünyada doğruluk, sabır, fedakârlık ve kaçınmaktan daha büyüğü yoktur."

10. *Yakkha* Ālavaka: "*Samana* ve *brāhman*lara neden sorayım ki? Artık benim için doğrunun ne olduğunu biliyorum.

11. Buddha benim iyiliğim için kalkıp Ālavi'ye gelmiş; bana verdiği hediyenin ne kadar büyük değer taşıdığını biliyorum.

12. Artık köy köy, kasaba kasaba dolaşacağım, Samyaksambuddha'yı ve onun *Dhamma*'sını saygıyla anlatacağım."

Böyle söyleyen *Yakkha* Ālavaka, *Bhagavan*'a dedi ki: "Muhteşem ey Gotama, muhteşem! Kafa karışıklıklarını dü-

---

18 *Ogha*: Cehalet nehri, cehaletin yarattığı büyük engel.

19 *Annava*: Aslında *ogha* ile aynı anlamda bir sözcüktür. "Varlık denizi" diye çevirmek de mümkündür.

zeltirsin, saklıyı ortaya çıkarır, karanlıktakini kandille aydınlatır gibi aydınlatıp görmeyen gözlerinin görmesini sağlarsın. Artık Gotama'ya sığınırım, *Dhamma*'ya ve *bhikku*ların Sangha'sına sığınırım. Bugünden itibaren ömrümün sonuna kadar bir *upāsaka* olarak yaşayacağım."

11. Zafer Suttası (Vicayasutta)

1. Yürürken olsun, dururken olsun, otururken veya yatarken olsun birisi eğer kasılır ya da gerinirse, bu vücudun hareketidir.

2. Vücutta kemik ve sinirler vardır; zar ve et ile sıvanmıştır, deri ile kaplıdır; öyle ki gerçekte ne olduğu görülmez.

3. Vücutta bağırsaklar, mide, karaciğer, idrar kesesi, kalp, akciğerler, böbrekler ve dalak vardır.

4. Sümük, salya, ter, lenf, kan, eklemleri işleten sıvı, safra ve yağ.

5. Bedenin dokuz geçidinden sürekli pislik atılır; gözün pisliği gözden, kulağın pisliği kulaktan.

6. Burnun sümüğü burundan akar, bazen ağızdan safra ve balgam çıkarılır. Vücuttan da ter ve kir atılır.

7. Kafadaki boşlukta beyin vardır. Budala kişi cahilliğinden bedenin iyi bir şey olduğunu düşünür.

8. Vücut, şişmiş ve solmuş halde mezarlığa atıldığında, orada cansız yatarken, akrabaları ona daha bakmak istemezler.

9. Sonra vücut, köpekler, çakallar, kurtlar ve solucanlar, kargalar, akbabalar ve öteki hayvanlar tarafından yenir.

10. Bu dünyada akıllı *bhikkhu*, Buddha'nın sözünü dinleyerek vücudun ne olduğunu anlar, çünkü onun gerçekte ne olduğunu görür.

11. Canlı beden neyse ölü beden odur, ölü beden neyse canlı beden odur; kişi kendisinin veya başkasının bedenine olan bağlılığı bırakmalıdır.

12. Tutku ve bağlılıktan kurtulmuş olan bilge bir ***bhikkhu***, sonsuz huzur ve ölümsüz *Nibbāna*'ya kavuşmuş demektir.

13. Bu iki ayaklı, kötü koku taşıyan ve kir dolu beden çeşitli yerlerinden salgı salgılar.

14. Böyle bir bedenle kişi kendinin üstün, başkalarının aşağı olduğunu düşünür; bu körlük değil de nedir?

12. Munisutta (Muni[20] Sutta)

1. Kalabalıktan korku doğar, ev yaşamından nefret doğar; ev yaşamından ve kalabalıktan kurtulmak: İşte bir ***muni***nin düşünüş şekli budur.

2. Kötülüğü kökünden kesmiş, bir daha ekilip doğmasına izin vermemiş olan ve yalnız başına dolaşan kişiye ***muni*** derler; böyle bir ***isi***[21] huzur durumunu görür.

3. Kötülüğün sebebini gören ve kökünü fark eden kişi artık herhangi bir isteğe geçit vermesin; çünkü o yeniden doğar. Yeniden doğuşun ve mahvoluşun sonunu gören böylesi bir ***muni*** sayısız doğumdan kurtulur.

4. Tüm sıkıntı yerlerini görüp hiçbirinde barınmayan böyle bir ***muni*** tutkudan ve açgözlülükten uzak olur, daha fazla uğraşmaz, çünkü karşı kıyıya ulaşmıştır.

5. Her şeye karşı galip gelmiş, her şeyi bilen, iyi bir anlayışa sahip, hiçbir şeyden lekelenmemiş, her şeyden vazgeçmiş, tutkunun yıkıcılığından kurtulmuş kişiye ***muni*** derler.

6. Anlayış gücüne sahip, kutsal işlerle ve erdemle kaplı, meditasyondan haz alan, düşünceli, tüm bağlardan, sert yaşamdan, tutkudan kurtulmuş kişiye ***muni*** denir.

7. Tek başına gezen, gayretli, gürültüden etkilenmeyen bir aslan gibi, rüzgârın içinden geçtiği bir ağ gibi, suyun kirletemediği bir lotus gibi olan, övgü veya yergiden etkilenmeyen kişiye ***muni*** denir.

---

20 ***Muni***: Ermiş, bilge kişi.

21 ***Rishi*** "ermiş" sözcüğünün Pāli dilinde söylenişi.

8. Yıkanma yerinde bir kazık gibi duran, başkalarının sözünden etkilenmeyen, duyularına iyi hâkim olmuş, tutkudan uzak kişiye *muni* denir.

9. Dokuma tezgâhındaki mekik gibi olan, sağlam, kötü işlerden tiksinen, doğruyu ve yanlışı ayna gibi yansıtan kişiye *muni* denir.

10. Genç ya da orta yaşlı bir *muni* de olsa, kendini kötülükten çekmiş, kendine hâkim olan, kışkırtmayan ve kışkırtılmayan kişiye *muni* denir.

11. Başkalarının verdikleriyle yaşayan, üstten, ortadan veya kalanlardan bir tutam pirinci alan, dua etmese de kötü söz de söylemeyen kişiye *muni* denir.

12. Cinsel ilişkiden kaçınarak dolaşan, gençliğinde de buna yakalanmamış, gurur çılgınlığından uzak duran özgür kişiye *muni* denir.

13. Bu dünyada can bulmuş bir kimse en yüce gerçeği görür, varlık nehrini ve denizini geçer, tüm bağlarını koparır, tutkudan uzaktır ve özgürdür; işte o kişiye *muni* denir.

14. Şu ikisinin yaşamı ve yaptıkları işler birbirlerinden çok farklıdır: Karısı olan bir ev sahibi ile hiç bencil olmayan erdemli bir adam. Ev sahibi hiç çekinmeden başka canlıların ölümünü düşünür, *muni* ise daima yaşayan canlıları korumakla meşguldür.

15. Başında tacı olan mavi boyunlu kuş[22] asla kuğunun süratine ulaşamaz. Bir ev sahibi de asla bir *bhikku*ya, ormanda tek başına derin düşünceye dalmış bir *muni*ye eşit değildir.

22 Tavuskuşu.

II

Çullavagga

1. Ratanasutta (Ratana[1] Sutta)

1. Yeryüzünde olsun, gökyüzünde olsun hangi canlı ortaya çıkarsa çıksın hepsi de mutlu olsun, söylenenleri saygıyla dinlesin.

2. Ey varlıklar, o yüzden dikkat edin, gece gündüz sunularını getiren insanlara karşı nazik olun; onları özenle koruyun.

3. Bu dünyada veya ötekinde her ne zenginlik varsa, göklerdeki en yüce mücevher neyse o kesinlikle bir *tathāgata*ya eşit değildir. En büyük mücevher Buddha'dır. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

4. İsteği yok etme, tutkudan kurtulma, Sakyamuni'nin ulaştığı kusursuz ölümsüzlük: Bundan daha büyük *Dhamma* yoktur. En büyük mücevher *Dhamma*'dır. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

5. Buddhaların en iyilerinin ulaştığı saflık, kesintisiz sürdürdükleri *samādhi* gibisi yoktur. Bu *Dhamma* en büyük mücevherdir. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

6. Erdemli kişi tarafından sekiz kişiye dua edilir, onlar dört çift yaparlar. *Sugata*'nın müritleri olarak sunu sunulma-

1 Mücevher, inci (Skr. Ratna).

ya layıktırlar. Sangha en büyük mücevherdir. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

7. Onlar çalışarak sağlam bir akla kavuşurlar, Gotama'nın söylediğine uygun olarak istekten uzaklaşırlar. Ölümsüzlüğe ve hiçbir şey kazanmamanın mutluluğuna kavuşarak en büyük kazancı elde ederler. Sangha en büyük mücevherdir. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

8. Şehir kapısı önünde çakılı bir kazık nasıl dört yönden esen rüzgârdan etkilenmezse soylu gerçekleri kavramış erdemli insan da böyledir. Sangha en büyük mücevherdir. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

9. Derin bilgelik sahibi tarafından açıklanan dört soylu gerçeği kavramış olanlar her ne kadar şaşkına dönseler de sekizinci doğumu görmezler. Sangha en büyük mücevherdir. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

10. Doğru görüşe sahip olduğunda üç şey geride kalır: aldanma, şüphe ve erdemli ve kutsal diye öğrendiği şeyler. Yine dört çeşit cehennemden, altı ölümcül günahtan kurtulur. Sangha en büyük mücevherdir. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

11. Eğer o kişi bedeniyle, sözleriyle veya düşünceleriyle kötü bir iş yaparsa onu saklamaktan âcizdir, çünkü *Nibbāna*'yı gören için onu saklamak imkânsızdır. Sangha en büyük mücevherdir. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

12. Bahar mevsiminin sıcağıyla nasıl ağaçların tepeleri çiçeklenirse, *Nibbāna*'ya götüren mükemmel *Dhamma*'nın açıklanması da öyledir. En büyük mücevher Buddha'dır. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

13. Mükemmel olan neyin mükemmel olduğunu bilir, mükemmel olanı verir, mükemmel olanı getirir; kıyaslanamaz kişi mükemmel *Dhamma*'yı öğretir. En büyük mücevher Buddha'dır. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

14. Gelecekte var olmaktan bıkmış olanların zihninde eski kaybolur, yeni olan doğmaz, onların tutkuları tıpkı bir

lambanın ışığı gibi söner. En büyük mücevher Buddha'dır. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

15. Yeryüzünde olsun, gökyüzünde olsun hangi canlı ortaya çıkarsa çıksın hepsi de insanların ve tanrıların saygı duyduğu kusursuz Buddha'ya tapsın. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

16. Yeryüzünde olsun, gökyüzünde olsun hangi canlı ortaya çıkarsa çıksın hepsi de insanların ve tanrıların saygı duyduğu kusursuz *Dhamma*'ya tapınsınlar. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

17. Yeryüzünde olsun, gökyüzünde olsun hangi canlı ortaya çıkarsa çıksın hepsi de insanların ve tanrıların saygı duyduğu kusursuz Sangha'ya tapınsınlar. Bu doğru söz kurtuluş sağlasın.

2. Āmagandhasutta (Āmagandha[2] Sutta)

1. "*Sāmāka, çingūlaka, çīnaka, pattaphala, mūlaphala, gaviphala*[3] yiyenler tutkularına kapılıp asla yalan konuşmazlar.

2. Ey Kassapa[4] temiz hazırlanmış şeyleri yiyen, temiz şeyler giyen, başkaları tarafından verilen temiz pirinç ve benzeri şeyleri alan kişi için *āmagandha* nedir ki?

3. 'Ey *Brāhman,*[5] sen kuş etiyle birlikte hazırlanmış şu pirinç lapasından hoşlanılsa da *Āmagandha*'nın benim için değeri yoktur,' dedin. Ey Kassapa, o zaman sana *Āmagandha*'yı nasıl açıkladığını sorarım."

4. (Kassapabuddha:) "Sadece çiğ et yemek değil, yaşayan varlıkları yok etmek, öldürmek, kesmek, çalmak; yalan konuşmak ve sahtekârlık da *āmagandha*dır.

5. Bu dünyada her kim tensel zevklerden kendini geri çekmez, çekici şeylere kaptırır, kirli ve adaletsizin peşinden gider, sadece çiğ et yemek değil, bu da *āmagandha*dır.

---

2 Çiğ et kokusu. Burada "çiğ et yemek" kastediliyor.

3 Bunlar çeşitli sebze, yaprak ve bitki köklerinin adlarıdır.

4 Skr. Kāşyapa.

5 *Brahmabandhu* (*Brāhman* soyundan gelen).

6. Bu dünyada kendilerini tensel zevklerden geri çekmeyenler sert, kaba, dedikoducu, hilekâr, acımasız, kibirli, bağımlı, kimseye bir şey vermeyen kişilerdir; sadece çiğ et yemek değil, bu da *āmagandha*dır.

7. Öfke, sarhoşluk, inatçılık, bağnazlık, hilekârlık, düşmanlık, boş konuşma, gurur ve haksız davranıştır, sadece çiğ et yemek değil, bu da *āmagandha*dır.

8. Bu dünyada kötü olan, borçlarını ödemeyen, iftiracı, davranışlarında samimiyetsiz, aldatıcı, en aşağılık insan gibi kötülük yapandır, sadece çiğ et yemek değil, bu da *āmagandha*dır.

9. Bu dünyada davranışlarıyla yaşayan varlıklara özen göstermeyenler, başkalarına zarar vermeye düşkün, kötü, zalim, saygısız insanlardır, sadece çiğ et yemek değil, bu da *āmagandha*dır.

10. Her zaman kötülüğe ve kabalığa düşkün olan bu insanlar öldükleri zaman karanlığa girecekler, baş aşağı cehennemi boylayacaklardır. Sadece çiğ et yemek değil, bu da *āmagandha*dır.

11. Ne balık eti, ne oruç tutma, ne çıplaklık, ne dazlak kafa, ne keçeleşmiş saçlar, ne kirlilik, ne hayvan derisi giyinme, ne ateşe tapma, ne sonsuz çilelere girme, ne ilahiler, ne sunaklar, ne kurban, ne mevsimleri beklemek şüphelerini dağıtamamış bir insanı temizleyebilir.

12. Bilge kişi duyu organlarını sakınarak dolaşır, duyularını zapt eder, doğru ve narin olandan zevk alarak *Dhamma*'da yerini alır, tüm bağlarını koparır ve acıyı geride bırakır, görülen ve işitilenlere yapışmaz."

13. *Bhagavan*[6] bu konuyu tekrar tekrar anlatır, *Veda*ları bilen *brāhman* bunları iyi anlar. Kirlilikten uzak, bağımsız ve peşinden gitmesi zor olan *muni* onu beyitlerle anlaşılır hale getirir.

---

6 *Kassapa.*

14. Buddha'nın güzelce söylenmiş, kirlilikten uzak ve acıları gideren sözünü işiterek alçakgönüllülükle *tathāgata*nın ayaklarına kapanır ve ondan emirler alır.

3. Hirisutta (Hiri[7] Sutta)

1. "Ben senin dostunum," dediği halde utanmazca davranıp dostunu küçük görüyorsa ve yapabileceği hiçbir işi yapmıyorsa sen onu "O benim dostum değildir" diye bil.

2. Arkadaşlarına içi boş güzel sözler sarf eden kişiyi bilge kişi, sadece konuşan fakat gereğini yapmayan bir insan olarak bilir.

3. Sürekli açık arayan ve hata bulmaya çalışan kişi dost değildir; göğsünde anne kucağındaki çocuk gibi durabildiğin kişi gerçek dosttur ve o diğerlerinden çok farklı durur.

4. O, insana ait boyunduruğu taşıyarak, iyi sonuçlarını bildiği, neşe veren, övgü ve mutluluk getiren bu enerjiyi besler.

5. Sessizlik ve yalnızlığın tadını alan bir kimse, *Dhamma*'nın tatlılığını içerek korkudan ve kötülükten kurtulur.

4. Mahāmangalasutta (Mahāmangala[8] Sutta)

Şöyle işittim:

Bir keresinde *Bhagavan* Sāvatthī yakınındaki Cetavana koruluğunda, Anāthapindika Manastırı'nda kalıyordu. Şafak sökerken oraya, tüm Cetavana'yı aydınlatarak görkemli bir tanrı çıkageldi. *Bhagavan*'ı selamlayarak yanına oturdu. Tanrı, *Bhagavan*'a şöyle seslendi:

1. "Birçok tanrı ve insan mutluluk özlemiyle en büyük nimetin ne olduğunu arar durur. Sence en büyük nimet nedir?"

---

7 *Hiri*: Utanma duygusu, utangaçlık.

8 *Mahāmangala*: En büyük nimet veya en büyük hayır.

2. (*Bhagavan*:) "Aptallarla değil akıllılarla birlikte olmak, onura layık kişileri onurlandırmak; bu en büyük nimettir.

3. Uygun bir yerde yaşamak, önceki doğuşlarda iyi işler yapmış olmak, aklı doğru yöne sevk etmek; bu en büyük nimettir.

4. Derin bilgi ve beceri, iyi bir davranış disiplini, güzel konuşma; bu en büyük nimettir.

5. Anne ve babaya bakma, karı ve çocukları bağrına basma, engelden uzak bir iş; bu en büyük nimettir.

6. Sadaka verme, erdemli yaşama, akrabalara yardım etme, içinde kötülük olmayan işler; bu en büyük nimettir.

7. Kötülüğü kesip bitirmek, sarhoş edici içkiler içmemek, *Dhamma* kanunlarını uygulamada ısrarcı olmamak; bu en büyük nimettir.

8. Saygı, alçakgönüllülük, gönül rahatlığı, minnettarlık, *Dhamma*'yı uygun zamanda dinleme; bu en büyük nimettir.

9. Sabırlı olma, güzel söz söyleme, *samana*ları ziyaret etme, uygun zamanda yapılan dinsel konuşmalar; bu en büyük nimettir.

10. Gayret ve saflık içinde olma, dört soylu gerçeği kavrama, *Nibbāna*'yı anlama; bu en büyük nimettir.

12. Bütün bu işleri yerine getiren kişiler yenilmez kişilerdir ve her yerde güvenle dolaşırlar; bunlar onların en büyük nimetleridirler."

5. Sūçilomasutta (Sūçiloma[9] Sutta)

Şöyle işittim:

Bir keresinde *Bhagavan*, *Yakkha* Süçiloma'nın bölgesi olan Gayā'da taştan yapılmış bir koltukta oturuyordu. O sırada *Yakkha* Khara ve *Yakkha* Süçiloma *Bhagavan*'dan çok uzakta değillerdi. *Yakkha* Khara *Yakkha* Süçiloma'ya dedi

9 *Yakkha* Süçiloma, *Bhagavan* Buddha'ya tutku, nefret, zevk ve korkunun nedenini sorar. Bilemezse cezalandıracağını söyler.

ki: "Bu adam bir *samana* mıdır?" Süçiloma yanıt verdi: "O *samana* değil bir *samanaka*dır,[10] yine de onun, *samana* mı yoksa *samanaka* mı olduğunu anlayacağım."

Sonra *Yakkha* Süçiloma *Bhagavan*'a gitti, ona yaklaşarak vücuduna hafifçe dokundu. *Bhagavan* bedenini geri çekti. *Yakkha* Süçiloma *Bhagavan*'a dedi ki: "Ey *Samana*, benden korktun mu?"

Bhagavan yanıt verdi: "Hayır dostum, senden korkmadım, fakat bana dokunman kötü."

Süçiloma dedi ki: "Ey *Samana*, sana bir sorum olacak, eğer ona yanıt veremezsen senin düşüncelerini dağıtacağım, kalbini deleceğim, ayaklarından tutup seni Gangā'nın öbür kıyısına atacağım."

Bhagavan yanıt verdi: "Dostum, bu dünyada olsun, *Deva*ların, *Mara*ların, *Brahma*'nın dünyasında olsun veya *samana*lar, *brāhman*lar, tanrılar ve insanlar arasında olsun benim düşüncelerimi dağıtacak, kalbimi delecek, ayaklarımdan tutup beni Gangā'nın öbür kıyısına atacak kimse yoktur. Yine de sor dostum." Sonra *Yakkha* Süçiloma *Bhagavan*'a şu beyiti söyledi:

1. "Tutku ve nefretin, iğrenme, zevk alma ve korkunun nedeni nedir? Onlar nereden doğarlar? Onlar ortaya çıktığında, tıpkı çocukların kargaları kovalaması gibi, onlar da aklı taciz ederler."

2. Buddha dedi ki: "Tutku ve nefretin nedeni bu bedendir, iğrenme, zevk alma ve korku bu bedenden doğarlar. Ortaya çıktıklarında, tıpkı çocukların kargaları kovalaması gibi, onlar da aklı taciz ederler.

3. İstekten kök alırlar, sonra, tıpkı banyan ağacı filizleri gibi, kendiliklerinden gelişirler; her yerde tensel zevklerle bağlantılıdırlar, tıpkı ormanda her yere yayılan *māluvā* sarmaşığı gibi.

---

10 *Samanaka* "küçük *Samana*cık" veya "kötü *Samana*" anlamlarına gelir. *Bhagavan* Buddha'ya küçümseyerek baktıklarını vurguluyor.

4. Bilenler kötülük doğduğunda onu kovarlar. Ey *Yakkha,* dinle, onlar bir daha doğmayacak bir görüşle asla geçilememiş, geçilmesi çok zor nehri geçerler."

6. Dhammaçariyasutta (Dhammaçariya[11] Sutta)

1. Evinden ayrılıp evsiz yaşama geçen kişinin saf ve dinsel yaşamı için 'en iyi mücevherdir' derler.

2. Öte yandan sert konuşan, bir hayvan gibi başkalarını inciten kişinin yaşamı çok kötüdür, o kendi kirliliğini artırır durur.

3. Didişmekten hoşlanan ve budalalıkla kaplanmış bir *bhikku*, Buddha tarafından öğretilmiş ve açıklanmış *Dhamma*'yı anlamaz.

4. Terbiye edilmiş aklına zarar vererek cehalet tarafından sürüklenir, bu kötü yolun cehenneme giden yol olduğunu anlamaz.

5. Fekalete kapılarak rahimden rahime, karanlıktan karanlığa sürüklenir durur; böyle bir *bhikku* ölünce acıya gömülür.

6. Yıllar boyunca dolmuş bir bok çukuru neyse bu kimse de öyledir; böylesine kötü bir kimseyi temizlemek çok zordur.

7. Ey *Bhikku*lar, o kişiyi ev bağlılığı olan, kötü istekleri, kötü düşünceleri, kötü işleri ve kötü eşyaları olan biri olarak bilin.

8. Hepiniz birlik olun ve ondan kaçının; onu süpürün gitsin, bir çöplük gibi kendinizden uzaklaştırın.

9. *Samana* olmayan ama kendilerini öyle sanan bu kişileri, bu kötü isteklerin, işlerin ve eşyaların sahiplerini çerçöp gibi süpürün gitsin.

10. Temiz olun ve temiz insanlarla birlikte yaşayın; düşünceli olun, bilgece olanı benimseyin ve acıya bir son verin.

---

11 *Dharma* yolunu izleyen. Bu bölümde kötülerden sakınılması gerektiği belirtilir.

7. Brāhmanadhammika Sutta (Brāhmanadhammika[12] Sutta)

Şöyle işittim:

Bir keresinde *Bhagavan* Sāvatthī'de Anāthapindika'nın Cetavana koruluğunda kalıyordu. Derken Kosala'nın zengin, fazlasıyla ihtiyarlamış, eli ayağı tutmaz yaşlı *brāhman*ları gelip *Bhagavan*'a yaklaşarak nezaketle konuştular ve böyle nazik ve dikkat çekici bir şekilde konuştuktan sonra bir kenara oturdular. Oturduktan sonra zengin *brāhman*lar *Bhagavan*'a dediler ki: "Ey Soylu Gotama, bugünlerde *brāhman*lar eski *brāhman*ların geleneklerini sürdürüyorlar mı?"

Bhagavan yanıt verdi: "Ey *Brāhman*lar, bugünlerde *brāhman*lar eski *brāhman*ların geleneklerini sürdürmüyorlar."

*Brāhman*lar dediler ki: "Eğer mümkünse Soylu Gotama bize eski *brāhman*ların *brāhman* geleneklerini anlatsınlar."

Bhagavan yanıt verdi: "Ey *Brāhman*lar, dikkatle dinleyin, anlatıyorum."

Zengin *brāhman*lar, "Tamam," dedikten sonra *Bhagavan*'ı dinlemeye başladılar. *Bhagavan* dedi ki:

1. "Eskinin bilge insanları kendine hâkim, pişmanlık içindeki insanlardı; beş duyunun algıladığı nesnelerden uzak durur, kendi iyilikleri için çabalarlardı.

2. *Brāhman*ların sığırları olmazdı, ne altın ne de tarım ürünleri; onların tek zenginliği meditasyonları idi ve onu en büyük hazineleri olarak korurlardı.

3. Kendileri için hazırlanıp kapı önüne konulan yemeklere baktıklarında onların inançla hazırlanıp sunulduklarını anlarlardı.

4. Bölgelerden ve tüm ülkeden saadet içindeki insanlar renk renk elbiseler, yataklar ve barınma yerleriyle *brāhman*lara tapınırlardı.

5. *Dhamma* tarafından korunan *brāhman*lara karşı çıkılamaz, evlerin kapısı önünde veya başka yerlerde onlara karşı gelinemezdi.

---

12 Zengin *brāhman*larla ilgili bir *sūtra*.

6. Çünkü *brāhman*lar kırk sekiz yıl temiz bir şekilde yaşamışlardır ve eskiden onlar bilgi ve örnek davranış peşinde koşarlardı.

7. *Brāhman*lar yabancı kadınlarla evlenmezler, kadınları satın almazlardı. Birlikte olduktan sonra karşılıklı sevgiyle yaşamayı sürdürürlerdi.

8. Kadının âdetten kesilme zamanı hariç *brāhman*lar onlarla cinsel ilişkide bulunmazlardı.

9. Onlar saflığa ve erdeme, dürüstlük ve nezakete, pişmanlık ve yumuşak yürekliliğe, şefkate ve sabırlı olmaya değer verirlerdi.

10. Onlar içinde en iyisi şu güçlü *brāhman*dır ki uykuda bile cinsel ilişkiye girmez.

11. Bu dünyada onların yaptıklarını taklit eden bazı insanlar saflık, erdem ve sabırlı olmaya değer vermişlerdir.

12. Pirinç, yatak, elbise, tereyağı ve sıvıyağ isteyip elde ettikten sonra onlarla kurban töreni düzenler, kurban sırasında inek öldürmezlerdi.

13. Anne, baba, erkek kardeş ve başka akrabalar gibi inekler de bizim en iyi dostlarımızdır, onlardan ilaç elde ederiz.

14. Onlar yiyecek verir, güç verir, güzel bir görünüş ve mutluluk verir; gerçek durumu bilerek asla inek öldürmezler.

15. Onlar nazik, geniş bedenli, yakışıklı, ünlü, *Dhamma*'ya bağlı olurlar; yapmaları gereken işi yaptıkları sürece bütün canlılar mutlu olurlar.

16. Fakat onlarda bir değişiklik oldu; çünkü kralların malvarlığını, süslü süslü kadınlarını gördüler.

17. Safkan atların çektiği güzel yapılmış arabaları, renk renk kilimleri, çok sayıda odaları olan sarayları, evleri gördüler.

18. Çok sayıda inekleri ve güzel kadınları olan insanların zenginliklerini gördükçe *brāhman*lar açgözlü hale geldiler.

19. Sonra ilahiler sunarak Okkāka'ya[13] gittiler ve dediler ki: 'Sende tahıl, zenginlik çoktur, kurban sun; sende mal mülk, zenginlik çoktur, kurban sun.'

20. Sonra, *brāhman*lar tarafından eğitilmiş olan arabaların efendisi Kral Assamedha, Purisamedha, Sammāpāsa ve Vācapeya'yı[14] getirdi; bunlarla *brāhman*lara zenginlik sağladı.

21. İnekler, yataklar, giysiler, süslü kadınlar, safkan atların çektiği güzel yapılmış arabalar, renk renk halılar,

22. Müthiş saraylar, güzelce bölünmüş odalar, içleri çeşit çeşit tahıllarla dolu depolar; o bu zenginliği *brāhman*lara verdi.

23. Bu zenginliğe kavuşunca onu biriktirmek istediler, iyice azıtıp daha fazlasını istediler. Sonra ilahiler okuyarak tekrar Okkāka'ya gittiler.

24. Su, toprak, altın, tahıl, zenginlik, insanlar için inekler lazım, çünkü bunlar canlılar için gerekli; sende mal mülk çoktur, kurban sun, sende zenginlik çoktur, kurban sun.

25. Sonra, *brāhman*lar tarafından eğitilmiş olan savaş arabalarının efendisi kral, yüz binlerce ineğin adak olarak öldürülmesini sağladı.

26. İnekler ne ayaklarıyla, ne boynuzları ne de başka bir organlarıyla zarar verir; keçiler gibi kaplar dolusu süt verir. Kral onu boynuzlarından tutarak silahla öldürdü.

27. Silah ineklere değdiği anda tanrılar, *pitara*lar, İnda,[15] Asuralar, Rakkhasalar hep bir ağızdan 'Bu *adhamma*dır!' diye bağırdılar.

28. Eskiden üç bela vardı: tutku, açlık ve yaşlılık; hayvanları öldürünce bu doksan sekize çıktı.

---

13 Okkāka=İkshvāku. İkshvāku, Buddhistlerin *çakravartin*lerin, *arhat*ların türediğini düşündükleri ilk insan Manu Vaivasvata olmalıdır. Burada güçlü bir kral olarak gösterilmektedir.

14 *Aşvamedha* at kurban töreni, *Purushamedha* insan kurban töreni, *Sammāpāsa* hac ziyaretinde yapılan kurban töreni, *Vācapeya* her şeyin kurbanı, *Sarvamedha*.

15 İndra.

29. Şiddet uygulayınca bize bulaşan *adhamma* çok eskilere dayanır. Kurban sunan rahipler masum inekleri öldürerek *Dhamma*'yı çiğnediler.

30. Bu eski ve aşağı *Dhamma*'yı bilge kişiler ayıplar, insanlar böyle kurban sunan bir rahip gördüklerinde onu ayıplarlar.

31. *Dhamma* kaybolduğunda *sudda*lar, *vessika*lar bozulurlar; *khattiya*lar birçok açıdan bozulurlar, kadın kocasına tepeden bakar.[16]

32. *Khattiya*lar, *brāhman*lar ve başka alt kasttan olup da kastlarıyla korunanlar tensel zevklerin gücüne yenik düşerler."

Böyle konuştuktan sonra zengin *brāhman*lar *Bhagavan*'a şöyle söylediler:

"Bu harika ey Soylu Gotama, bu muhteşem ey Soylu Gotama! Aynen öyle Gotama! Düşmüşün ayağa kalkması, gizlenmişin açığa çıkması, yolunu kaybetmişin doğru yolu bulması, karanlıkta kalanın kandille nesneleri görmesi gibi, Soylu Gotama, *Dhamma* senin tarafından çok yönden gösterildi. Soylu Gotama'ya sığınırız, *Dhamma*'ya sığınırız, *bhikku*ların *sangham*ına sığınırız. Bugünden itibaren Soylu Gotama bizleri korumasına alsınlar ve *upāsaka* olarak kabul etsinler."

8. Nāvāsutta (Nāvā[17] Sutta)

1. Kişi *Dhamma*'yı öğrendiği insana tanrıların İnda'ya taptıkları gibi tapmalıdır. Kendisine tapınılan bilge kişi *Dhamma*'nın görünür olmasını sağlar.

2. Onu işiten ve üzerinde düşünen bilge kişi en yüce *Dhamma* ile uyumlu olan *Dhamma* üzerinde çalışarak bilgili, hünerli ve uzman hale gelir.

---

16 *Şudra*lar, *vaişya*lar, *kshatriya*lar.

17 Gemi, bot. İyi bir önder, insanı nehrin öbür tarafına geçiren bir gemi gibidir.

3. Onun anlamını kavrayamamış, *Dhamma*'yı hiçbir şekilde anlayamamış şüphe içindeki kıskanç bir budalaya hizmet eden kişi ölür gider.

4. Kabarmış suları, hızlı akıntıları olan bir nehre düşmüş, akıntıda sürüklenen bir kimse başkalarını nasıl karşı kıyıya geçirebilir ki?

5. İşte bunun gibi, daha *Dhamma*'yı kendisi anlamamış, bilgelerin açıklamasını anlamayan, şüphelerini gidememiş bir kimse onu başkalarına nasıl öğretebilir ki?

6. Kürekleri ve dümeni olan sağlam bir gemiyi kullanan, onunla çok kişiyi karşıya geçirmiş, yolu bilen, düşünceli, deneyimli kişi,

7. Bu kazanımlarıyla, eğitilmiş aklıyla, bilgili, cesur kimliğiyle başkalarını uyarabilir, çalışkanlığıyla onların anlamasını sağlar.

8. O yüzden kişi, düzgün bir hayat süren akıllı ve bilgili bir kimseyi izlemeli, *Dhamma*'yı anlayarak iyinin ne olduğunu görmeli ve mutluluğu yakalamalıdır.

9. Kimsīlasutta (Kimsīla[18] Sutta)

1. Hangi erdemle, hangi davranışla, neler yaparak kişi kusursuzca dinsel yönergeleri edinir ve en yüce duruma kavuşur?

2. Yaşlı insanları onurlandıralım, kıskanç olmayalım, Guruları doğru zamanda görelim, öğretilerini doğru zamanda ve saygıyla dinleyelim.

3. Uygun zamanda guruların yanına gidelim, dikbaşlılık yapmayarak mütevazı olalım. Kazancı, *Dhamma*'yı, kendini kontrol etmeyi ve *brahmaçarin* yaşamını onlara gösterelim.

4. O kişi *Dhamma*'yı zevk bahçesi yapsın, *Dhamma*'dan zevk alsın, *Dhamma*'yı düşünsün, *Dhamma* bilgisi vermeyi bilsin, itiraz edip *Dhamma*'yı kirletmesin, vaktini güzelce ifade edilmiş gerçeklerle geçirsin.

18 "Hangi karakterde" anlamına gelen bir sözcük (Skr. kim+śīla).

5. Gülünç konuşmalardan, ağlamaktan, fesattan, hileden, riyadan, açgözlülükten, kibirden, yaygaradan, kabalık, azgınlık ve aptallıktan vazgeçsin, akıl yoksunluğunu bırakıp sağlam bir kafa ile yaşasın.

6. Konuşulmuş sözcüklerin özü anlaşılmışsa güzel söylenmiş demektir, anlaşılan sözcükler meditasyonun özünü taşır; düşüncesiz ve dikkatsiz kişinin anlayışı ise asla gelişmez.

7. *Dhamma*'da zevki bulan, soylu kişilerin açıkladığı eşsiz konuşma gücüne, akla ve çabaya sahip, huzur, şefkat ve derin düşüncede yerini bulmuş kişiler öğrenme ve anlamanın özüne kavuşurlar.

10. Uttānasutta (Uttāna[19] Sutta)

1. Kalk, doğrul! Uyumanın sana ne faydası var? Keder okuyla yaralanmış acı çeken hastalara uykunun ne yararı var?

2. Kalk, doğrul! Sebatla huzuru ara, aksi halde ölümün kralı senin tembelliğini ve aptallığını fırsat bilecek ve gücüyle alıp götürecek.

3. Doğru zamanı kaçırmadan tanrıların ve insanların beklediği şu isteği yok et; doğru zamanı kaçıran insanlar cehenneme gider ve acı çekerler.

4. Tembellik kirliliktir, tembelliğin sonuçları da kirliliktir; çabalama ve bilgiyle acı okunu çekip çıkar.

11. Rāhulasutta (Rāhula[20] Sutta)

1. *Bhagavan* dedi ki: "Sürekli birlikte olduğun bilge kişiye[21] tepeden bakmıyorsun, değil mi? İnsanlık için bir meşale olan o kişiyi onurlandırıyorsun, değil mi?

---

19 *Uttāna*: Doğruluş, ayağa kalkış.

20 Buddha'nın oğlu ve müridi. Buddha ona dünyadan el etek çekip münzevi hayatı yaşamayı salık verir.

21 Hindî çeviride bu kişinin Şāriputra olduğu not edilmiştir.

2. Rāhula: "Sürekli birlikte olduğum bilge kişiye tepeden bakmıyorum; insanlık için meşale olan o kişiyi daima onurlandırıyorum."

Vatthugāthā[22]

3. *Bhagavan*: "Beş duyuya hitap eden güzel ve çekici nesneleri bırakıp inançla evini terk edersen acıya bir son verirsin.

4. Erdemli dostlar ve uzak bir barınma yeri edin, saklı ve sessiz olsun; yiyecek konusunda ılımlı ol.

5. Çileci giysisi, dilenme tası, sağlık gereksinimleri, uzak bir barınma yeri sağlayarak susuzluk hissetme; bu dünyaya bir daha geri dönme.

6. Öğretilere uyarak beş duyunu zapt et, bedenine hâkim ol ve dünyaya karşı tiksinti içinde ol.

7. Hoş ve tutku dolu olan şeylerin belirtilerinden sakın, kafanı seni rahatsız etmeyen şeylere ver, çekici olmayanı yeğle.

8. Tarafsız şeyleri aziz tut, gurura eğilim gösterme; gururunu kurban ederek huzur içinde dolan dur."

Bhagavan, Soylu Rāhula'ya bu *gāthā*lardaki gibi konuştu.

12. Vangīsasutta (Vangīsa[23] Sutta)

Şöyle işittim:

Bir keresinde *Bhagavan* Ālavī'de, Aggālava Çaitya'sında kalıyordu. O zamanda Nigrodhakappa adında soylu Guru, Thera Vangīsa, Aggālava Çaitya'sında kısa zamanda *Parinirvāna*'ya[24] erişti. Çile ve tefekkür halindeyken soylu Vangīsa'nın aklına şöyle bir düşünce takıldı: Hocam aca-

22 Konunun anlaşılması için bir tür öndeyiş biçiminde söylenen beyitler.

23 Öğretmen Vangīsa.

24 Pāli dilindeki metinde eşanlamlısı "Parinibbuta" kullanılmıştır.

ba gerçekten Parinirvāna'ya erişti mi yoksa erişmedi mi? Sonra akşam vakti soylu Vangīsa çile yerinden kalktı ve *Bhagavan*'ın yanına gitti. Onu selamladıktan sonra soylu Vangīsa *Bhagavan*'a şöyle söyledi:

"Efendim, çile ve tefekkürdeyken aklıma şu soru takıldı: Acaba hocam gerçekten *Parinirvāna*'ya erişti mi yoksa erişmedi mi?"

Soylu Vangīsa oturduğu yerden kalktı, giysisinin bir parçasını omzuna atarak ellerini kavuşturup eğildi ve şöyle hitap etti:

1. "Müthiş izan sahibi olan hocamı soracaktım; o bu dünyada şüpheyi dağıtmış, sakin kafalı, ünlü bir *bhikkhu* olarak Aggālava'da yaşama veda etti.

2. Ey *Bhagavan*, o *brāhman*a Nigrodhakappa adı senin tarafından verilmişti. Ey *Nibbāna*'yı gören, o özgür düşünceler içinde size saygı duyarak gezindi durdu.

3. Ey *Sakka,*[25] sen her şeyi görensin; senden bu müridini soracaktık. Kulaklarımız işitmeye hazırdır, sen bizim kıyaslanmaz efendimizsin.

4. Şüphelerimizi gider, bana onu anlat, o kutlu kişiyi bildir, sen büyük izan sahibi! Her şeyi gören olarak bizim aramızda ve tanrıların arasında bin gözlü *sakka* olarak konuş."

5. "Bu dünyada cehaletle birlik olup ahmaklığa uzanan ve şüpheyi doğuran hangi engel varsa o, *tathāgata*nın önünde duramaz, çünkü o insanların en iyi gözüdür.

6. Eğer bir kimse rüzgârın bulut yığınlarını dağıttığı gibi kötülüğü dağıtamazsa tüm dünya karanlığa gömülür, seçkin insanlar bile parlamaz olur.

7. Bilge insanlar ışığı getirirler, o nedenle ey bilge insan, ben de seni öyle kabul ediyorum. Bizler derin düşünceye dalmış sana geldik, bize Kappa konusunu açıkla.

8. Ey güzel insan, boynunu uzatan kuğular gibi güzel sesini yükselt, tatlı ve yumuşak sesinle bize konuş; seni dikkatle dinliyoruz.

---

25 Skr. Şākya.

9. Doğumu ve ölümü geride bırakmış, günahlarından arınmış kişiden *Dhamma*'yı açıklamasını isterim, çünkü sıradan insanlar bunu yapamazlar ama *tathāgata*lar yaparlar."

10. "Senin bu bilgece olan doyurucu açıklamanı kavuşmuş ellerimizle kabul ederiz, ey büyük bilge, bizi yanlış yola gitmekten alıkoy.

11. Soylu kişilerin *Dhamma*'sını açıklayarak yanlış yola gitmemizi engelle. Ey aşkın gücü olan, her şeyi bilen; biz sıcak mevsimde bunalıp suyu özlemiş kişiler gibiyiz, bizi ıslat.

12. Kappāyana'nın sürdürdüğü sofu dinsel yaşam boşa değildi, o ateşini tamamen söndürdü, onda var olma kalıntısı kaldı mı? O nasıl kurtuluşa erdi, bilmek istiyoruz."

13. *Bhagavan*: "O bu dünyada ad ve biçime duyulan susuzluğu kesti, uzun zaman çıkamadığı Kanha'nın akışından çıktı, doğum ve ölümü tamamen geçti." *Bhagavan* böyle dedi.

14. Vangīsa: "Ey *isi*lerin en iyisi, sözlerini işiterek çok mutlu oldum. Boşuna sormamışım, *brāhman* beni yanıltmadı."

15. Söylediği gibi yaptı, o Buddha'nın gerçek bir müridi-dir; o aldatıcılık dolu ölümün yaygın ağını kesti attı.

16. Ey *Bhagavan*, Kappāyana bağlılığın başlangıcını gördü, geçilmesi çok zor olan ölümün krallığını geçti.

13. Sammāparibbācaniyasutta (Sammāparibbācaniya[26] Sutta)

1. Biz kutlu, sağlam akıllı, öteki kıyıya geçmiş, büyük anlayış sahibi *Muni*'ye soruyoruz: Tutkudan kurtulup evini terk eden bir *bhikkhu* bu dünyada en doğru biçimde nasıl gezinir?

2. *Bhagavan* dedi ki: "Göktaşı düşmesine,[27] rüya ile ilgili veya birtakım işaretlere olan inancını yok etmeli, bu dünyada ona göre doğrulukla gezinmeli.

26 Doğrulukla dolaşma, *bhikkhu*ların yeryüzünde dürüstlükle gezinmeleri.

27 Yıldız kaydığında dilek tutmak gibi.

3. *Bhikkhu* insani veya göksel tutkularını yok etmeli, *Dhamma*'nın varlığını ve anlamını kavradıktan sonra bu dünyada doğrulukla gezinmeli.

4. *Bhikkhu* iftirayı ve öfkeyi geride bırakır, hırsı bir kenara atar, uyumlu ya da zıt olmaktan uzak durursa o zaman bu dünyada doğrulukla gezinebilir.

5. Hoş olanı da nahoş olanı da arkasında bırakarak hiçbir şeye tutunmadan, bağlarını koparıp her şart altında bağımsız olmalı, bu dünyada doğrulukla gezinmeli.

6. O kişi yeniden doğuşlara bağlanmakta bir yarar görmez, bağlılık yaratan tutku ve istekleri yok eder, bağsızdır, onu kimse yönetemez, o kişi bu dünyada doğrulukla gezinebilir.

7. O kişi bir kimseye sözle, düşünce veya davranışla karşı durmaz, *Nibbāna*'ya kavuşmaya çalışarak *Dhamma*'yı mükemmel kavrar, o kişi bu dünyada doğrulukla gezinebilir.

8. 'Bana selam verdi,' diye düşünerek sevinmemeli, 'Beni küçük gördü,' diye düşünmemeli. Başkalarından yiyecek aldığı zaman kibirden zehirlenmemeli, bu dünyada doğrulukla gezinmeli.

9. Varlığı ve açgözlülüğü bırakan *bhikkhu* öldürme alışkanlığını da bırakmalı; şüpheyi ve acıyı yok etmeli, bu dünyada doğrulukla gezinmeli.

10. Bir *bhikkhu* karşılığı olacağını bildiği için bu dünyada kimseye zarar vermez; *Dhamma*'yı güzelce anlayarak bu dünyada doğrulukla gezinmeli.

11. O kişi hiçbir şeye karşı sevgi beslemez, kötülüğü kökünden söküp atarsa, hiçbir şeye karşı özlem ve istek duymazsa o kişi bu dünyada doğrulukla gezinebilir.

12. Tutkuları yok edilmiş, kibirden uzak, ihtirasın tüm yollarını kapamış, ağırbaşlı kişi tamamen mutlu ve sağlam bir akılla bu dünyada doğrulukla gezinmeli.

13. İnanç ve bilgi sahibi, yolu gören, yandaşlar[28] arasında yandaş olmayan, açgözlülüğünü ve nefreti yok edip aydınlanmış kişi bu dünyada doğrulukla gezinmeli.

---

28 Altmış iki felsefi görüşün yandaşı.

14. O saf ve muzaffer olan, dünyanın örtüsünü kaldırmış, *Dhamma*'yı kabul etmiş, öteki kıyıya geçmiş, isteksiz, *sankhāra*ların[29] kesilişini bilen kişi bu dünyada doğrulukla gezinmeli.

15. O geçmiş ve gelecek zamana hâkimdir, ziyadesiyle saf bir anlayışa sahiptir, her türlü barınma yerinden kurtulmuştur; bu kişi bu dünyada doğrulukla gezinmeli.

16. Dört soylu adımı bilerek, *Dhamma*'yı anlayarak, yeniden doğuşa neden olan etkilere yol açan tutkuları açıkça görerek kişi bu dünyada doğrulukla gezinmeli."

17. Ey *Bhagavan*, kesinlikle doğru. Bu şekilde yaşayan bir *bhikkhu* tüm bağları kırar ve onlardan kurtulur; böyle kişi bu dünyada doğrulukla gezinmelidir.

14. Dhammikasutta (Dhammika[30] Sutta)

Şöyle işittim:

Bir keresinde *Bhagavan* Sāvatthī'de, Anāthapindika'nın Cetavana koruluğunda kalıyordu. Dhammika adında bir *upāsaka*[31] yanında beş yüz kişiyle beraber *Bhagavan*'ı görmeye gitti. Yanına varınca, *Bhagavan*'ı selamladı, bir kenara oturdu. Dhammika şu *gāthā*larla ona seslendi:

1. "Ey büyük anlayış sahibi Gotama, bir Sāvaka[32] iyi bir kimse olmak için nasıl davranmalıdır? O evinden yaban ellere çıkmalı mıdır yoksa ev hayatı mı sürdürmelidir?

2. Çünkü sen bu dünyanın ve tanrıların işlerini, nihai sonu iyi bilirsin, her şeyin ince anlamını senden başka bilen olmaz. Sana kusursuz Buddha derler.

---

29 *Sankhāra* "kutsal ayin" diye çevrilebilir.

30 Bir *upāsaka*nın adı.

31 *Upāsaka*: Manastır teşkilatından olmayan inanan.

32 Sanskrit dilinde *Śrāvaka* diye söylenir. *Śrāvaka*lar Buddha'yı dinleyerek onun öğretilerini anlamaya çalışan öğrenciler, müritlerdir.

3. Sen her şeyi bilerek, canlılara merhamet duyarak *Dhamma*'yı açıkladın; sen gizleyen örtüyü kaldırdın, her şeyi görensin, lekesizce tüm dünyada parlarsın.

4. Fillerin kralı Erāvana[33] senin *cina* olduğunu işiterek sana geldi, seni dinleyip, 'Ne güzel!' dedikten sonra düşünce ve inancını değiştirip sevinçle gitti.

5. Keza Kral Vessavana Kuvera sana *Dhamma*'yı sormaya geldi; ey bilge kişi, sen onun sorduklarını da yanıtladın, seni dinledikten sonra o da mutlu oldu.

6. Tüm bu tartışmalarda Titthiyalar, Ācīvikalar, Nigantlar[34] seni anlamakta güçlük çekmediler; hızla yürüyen bir adamın yanında duran bir adam gibi kalmadılar.

7. Bu tartışmalarda *brāhman*lar, hatta bazı yaşlı *brāhman*lar sizin görüşlerinize bağlı kaldılar, diğerleri ise zaten tartışmacı insanlardır.

8. Ey *Bhagavan*, senin tarafından açıklanan ve bizim duymayı özlediğimiz bu ince ve hoş *Dhamma*'yı ne zaman soracak olursak bize anlat lütfen, ey Buddhaların en iyisi!

9. Tanrıların Vāsava'yı dinlemesi gibi, bu *bhikku*lar ve *upāsaka*lar da seni, lekesiz Buddha'nın *Dhamma*'sını işitmek için otursunlar."

10. *Bhagavan*: "Dinleyin beni ey *Bhikkhu*lar, size kötülükleri yok eden *Dhamma*'yı açıklıyorum, onu edinin. O *pabbacita*ların düşünceli, yararlı ve aydın yaşamlarına uygundur.

11. *Bhikkhu* yanlış zamanda yürümesin, köye sadaka toplamaya doğru zamanda gitsin. Yanlış zamanda gidenler tuzağa düşerler, o yüzden Buddhalar hep doğru zamanda giderler.

12. Biçim, ses, tat, koku ve temas canlıları sarhoş eder, bunlardaki isteği bastıran kişi kahvaltı için doğru zamanda harekete geçsin.

---

33 Mitolojide İndra'nın fili. *Airāvata* diye de söylenir.

34 Dönemin çeşitli felsefe ve inanç okulları.

13. Ve bir *bhikkhu* yemeğini doğru zamanda kazandıktan sonra geri dönsün ve bir kenarda sessizce otursun. Kendini dışardaki şeylerden uzak tutsun.

14. Eğer o bir Sāvaka ile, bir *bhikkhu* ile veya herhangi bir başkası ile konuşacak olursa kusursuz *Dhamma*'yı konuşsun, iftira veya suçlayıcı şeyler konuşmasın.

15. Çünkü başkaları hakkında kötü konuşanları övemeyiz. Burada şurada birtakım bağlar onu bağlar, kötü düşüncelerini uzaklara saçmış olurlar.

16. Kusursuz anlayışa sahip bir *sāvaka*, *Sugata*'nın öğrettiği *Dhamma*'yı duyduktan sonra manastırı, yatağı, minderi, elbiselerini yıkamak için suyu tedbirli bir şekilde aramalıdır.

17. Fakat bir *bhikkhu*, yiyecek, yatak, minder, elbise yıkamak için su gibi şeylere bağlanmadan kalmalı, lotusun üzerindeki su damlası gibi olmalıdır.

18. Nasıl Sāvaka için iyi olanı söylediysem şimdi de ev yaşamı süren için söyleyeceğim; çünkü bu *bhikkhu Dhamma*'sı dünyadan bağını koparmayanlara götürülemez.

19. Kişi ne öldürmeli, ne öldürmeye neden olmalı ne de başkalarının öldürülmesini onaylamalı; yeryüzünün güçlü ya da zayıflıktan titreyen canlılarını öldürmekten kaçınmalı.

20. *Sāvaka* herhangi bir yerde, onun başkasının olduğunu bilerek kendisine verilmeyeni almaktan çekinmeli, aldırtmamalı, alınmasını onaylamamalı, hırsızlıktan kaçınmalı.

21. Bilge kişi iffetsiz bir yaşamdan, yanan kömürlerden kaçar gibi kaçmalı. Sadece iffetli bir yaşam yaşamakla kalmamalı, başkalarının karılarından da uzak durmalı.

22. Kimse mahkeme salonunda veya toplantı salonunda yalan konuşmamalı, konuşturmamalı, konuşanları onaylamamalı; kişi her türlü yalandan uzak durmalı.

23. Bu *Dhamma*'yı onaylayan ev sahibi sarhoş edici içkiler içmemeli, başkalarına içirmemeli, içenleri onaylamamalı; onun sarhoşluk yarattığını bilmeli.

24. Çünkü aptal kişi sarhoşluk yüzünden kötülük işler, başkalarını sarhoş eder; kişi bu kötülük yerinden, aptala güzel gelen bu delilik, budalalık durumundan uzak durmalı.

25. Kişi canlı öldürmemeli, kendisine verilmeyeni almamalı, yalan konuşmamalı, sarhoş edici içkiler içmemeli, kirli cinsel ilişkilerden uzak durmalı, geceleyin zamansız yemek yememeli.

26. Kişi kolye takmamalı, parfüm sürmemeli, yere serilmiş bir yatakta yatmalı; bu sekiz kendine hâkimiyet durumu acıyı yenmiş olan Buddha tarafından açıklanmıştır.

27. Yarım ayın on dört, on beş ve on sekizinci gününde ve sekiz parçalı *Pātihārakapakkha*'nın bütününde münzevi gibi ve inançlı bir kafa ile yaşamalı.

28. Sonra, sabahleyin, inziva yaşamından sonra, inançlı kafaya sahip bilge kişi *bhikku*ların yemeli içmeli toplantısından hoşnut olup yapabildiğince onlardan dağıtmalı.

29. Anne ve babasını hürmetle geçindirmeli, onurlu bir ticaret yapmalı; böyle yapan ev sahibi yoğun emekle *Sayampabhalar* denen tanrılara gider."

III

Mahāvagga

1. Pabbaccāsutta (Pabbaccā[1] Sutta)

1. Açıkça görenin[2] açıkça gördüğü, üzerinde düşünüp onayladığı çileci yaşamına kavuşmak için dua edeceğim.

2. "Bu ev yaşamı acıdır, kirlilik barınağıdır, çileci yaşamı açık hava yaşamıdır," diye düşünerek çileci yaşamına sarıldı.

3. Çileci yaşamı sürdürerek bedensel kirlerden kaçındı, keza sözle yapılan kirliliklerden de kaçındı, yaşamını temizledi.

4. Buddha Magadha bölgesinde Racagaha şehrine gitti, üzerindeki muhteşem alametlerle sadaka toplamak için Giribbaca'ya girdi.

5. Sarayında oturmakta olan Bimbisāra onu gördü, üzerindeki müthiş alametlere bakarak şöyle konuştu:

6. "Şu iyi görünümlü, ulu, temiz, güzel davranışlara sahip, başı eğik önüne bakarak yürüyen adamı takip edin.

7. Yere bakan gözleri, düşünceli haliyle hiç de aşağı kasttan birine benzemiyor. Kralın habercileri koşsun ve '*Bhikkhu* nereye gidiyor?' diye sorsun."

---

1 Sarı elbiseyi giyip Buddhist gezgin olma, dünyadan el etek çekme, çileci yaşamı benimseme.

2 Buddha.

8. Kralın habercileri koştular ve onu takip ederek sordular: "*Bhikkhu* nereye gidiyor, nerede kalıyor?"

9. Evden eve gidip dilenerek, kapıları gözleyerek, kendini geri tutarak, bilinçli, düşünceli haliyle çanağını çabucak doldurdu.

10. Dilenmek için dolandıktan sonra kasabanın dışına çıktı, o *Muni* Pandava Dağı'nı onardı; o orada yaşıyor olmalı.

11. Barındığı yere dönüşünü izleyen haberciler geri döndüler, onlardan bir tanesi krala gitti ve olan biteni haber verdi.

12. "Ey büyük kral, Pandava Dağı'nın doğu tarafında oturan o *bhikkhu*, dağ mağarasında yaşayan bir kaplana, bir boğaya, bir aslana benziyor."

13. Habercinin sözlerini işiten Khattiya[3] güzel bir arabaya atlarını bağlattı ve Pandava Dağı'na gitti.

14. Yolun izin verdiği yere kadar arabayla giden *khattiya* kalanını arabadan inip yayan gitti, ona yaklaşarak yanına oturdu.

15. Oraya oturan kral ile karşılıklı törensel hareketler yapıldı, karşılıklı iltifatlar edildikten sonra kral konuştu:

16. "Sen genç ve nazik bir insansın, güzel bir tene sahip hayatının baharında bir delikanlısın, soylu bir *khattiya* gibisin.

17. Sana zenginlik veririm, fillerle dolu bir ordu veririm, bunları al ve zevkini sür, yeter ki bana doğumunu anlat."

18. Buddha: "Ey Kral, Himavanta'ya yakın zenginliğiyle bilinen bir halk var, Kosala'nın insanları.

19. Ben oradan, Ādiççālardan Sākiya[4] klanındanım, ben o aileden çıktım dolaşıyorum, hiç tensel zevklere dalmadım.

20. Tensel zevklerde kötülük gördüm, dünyadan el etek çekmenin mutluluk getirdiğini düşünerek yola çıktım; aklım bunda sevinç buluyor."

---

3 Sanskrit *kshatriya* "asker" sözcüğünün Pāli karşılığı. Kral Bimbisāra kastediliyor.

4 Sanskrit *śākya* sözcüğünün Pāli söylenişi.

2. Padhānasutta (Padhāna[5] Sutta)

1. Nerancarā Nehri kenarında oturmuş, kendimi derin düşünceye vermiş, *Nibbāna*'ya kavuşmak için çabalarken,

2. Acıma dolu sözlerle Namuçi[6] çıkageldi: "Sen zayıf birisin, çirkinsin, ölüm senin komşundur.

3. Senin binlerce parçan ölümle doludur, bir parçanda hayat var. Ey soylu kişi, yaşamak senin için iyidir, yaşayarak iyi işler yaparsın.

4. Dinsel bir yaşam yaşar, kurban ateşini beslersen birçok iyi şey gelir seni bulur; böyle meditasyonla çabalamayı boş ver.

5. O yolda yürümek zordur, (Nirvāna'ya) girmek zordur." Bu *gāthā*larla konuştuktan sonra Māra, Budhha'nın yanına oturdu.

6. *Bhagavan* Māra'ya dedi ki: "Ey tembel dost, sen kötü birisin, buraya gelmekteki amacın nedir?

7. En küçük bir işin bile bana bir faydası yok, Māra'nın söylediği nasıl iyi şeyler beni bulacakmış ki?

8. İnancım ve gücüm var, anlayış beni bulur; ben böyle çabalarken neden bana yaşamamı söylüyorsun ki?

9. Bu yakıcı rüzgâr nehirlerin akıntılarını bile kurutur; çabalamakta olan benim kanımı mı kurutmayacak?

10. Kan kururken, tükürüğü ve salgıları da kuruyor insanın; eti erirken aklı da daha sakin oluyor; dikkatim, anlayışım, meditasyonum daha sağlam oluyor.

11. Ben böyle uç etkilenişleri hissederek yaşıyorum, aklım tensel zevklere kaymıyor. Varlıktaki saflığı gör.

12. Senin birinci ordun şehvettir, ikincisi hoşnutsuzluk, üçüncüsü açlık-susuzluk, dördüncüsü de tutkudur.

13. Beşincisi tembellik ve uyuşukluk, altıncısı korkaklık, yedincisi şüphe, sekizincisi ikiyüzlülük ve kıskançlıktır.

---

5 Aklın yoğunlaşması, yoğun çaba.

6 Māra'nın başka bir adı.

14. Şan, şöhret, onur gibi yanlışlıkla kazanılmış kazançlarla kişi kendini yüceltir, başkalarını küçük görür.

15. Ey Namuçi, bu kara olan senin savaşan ordundur; bir kahramandan başkası onu yenemez, onu yenen mutlu olur.

16. Ben *munca*[7] otu giydim, bu dünya yaşamına yazıklar olsun! Yenilerek yaşamaktansa savaşırken ölmek benim için daha iyidir.

17. Bu dünya yaşamında kaybolmuş *samana*lar ve *brāhman*lar vardır, onlar hangi yolun erdemli olduğunu bilmezler.

18. Filin üstüne binmiş Māra'yı ve dört yönden saldıran orduları görsem de savaşmaya devam ederim, o beni bulunduğum yerden uzaklaştıramaz.

19. İnsanların ve tanrıların yenemeyeceği senin ordunu, toprak bir kabı taşla parçalar gibi un ufak edeceğim.

20. Bu düşüncemden ve kararlılığımdan hiç caymadan müritlerimi eğiterek krallıktan krallığa gezeceğim.

21. Onlar söylediklerimi yerine getirecek, canlı ve gayretli olacaklar, gittikleri yerde hiç üzülmeyecekler."

22. Māra: "Yedi yıl boyunca adım adım *Bhagavan*'ı izledim, mükemmel biçimde aydınlanmış olan onda bir kusur bulamadım.

23. Karga, acaba yumuşak, tatlı bir şey bulabilir miyim diye düşünerek bir kayanın çevresinde uçup durdu.

24. Orada tatlı bir şey bulamayan karga çekti gitti. Ben de o karga gibiyim; artık Gotama'yı yalnız bırakabiliriz."

25. Böyle kedere yenik düşerek lavtasının telini kopardı; kötü kalpli *yakkha* oradan uzaklaştı gitti.

---

7 Bu otun liflerinden elbise yapılır. Buddha burada dünya yaşamına önem vermediğini belirtmiş oluyor.

3. Subhāsitasutta (Subhāsita[8] Sutta)

Şöyle işittim:

Bir keresinde *Bhagavan* Sāvatthī'deki Cetavana koruluğunda kalıyordu. *Bhagavan* dedi ki: "Ey *Bhikkhu*lar, bilgeler için kötü söylenmemiş, iyi söylenmiş, kusursuz ve lekesiz dört şey vardır."

"Nedir o dört şey?"

"Ey *Bhikkhu*lar, bir *bhikkhu* kötü konuşmaz, iyi konuşur; *Dhamma*'yı konuşur, *Adhamma*'yı konuşmaz; hoş olanı konuşur, nahoş olanı konuşmaz; doğru olanı konuşur, yanlışı konuşmaz.

Ey *Bhikkhu*lar, bilgeler için kötü söylenmemiş, iyi söylenmiş, kusursuz ve lekesiz dört şey bunlardır." Böyle konuştu *Bhagavan*. *Sugata* böyle konuşunca usta şöyle söyledi:

1. "Güzel konuşulan dil birincisidir; *Dhamma* ve *Adhamma*'yı konuşmak ikincisidir; hoş olanı konuşmak, nahoş olanı konuşmamak üçüncüsüdür, doğruyu konuşmak yanlışı konuşmamak dördüncüsüdür."

Soylu Vangīsa oturduğu yerden doğrulup giysisini bir omzuna atarak kavuşturduğu elleriyle *Bhagavan*'ın önünde eğildi ve dedi ki: "Ey *Sugata*, hatırlıyorum."

Bhagavan, "Hatırla Vangīsa," dedi. *Bhagavan*'ın önünde duran Soylu Vangīsa şu *gāthā*larla övgüler düzdü:

2. "Ne kendine ne de başkalarına acı çektirmiş kişinin sarf ettiği sözler gerçekten güzel söylenmiş olanlardır.

3. Kişi sevinçle karşılanan hoş sözler sarf etmelidir, hiç kötülük işlemeden hoş olanı söylemelidir.

4. Gerçek ölümsüz sözdür, bu gerçektir. İnsanlar doğru olanı, iyi olanı ve haklı olanı hiç sapmadan konuşsunlar.

5. Buddha'nın söylediği *Nibbāna*'ya götüren ve acıya bir son veren sözler doğrusu en güzelleridir."

---

8 Güzel ve düzgün konuşma (Skr. Subhāshita).

4. Sundarikabhāradvācasutta (Sundarikabhāradvāca[9] Sutta)

Şöyle işittim:

Bir keresinde *Bhagavan* Kosala'da, Sundarikā Nehri kenarında bulunuyordu. O sırada *Brāhman* Sundarikabhāradvāca adaklar hazırladı ve ateşe sunarak tapındı. Adaklar hazırlayıp ateşe sunarak tapınan *Brāhman* Sundarikabhāradvāca yerinden doğruldu, etrafına bakındı ve "Bu adakların kalanıyla kim keyif sürmek ister?" dedi. *Bhagavan* Sundarikabhāradvāca çok da uzakta olmayan bir ağacın altında oturan, yüzü ve bedeni sarıp sarmalanmış haldeki *Bhagavan*'ı gördü. Adağın kalanını sol eline, su testisini sağ eline alarak *Bhagavan*'a doğru ilerledi. *Brāhman* Sundarikabhāradvāca'nın ayak seslerini duyan *Bhagavan* başını açtı. *Brāhman* Sundarikabhāradvāca düşündü: "Bu adamın saçı tıraşlı, bu tıraş olanlardan." Sonra *Brāhman* Sundarikabhāradvāca'nın aklına bazı *brāhman*ların da tıraş oldukları geldi ve,"Gidip bu düşüşün nedenini sorayım," dedi. Sonra *Brāhman* Sundarikabhāradvāca *Bhagavan*'a yaklaştı ve sordu: "Siz acaba hangi ailedensiniz?"

Bhagavan Brāhman Sundarikabhāradvāca'ya şu *gāthā*larla yanıt verdi:

1. "Ben *brāhman* değilim, kral çocuğu da değilim, *vessa*[10] da değilim. Sıradan insanlar gibiyim, düşünerek ve hiçbir şey edinmeyerek yeryüzünde dolaşırım.

2. Buddhist elbisesiyle, evsiz, başı tıraşlı, sessiz, insanların arasına karışmadan dolaşır dururum. Ey *Brāhman*, bana aile ile ilgili yersiz bir soru sordun."

3. Sundarikabhāradvāca: "*Brāhman*lar *brāhman*lara sorarlar, sen *brāhman* değil misin?" *Bhagavan*: "Eğer sen ben bir *brāhman*ım diyorsan sana üç ayaklı, yirmi dört heceli Sāvitti'yi[11] sorarım."

---

9 Özel ad. *Brāhman* Sundarikabhāradvāca.

10 Tüccar (Skr. Vaişya).

11 *Rigveda* III, 62; 10'da geçen ünlü Sāvitri duası.

4. Sundarikabhāradvāca: "*İsi*ler, insanlar, *kshatriya*lar, *brāhman*lar, bu dünyada neden tanrılara bol bol kurban sunarlar?"

Bhagavan: "Kurban zamanı kusursuz uygulamalarla şu ya da bu tanrının kulak vermesi sağlanır, bunu başarı takip eder. Ben bunu derim."

5. *Brāhman*: "Doğrusu, onun adağı meyve verecektir. Çünkü böyle yaparak başarıya ulaşmış insan gördük; gerçi siz istemiyorsunuz ama başka bir tanrı adaktan memnun olacaktır."

6. *Bhagavan*: "O yüzden *Brāhman*, buraya sormaya geldiğin şeyi sor. Burada muhtemelen sakin, öfkesiz, acısız, isteksiz ve yüksek anlayışlı birini bulmuş olmalısın."

7. Sundarikabhāradvāca: "Ey Gotama, ben adak sunmayı severim, bir adak sunmak istiyorum, ancak bu işten anlamıyorum. Bana başarıyla adak sunmayı öğretir misin?"

8. *Bhagavan*: "Ey *Brāhman*, kulağını bana ver, sana *Dhamma*'yı öğreteceğim.

9. Bir kimsenin soyunu sorma, davranışını sor. Doğrudur, ateş odundan çıkar; sağlam bir *muni* de, aşağı bir aileye ait olsa bile, alçakgönüllülüğüyle soylu olabilir.

10. O doğruluğa boyun eğmiştir, ılımlıdır, naziktir, dinsel bir hayat sürer; işte o kişi kurban sunabilir, böyle iyi davranışların sahibi olan *brāhman* adak sunsun.

11. Tensel zevkleri bırakmış, evi olmadan gezen, tevazu ile boyun eğmiş kişiler uygun zamanlarda adak sunabilirler. Böyle iyi davranışların sahibi olan *brāhman* adak sunsun.

12. Tutkuları kaybolmuş, duyuları kontrollü, tıpkı Rāhu'nun etkisinden kurtulmuş Ay gibi olan kişi uygun zamanda adak sunabilir. Böyle iyi davranışların sahibi olan *brāhman* adak sunsun.

13. Bu dünyada hiçbir şeye bağlanmadan gezinen, hep düşünceli olan, bencilliği terk etmiş kişi uygun zamanda adak sunabilir. Böyle iyi davranışların sahibi olan *brāhman* adak sunsun.

14. Duyusal zevkleri bıraktıktan sonra muzaffer edayla dolaşan, doğum ve ölümün sonunu bilen, sonsuz mutlu, derin bir su gibi sakin *tathāgata* adağa layıktır.

15. İyi insanlarla beraber olan, kötülerden uzak duran *tathāgata*nın sonsuz anlayış gücü vardır. Hem bu hem de öteki dünyada lekesiz olan *tathāgata* adağa layıktır.

16. Onda aldatmaca yoktur, kibir yoktur, tamah yoktur, bencil değildir, tutkudan uzaktır, öfkeyi terk etmiştir, sakindir, keder lekesini temizlemiş bu *brāhman*, bu *tathāgata* adağa layıktır.

17. O aklın her türlü dinlenme yerini terk etmiştir, onda elde etme diye bir şey yoktur, ne bu ne de öteki dünyada imreneceği bir şey vardır; bu *tathāgata* adağa layıktır.

18. Tertiplidir, varlık nehrini geçmiştir, en yüksek görüşleri ve *Dhamma*'yı bilir; tutkuları yok olmuştur, artık son bedenini giymektedir; bu *tathāgata* adağa layıktır.

19. Varlığa olan tutkusu ve sert konuşmaları bitmiştir, yok olmuştur, artık var olamaz; o tamamdır, her biçimde kurtulmuştur; bu *tathāgata* adağa layıktır.

20. Tüm bağları koparmıştır, artık onu hiçbir şey bağlayamaz, kibirli varlıkların arasında kibirden uzaktır, toprağı ve halkıyla birlikte acı ülkesini geçmiştir; bu *tathāgata* adağa layıktır.

21. O kendini arzuya kaptırmadan inzivaya yönelir; başkalarının dedikleri onu etkilemez, onun için artık duyu nesneleri yoktur; bu *tathāgata* adağa layıktır.

22. Her türlü *Dhamma* açıklamasının içinden geçtikten sonra onları yok etmiştir, artık var olamaz, sakindir, bağlılığın yok ediciliğinden özgürdür; bu *tathāgata* adağa layıktır.

23. O bağlılık ve doğumdaki yok oluşu görür, tutku yolundan kaçınır, saftır, lekesizdir, temizdir, baştan çıkarılamaz; bu *tathāgata* adağa layıktır.

24. Kendi değerini kendi biçmez, o tamamdır, doğrudur, sağlamdır, isteksizdir, sertlikten uzaktır, şüpheden kurtulmuştur, bu *tathāgata* adağa layıktır.

25. Onun budala olması için bir neden kalmamıştır, tüm *Dhamma*ları içsel olarak kavrar, son bedenini giymiştir, mükemmel aydınlanmıştır; o en yüce ve kutlu kişiye *yakkha*lar adak sunar."

26. Sundarikabhāradvāca: "O zaman benim adağım doğru yere yapılıyor, zira böyle birisiyle karşılaşmışım. Gördüğüm bir *brāhman*dır. *Bhagavan* beni kabul etsin, *Bhagavan* adağımla mutlu olsun."

27. *Bhagavan*: "Ey *Brāhman*, beyitlerle elde edilen şeyden ben hoşlanmam, bu tam görü sahibi olmanın yolu değildir. *Dhamma* bu yolla açıklandığı halde Buddhalar beyitlerle elde edileni reddederler.

28. Tutkularını ve kötü davranışlarını yok etmiş bir büyük *İsi* için başka türlü yiyecek, içecek sağlamak daha iyidir; iyi kişilerin yolu budur."

29. Sundarikabhāradvāca: "O halde *Bhagavan*, kurban zamanı benim hediyemi almaktan hoşlanan sizin, öğretinizi bilmeli ve onu kabul etmeliyim."

30. *Bhagavan*: "Tartışma yapmayan, aklı huzur içinde olan, kendini şehvetten uzak tutan, uyuşukluğu kendinden uzaklaştıran kişi...

31. Kötülüklerini bastıran, doğum-ölüm döngüsünü bilen, erdemli *muni*ye, adak sunulmayı hak eden böyle birine...

32. Saygı gösterip hiç kaşlarını çatmadan yiyecek ve içecek sunabilirsin; böyle sunular hayırlı olurlar."

33. Sundarikabhāradvāca: "Sen Buddha, bu sunağı hak ediyorsun, sen iyi işlerin toplandığı alansın; tüm dünyanın sunu hedefi sensin; sana verilen her şey iyi sonuçlar doğurur."

Sonra *Brāhman* Sundarikabhāradvāca *Bhagavan*'a konuşmayı şöyle sürdürdü: "Ey Soylu Gotama, ey Mükemmel Gotama! Soylu Gotama'nın çeşitli yollarla *Dhamma*'yı açıklaması, düşeni ayağa kaldırmak, gizliyi açığa çıkarmak, yolunu şaşırana doğru yolu göstermek, görmeyen gözlere kandil yakmak gibidir. *Bhagavan* Gotama'ya, *Dhamma*'ya ve

*bhikku*ların Sangha örgütüne sığınırım. Soylu Gotama'dan yönergeleri ve giysiyi alırım."

Brāhman Sundarikabhāradvāca *Bhagavan*'dan *upasampadā*'yı, yani *bhikku*luğu aldı, *arhat*lığı kazandı.[12]

5. Māghasutta (Māgha[13] Sutta)

Şöyle işittim:

Bir keresinde *Bhagavan* Rācagaha'da, Gicchakūta Dağı'nda oturuyordu. Genç bir adam olan Māgha *Bhagavan*'ın yanına geldi, ona yaklaştı ve nazikçe konuştu, onun hoş karşılaması üzerine yanına oturdu. Māgha konuşmaya başladı: "Ey Soylu Gotama, ben cömert bir insanım, tam dilenilecek kişiyim; doğrulukla zenginlik aradım, doğrulukla zenginlik ararım, kazanılanı doğrulukla yayarım, bire, ikiye, üçe, dörde, beşe, altıya, yediye, sekize, dokuza, ona, yirmiye, otuza, kırka, elliye, yüze, daha fazlasına veririm. Soylu Gotama, böyle çok verirsem benim çok şeyim olur."

"Hiç kuşku yok genç adam, böyle çok vermekle çok kazanırsın. Ey genç adam, sen cömert bir insansın, tam dilenilecek kişisin; doğrulukla zenginlik aradın, doğrulukla zenginlik ararsın, kazanılanı doğrulukla yayarsın, bire, ikiye, üçe, dörde, beşe, altıya, yediye, sekize, dokuza, ona, yirmiye, otuza, kırka, elliye, yüze, daha fazlasına verirsin. Böyle çok çok verirsen senin çok şeyin olur."

Sonra genç adam Māgha, *Bhagavan*'a *gāthā*lar halinde şöyle konuştu:

1. "Evsiz gezen, sarı elbise giyen, cömert ve soylu Gotama'ya sormak isterim: Sadaka vermeye istekli, cömert bir ev sahibi, güzel görünen her şeye adak sunan, insanlara

12 Orijinal metnin bu kısmı eksiktir.

13 Özel ad. Buddhizmi benimsemeye yönelen bir *brāhman*ın adı.

yiyecek, içecek veren bir kimse kime adak sunarak amacına ulaşmış olur?"

2. *Bhagavan*: "Ey Māgha, sadaka vermeye istekli, cömert bir ev sahibi, güzel görünen her şeye adak sunan, insanlara yiyecek, içecek veren bir kimse adak sunulmaya layık olana adak sunarak amacına ulaşmış olur."

3. Māgha: "Ey *Bhagavan*, sadaka vermeye istekli, cömert bir ev sahibi, güzel görünen her şeye adak sunan, insanlara yiyecek, içecek veren bir kimsenin adak sunmaya layık olanları kimlerdir?"

4. *Bhagavan*: "Bu dünyada hiçbir şeye tutunmadan, hiçbir şeye sahip olmadan yaşayanlar, kusursuz, kendine hâkim kişiler uygun zamanlarda adak sunulmaya uygun olanlardır. İyi işler yapan *brāhman* böyle adak sunsun.

5. Tüm bağları, zincirleri koparmış olan, tevekkül edip özgürleşmiş, acıdan ve tutkudan kurtulmuş kişiler uygun zamanlarda adak sunulmaya uygun olanlardır. İyi işler yapan *brāhman* böyle adak sunsun.

6. Tüm bağları, zincirleri koparmış olan, tevekkül edip özgürleşmiş, acıdan ve tutkudan kurtulmuş kişiler uygun zamanlarda adak sunulmaya uygun olanlardır. İyi işler yapan *brāhman* böyle adak sunsun.[14]

7. Tutku, nefret ve divaneliği bir kenara bırakmış, isteklerini öldürüp dinsel bir yaşam izleyen kişiler uygun zamanlarda adak sunulmaya uygun olanlardır. İyi işler yapan *brāhman* böyle adak sunsun.

8. Aldatma, kibir ve açgözlülükten uzak, bencilliği bir kenara bırakmış kişiler uygun zamanlarda adak sunulmaya uygun olanlardır. İyi işler yapan *brāhman* böyle adak sunsun.

9. Şiddetli arzuları kaybolmuş, varlık nehrinin karşı kıyısına geçmiş, benlik duygusundan kurtulmuş olarak gezi-

14 Pāli orijinali ve Hindī çevirisinde de aynı cümle tekrar etmektedir.

nen kişiler uygun zamanlarda adak sunulmaya uygun olanlardır. İyi işler yapan *brāhman* böyle adak sunsun.

10. Bu dünyada hiçbir şeye karşı istek duymayan, bu dünyada veya ötekinde varlık üstüne varlık yaşamayan kişiler uygun zamanlarda adak sunulmaya uygun olanlardır. İyi işler yapan *brāhman* böyle adak sunsun.

11. Tensel zevkleri bırakmış, evi olmadan gezen, kendini her şeyden çekmiş, doğrulukla yaşayan kişiler uygun zamanlarda adak sunulmaya uygun olanlardır. İyi işler yapan *brāhman* böyle adak sunsun.

12. Tutkuları kaybolmuş, duyuları kontrol altına alınmış, Ay'ın Rāhu'dan kurtulduğu gibi kurtulmuş kişiler uygun zamanlarda adak sunulmaya uygun olanlardır. İyi işler yapan *brāhman* böyle adak sunsun.

13. Huzur içinde olan, tutkuları yok olmuş, öfkeden uzak, artık yeniden doğuşlardan kurtulmuş kişiler uygun zamanlarda adak sunulmaya uygun olanlardır. İyi işler yapan *brāhman* böyle adak sunsun.

14. Doğum ve ölümün ötesine geçmiş olanlar, tüm şüphelerini yenmiş kişiler uygun zamanlarda adak sunulmaya uygun olanlardır. İyi işler yapan *brāhman* böyle adak sunsun.

15. Yeryüzünde kendilerine ışık olarak dolaşanlar, hiçbir şeye sahip olmayanlar, her şekilde kurtulmuş kişiler uygun zamanlarda adak sunulmaya uygun olanlardır. İyi işler yapan Br hman böyle adak sunsun.

16. Onlar bu dünyada şunu doğrulukla anlarlar: 'Bu son doğuştur, başka doğuş yok.' Böyle kişiler uygun zamanlarda adak sunulmaya uygun olanlardır. İyi işler yapan *brāhman* böyle adak sunsun.

17. Meditasyon yapıp bundan zevk alanlar, düşünce dolu, baştan sona aydınlanmış, çok kişinin sığınağı olan kişiler uygun zamanlarda adak sunulmaya uygun olanlardır. İyi işler yapan *brāhman* böyle adak sunsun."

18. Māgha: "Doğrusu sorum hiç de boşa değilmiş; *Bhagavan* bana kime adak sunulacağını öğretti. Çünkü bunu dünyada bilen tek sizsiniz, yine *Dhamma* da sizin tarafınızdan bilinir.

19. Dilenilmeye uygun, cömert bir ev sahibi, bir şeyler edinmeye istekli, iyi gördüğüne adak sunmaya hazır, başkalarına yiyecek içecek veren birine adak sunmanın kutluluğunu anlatır mısınız ey *Bhagavan?*"

20. *Bhagavan*: "Ey Māgha, adak sun elbette, fakat sunarken aklın her şeyden uzak ve huzurlu olsun; sunduğu şeyle kötülüğü geride bıraksın.

21. Tutkuları kaybolmuş, nefreti bastırılmış, bağsız, dostça bir aklı besleyen, gece gündüz çabalayan kişi her yöne sonsuz iyiliği saçar."

22. Māgha: "Başarılı kimdir? Bağsız kimdir, bağlı kimdir? Kişi hangi yolla *Brahmaloka* dünyasına gider? Ey *Muni*, bunları bilmiyorum, anlat bana. *Brāhman* bugün gördüğüm *Bhagavan*'dan başkası değildir, sen bizim için *brāhman*a eşitsin, bu bir gerçek. Ey şanlı kişi, *Brahmaloka* nasıl kazanılır?"

23. *Bhagavan*: "Ey Māgha, sunak üçlü hayır duası ile sunulursa, bunu yapan kişi başarılı olur. Uygun biçimde sunarsa, bu sadaka istenmeye layık kişi *Brahmaloka*'ya gider."

Bunu işiten genç adam Māgha, *Bhagavan*'a şunları söyledi: "Soylu Mükemmel Gotama, Soylu Mükemmel Gotama! Düşen birini ayağa kaldırır gibi, bir gizi ifşa eder gibi, yanlış yola sapana doğru yolu gösterir gibi, karanlıkta kandil yakıp görmeyen gözlere ışık olur gibi Soylu Gotama da bize *Dhamma*'yı çeşitli yollardan anlattı. Soylu Gotama'ya, *Dhamma*'ya ve *bhikku*ların Sangha örgütüne sığınırım. Gotama beni *upāsaka* olarak kabul etsin, bütün hayatım onun koruması altında olsun."

6. Sabhiyasutta (Sabhiya[15] Sutta)

Şöyle işittim:

Bhagavan bir keresinde Rācagaha'daki Veluvana'da, Kalandakanivāpa Manastırı'nda kalıyordu. O anda, bir önceki yaşamında ilişki kurduğu tanrısal bir varlık *Paribbācaka* Sabhiya'ya sorular sormaya başladı: "Ey Sabhiya, dinsel bir yaşam sürdürme kararıyla yanına oturduğun kişi, ister bir *samana* olsun ister bir *brāhman*, sorduklarımı sana açıklamalıdır."

Sonra *Paribbācaka* Sabhiya, o tanrısal varlıktan duyduğu sorularla *samana*ların, *brāhman*ların, *bhikkhu* örgütünün, izleyici kalabalıkların ve Pūrana Kassapa, Makkhali Gosāla, Acita Kesakambali, Pakudha Kaççāyana, Sancaya Belatthiputta, Nigantha Nātaputta gibi öğretmenlerin yanlarına gitmiş. Onlara bu soruları iletmiş. *Paribbācaka* Sabhiya'dan soruları işitenler ona yanıt verememişler, ona yanıt veremeyince de memnuniyetsizlik, öfke ve nefret sergilemişler, onlar da bu soruları *Paribbācaka* Sabhiya'ya sormuşlar.

Sonra, *Paribbācaka* Sabhiya şöyle düşündü: "Madem *samana*lar, *brāhman*lar, *bhikkhu* örgütü, izleyici kalabalıklar ve Pūrana Kassapa, Makkhali Gosāla, Acita Kesakambali, Pakudha Kaççāyana, Sancaya Belatthiputta, Nigantha Nātaputta gibi öğretmenler sorduğum sorulara yanıt veremediler ve yanıt veremeyince de memnuniyetsizlik, öfke ve nefret sergilediler, onlar da bu soruları bana sordular, o zaman geri dönüp bıraktığım yerden devam edebilirim, zevk ve sefaya dalabilirim."

Sonra da *Paribbācaka* Sabhiya'nın aklına şu geldi: "*Samana* Gotama hem bir *bhikkhu* örgütüne hem de çok sayıda takipçiye sahip; üstelik iyi bir öğretmen, iyi bir önder, her-

15 Bir *paribbācaka*, yani gezgin dilencinin adı. Bunlar Buddhist olmayan fakat dilenerek gezinen insanlardı. Bu *sutta*da Sabhiya, altı ünlü öğretmeni dolaşır, hiçbiri sorduğu sorularla onun şüphelerini gideremez, en sonunda Buddha bunu başarır.

kesin kusursuz diye nitelediği bir kimse, o zaman gidip bu soruları ona sorayım."

Sonra *Paribbācaka* Sabhiya şöyle de düşündü: "Bu çok uzun yıllar yaşamış, yaşlanmış, ihtiyarlamış, çökmüş, tecrübeli, takdir görmüş *bhikkhu* örgütlerine, izleyici kalablıklara sahip *samana*lar, *brāhman*lar, Pūrana Kassapa, Makkhali Gosāla, Acita Kesakambali, Pakudha Kaççāyana, Sancaya Belatthiputta, Nigantha Nātaputta gibi ünlü öğretmenler sorduğum sorulara yanıt veremeyip memnuniyetsizlik, öfke ve nefret sergilediklerine ve soruları bana geri sorduklarına göre belki *Samana* Gotama onları yanıtlayacaktır, zira *Samana* Gotama hem genç hem de çileci yaşamında yeni birisi."

Sonra *Paribbācaka* Sabhiya'nın aklına şu da geldi: "*Samana* Gotama genç olduğu için zayıf birisi değil; gençliği onu kuvvetsiz yapmıyor, o nedenle *Samana* Gotama'ya gitmeliyim ve bu soruları ona sormalıyım." Sonra *Paribbācaka* Sabhiya, Rācagaha'ya doğru yola çıktı. Sırasıyla Rācagaha'ya, Veluvana'ya ve Kalandakanivāpa'ya vardı, *Bhagavan*'ı buldu ve onun yanına yaklaşarak nazikçe seslendi, güzel bir karşılıklı hal hatır soruştan sonra onun yanına oturdu. *Paribbācaka* Sabhiya, *Bhagavan*'ın yanına oturduktan sonra sordu:

1. Sabhiya dedi ki: "Bu soruları sormak için şüphe ve endişe içinde geldim. Düzenli bir sırayla ve sorularımı doğruca yanıtlayarak beni şüpheden kurtarır mısınız?"

2. *Bhagavan* dedi ki: "Ey Sabhiya, soru sormak için çok uzaklardan geldin. Düzenli bir sırayla sorularını doğru yanıtlayarak, onları doğruca açıklayarak seni şüphelerinden kurtaracağım.

3. Ey Sabhiya, sor sorunu bana; kafandan ne geçiyorsa sor ki seni endişenden kurtarayım."

Sonra *Paribbācaka* Sabhiya içinden geçenleri önce şöyle dile getirdi: "Bu ne kadar muhteşem, ne kadar harika bir şey ki Gotama beni başka *samana*ların, başka *brāhman*ların karşıladığı gibi karşılamadı." Böyle dedikten sonra mutluluk içinde *Bhagavan*'a sordu:

4. "Hangi özellikleri kazananlar *bhikkhu* diye çağrılırlar? Kimlere merhametli ve ılımlı derler? Kime Buddha denir? Sorularım bunlar, ey *Bhagavan* bana açıklayın."

5. *Bhagavan* dedi ki: "Ey Sabhiya, kendi yarattığı yolla kusursuz mutluluğa ulaşana, şüpheyi dağıtmış, talihliliğin ve talihsizliğin ötesine geçmiş, yeniden doğumları yıkmış olanlara *bhikkhu* denir.

6. Her şeyden el etek çekmiş, hep nazik olan, bu dünyada kimseyi incitmeyen, varlık nehrini geçmiş olana *samana* denir; o dertsizdir, onda hiç istek yoktur, o merhametlidir.

7. Yeryüzünde duyuları içsel ve dışsal olarak hep kontrol altındadır, bu ve öteki dünyada hep ölüm özlemiyle yaşar, hep boyun eğmiş ve kontrollüdür.

8. Bütün zamanların ayırdında olan, *Samsāra*'yı, canlıların ortaya çıkıp kaybolmalarını bilen, kirlilik ve kötülükten uzak, doğmak algısını yok etmiş kişiye Buddha denir."

Paribbācaka Sabhiya, *Bhagavan*'ın sözlerinden son derece hoşnut olmuş, memnun ve kendinden geçmiş halde ona tekrar sormuş:

9. Sabhiya dedi ki: "Hangi özellikleri kazananlar *brāhman* diye çağrılırlar? *Samana* diye kime denir? Nahātaka nasıl olur? Kime *nāga* denir? Ey *Bhagavan*, bunları bana açıklayabilir misin?"

10. *Bhagavan* dedi ki: "Ey Sabhiya, tüm kötülüklerden kurtulmuş, lekesiz, sağlam akıllı, kendini biçimlendirmiş, *Samsāra*'yı aşmış ve bağımsızlığına kavuşmuş kişiye *brāhman* denir.

11. Sakin, iyiyi ve kötüyü geride bırakmış, kirlilikten uzak, bu ve öteki dünyayı anlamış, doğum ve ölümü yenmiş kişiye *samana* denir.

12. Yeryüzündeki tüm kötülükleri içten ve dıştan yıkamış temizlemiş olanlar, zamanın kölesi olmuş insanlara ve tanrılara kapılmayanlara, *nahātaka*[16] denir.

16 Temizlenmiş olanlar.

13. Bu dünyada hiçbir kötülük işlemeyen, tüm bağlardan vazgeçmiş ve kurtulmuş olanlar, hiçbir şeye bağlanmayanlar, işte böylelerine de *nāga* denir."

Paribbācaka Sabhiya, *Bhagavan*'ın sözlerini onayladıktan ve memnuniyetle kabul ettikten sonra, hoşnut halde, sevinçten coşmuş bir şekilde *Bhagavan*'a tekrar sordu:

14. Sabhiya dedi ki: "Buddhalar *khettacina*[17] kimlere derler? *Kusala*[18] kimdir? *Pandita*[19] nasıl olur? Kimler *muni* diye adlandırılırlar? Ey *Bhagavan*, bana bunları açıklar mısın?"

15. *Bhagavan* dedi ki: "Ey Sabhiya, tanrıların, insanların ve *brāhman*ların tüm dünyalarını araştırdıktan sonra tüm bu dünyalardan bağlarını koparmış olana *khettacina* denir.

16. Tanrıların, insanların ve *brāhman*ların tüm hazinelerini araştırdıktan sonra tüm hazinelerden bağlarını koparmış olana *kusala* denir.

17. İçsel ve dışsal olarak tüm zevkleri deneyimlemiş olan, temiz bir anlayışa kavuşmuş, iyiyi ve kötüyü yenmiş kişiye *pandita* denir.

18. Tüm dünyada *Dhamma*'yı içsel ve dışsal olarak, adaletli ve adaletsiz biçimde kavramış olan, tanrılar ve insanlar tarafından saygı duyulan, bağlarını koparmış kişiye *muni* denir."

Paribbācaka Sabhiya, *Bhagavan*'ın sözlerini onayladıktan ve memnuniyetle kabul ettikten sonra, hoşnut ve sevinçten coşmuş bir halde *Bhagavan*'a tekrar sordu:

19. Sabhiya dedi ki: "Hangi özellikleri kazananlara *vedagū*[20] denir? *Anuvidita*[21] kimdir? *Viriyavat*[22] kimdir? Bir kimse nasıl *ācāniya*[23] olur? Ey *Bhagavan*, bana bunları açıklar mısın?"

---

17 Alanlar hâkimi.
18 Mutlu.
19 Bilge kişi.
20 Duyuları yenmiş kişi.
21 Kendini iyi biçimlendirmiş kişi.
22 Aslında burada "Dhīra" yazmakta. *Dhīra* ile *viryavat* eşanlamlıdır.
23 İyi doğuşlu, yüksek doğuşlu.

20. *Bhagavan* dedi ki: "Ey Sabhiya, *samana*lar ve *brāhman*lar tarafından bilinen tüm duyulara galip gelmiş olan, tutkudan uzak kişilere *vedagū* denir.

21. Hastalığın kökü olan ad ve biçimdeki yanılgıyı içsel ve dışsal olarak gören, bu hastalığa bağlayan bağlardan kurtulmuş olana *anuvidita* denir.

22. Tüm kötülükleriyle bu dünyadan tiksinen, cehennem acılarına galip gelmiş, bundan dolayı güç kazanmış olana *viriyavat* denir.

23. İçten ve dıştan tüm bağlarını kökünden söken, tüm bağlardan kesin bir şekilde kurtulan kişiye *ācāniya* denir."

Paribbācaka Sabhiya, *Bhagavan*'ın sözlerini onayladıktan ve memnuniyetle kabul ettikten sonra, hoşnut ve sevinçten coşmuş bir halde *Bhagavan*'a tekrar sordu:

24. Sabhiya dedi ki: "Hangi özellikleri kazananlara *sottiya*[24] denir? *Ariya*[25] kimdir? *Karanavat*[26] kimdir? *Paribbācaka*[27] nasıl olur? Ey *Bhagavan*, bana bunları açıklar mısın?"

25. *Bhagavan* dedi ki: "Ey Sabhiya, bu dünyadaki bütün *Dhamma*ları işittikten ve anladıktan sonra kötünün ve iyinin üzerinde muzaffer olmuş, şüpheden ve acıdan kurtulup özgürleşmiş olana *sottiya* denir.

26. Tutku ve isteklerini yok etmiş ve bir daha ana rahmine girmeyecek olan, üç özelliği ve kirliliği defetmiş bilge kişiye *ariya* denir.

27. Bu dünyada en yüksek eylem bilgisine sahip, becerikli, *Dhamma*'yı anlayan, hiçbir şeye bağlanmayan, özgür ve tutkusuz kişilere *karanavat* denir.

28. Yukarıda, aşağıda, ortada veya çaprazlama, her şekilde acıya sebebiyet verecek davranıştan kaçınanlar, anlayışla yaşayanlar, aldatma, kibir, hırs, öfke, ad ve biçime son vermiş

---

24 Sırları bilen, sır gibi bilgilere vâkıf.

25 Soylu.

26 Eylemler yoluyla yüksek gözlem gücüne sahip olmuş.

27 Gezgin dilenci keşiş.

olanlara *paribbācaka* denir. Onlar en yüksek kazanca kavuşmuş olanlardır."

Paribbācaka Sabhiya, *Bhagavan*'ın sözlerini onayladıktan ve memnuniyetle kabul ettikten sonra, hoşnut ve sevinçten coşmuş bir halde yerinden kalktı, cübbesinin üst kısmını omzuna attı, ellerini *Bhagavan*'a doğru kavuşturarak ona şükredip onun yüzüne şu *gāthā*ları söyledi:

29. "*Samana*ların aralarında tartıştıkları altmış üç farklı görüşe bir son verdin. Sen karanlık denizini geçtin.

30. Sen acının ötesine geçip ona bir son verdin, sen ermişsin, kusursuzca aydınlanmış olansın,[28] seni tutkularını yok etmiş olarak görüyorum, şanlısın, düşünce ve anlayış dolusun; ey sen acıya son vermiş olan, sen beni de karşı kıyıya geçirdin.

31. Çünkü sen benim özlemlerimi kurtardın, şüphelerimden kurtarıp karşı kıyıya geçirdin, sana saygılar olsun! Ey *Muni*, sen bilgelik yolundaki en büyük kazancı elde ettin. Sen *ādikka*ların[29] gerçek soydaşısın, sen merhametlisin.

32. Ey açıkça gören, sen benim şüphelerimi dağıttın; hiç şüphesiz sen mükemmel aydınlanmış bir *muni*sin; artık senin için hiçbir engel kalmadı.

33. Artık bütün dertlerin dağıldı gitti, kesildi atıldı; sen sakin, huzura ermiş, metin ve doğruya bağlı bir kimsesin.

34. Tüm tanrılar, o ikisi, Nārada ve Pabbata[30] senden ve senin konuşmalarından hoşnuttur; sen günahsızların önde gelenisin, büyük kahraman.[31]

35. Saygılar sana ey iyi insan, saygılar sana, ey insanların en iyisi. Ne tanrıların ne de insanların dünyasında sana eşdeğerde olan vardır.

---

28 Sammāsambuddha.

29 Skr. Ādityalar.

30 *Parvata*: Bir dağ. *Nārada:* Tannlarla insanlar arasında elçilik yapan bir ermiştir. Mitolojide genellikle Parvata ile birlikte görülürler. Bu iki sözcük Pāli edebiyatından ziyade Sanskrit edebiyatına aittir.

31 Mahāvīra.

36. Sen Buddha'sın, sen yol göstericisin, sen Māra'yı yenmiş *muni*sin. Tutkuyu yok ederek karşı kıyıya geçtin ve bu canlıları da oraya geçirdin.

37. Varlığın unsurları senin tarafından yok edildi; tutkular senin tarafından bitirildi. Sen aslansın, tutkudan uzaksın, sen korku ve endişeyi geride bıraktın.

38. Güzel bir lotus nasıl suya yapışıp kalmazsa sen de iyiye ve kötüye yapışmadın. Ey kahraman, uzat ayaklarını da Sabhiya efendisine tapınsın."

Sonra *Paribbācaka* Sabhiya başını *Bhagavan*'ın ayaklarına koyarak ona dedi ki:

"Ey Gotama, harika! *Düşmüş birisini kaldırır gibi, yolunu kaybetmişlere yol gösterir gibi, karanlıkta kalmışlara kandil yakıp aydınlatır gibi Soylu Gotama da çeşitli yollardan* Dhamma*'yı açıklayıp beni aydınlattı.*[32] *Dhamma* ve *bhikku*ların *sangha*sı kutlu olsun. Soylu *Bhagavan*'dan cübbeyi ve öğretiyi seve seve kabul ederim."

Bhagavan: "Ey Sabhiya, daha önce başka bir öğretiyi izlemiş ve artık bu *Dhamma*'yı izleyecek olan, cübbeyi giymek ve emirleri almak isteyen kişi dört ay hizmet eder; dört ay geçtikten sonra düşüncelerini yatıştırmış olan *bhikku*ya cübbe ve öğretiler verilecektir.

Sabhiya: "Saygıdeğer kişi, madem daha önce başka bir öğretiyi izlemiş ve artık bu *Dhamma*'yı izleyecek olan, cübbeyi giymek ve emirleri almak isteyen kişi dört ay hizmet eder, dört ay geçtikten sonra düşüncelerini yatıştırmış olan *bhikku*ya cübbe ve öğretiler verilir, ben de o zaman dört yıl hizmet eder, dört yılın sonunda düşüncelerini yatıştırmış *bhikku*lar bana cübbeyi ve öğretileri verirler ve ben de bir *bhikkhu* olurum.

Sabhiya cübbeyi ve öğretiyi *Bhagavan*'dan aldı ve öğretiyi kavradıktan sonra gerçek bir *arhat* haline geldi.

---

32 İtalik yazılmış kısımlar orijinal Pāli metinde ve Hindī çeviride yok. İngilizce çeviride ise böyle tamamlanmış durumda.

7. Selasutta (Sela[33] Sutta)

Şöyle işittim:

Bir keresinde *Bhagavan*, beraberindeki çok sayıda *bhikkhu* ile, bin iki yüz elli *bhikkhu* ile Anguttarāpa'da dolaşırken, Anguttarāpa'da bir şehir olan Āpana'ya geldi.

Çileci Keniya Catila[34] şunları duydu: Sakya oğlu, soylu *Samana* Gotama, Sakya ailesinden ayrılıp yanında çok sayıda *bhikkhu* ile, bin iki yüz elli *bhikkhu* ile Āpana'ya geldi ve Soylu Gotama şöyle övgülerle karşılandı: "O *Bhagavan*'dır, *arhat*tır, mükemmel aydınlanmış olandır,[35] bilgiyle dolaşandır, *sugata*dır, dünyayı bilendir, kıyaslanmaz olandır, insanların arabacısıdır, tanrıların ve insanların öğreticisi *Bhagavan* Buddha'dır. O bu dünyayı ve tanrıların, Māraların, *brāhman*ların dünyalarını, *samana* ve *brāhman*ları, yüz yüze görüşüp bildiği tanrı ve insanları öğretir. O başta, ortada ve sonda güzel olan, anlam dolu, sözcük hazinesi zengin, bütünüyle tamamlanmış *Dhamma*'yı, kusursuz güzellikteki dinsel yaşamı, *arhat*ların gözünden bakarak öğretir."

Sonra Keniya Catila, *Bhagavan*'ın olduğu yere gitti, onunla hoş bir şekilde konuştu, saygılı ve güzel bir konuşmadan sonra oraya bir yere oturdu. Keniya Catila oturunca *Bhagavan* dinsel bir konuşma ile onu eğitti, uyandırdı ve mutlu etti. *Bhagavan* tarafından yapılan dinsel konuşma ile eğitilmiş, uyandırılmış ve mutlu olmuş Keniya Catila *Bhagavan*'a dedi ki:

"Soylu Gotama yarın vereceğim yemeği *bhikkhu* örgütüyle birlikte kabul buyursunlar."

Bunu söyleyen Keniya Catila'ya *Bhagavan* şu yanıtı verdi: "Ey Keniya, bin iki yüz elli sayıdaki *bhikku*lar çok kalabalıktır, sen ise *brāhman*lara daha yakınsın."

---

33 Bir *brāhman*ın adı.

34 Keçeleşmiş saçları olan Keniya.

35 Sammāsambuddha.

Keniya Catila ikinci kez *Bhagavan*'a dedi ki: "Ey Soylu Gotama, *bhikkhu*lar çok kalabalık bile olsalar, bin iki yüz elli *bhikkhu*, ben de *brāhman*lara yakın biri de olsam yarın Soylu Gotama benim vereceğim yemeği *bhikkhu*larla birlikte kabul buyursunlar."

Bhagavan ikinci kez Keniya Catila'ya dedi ki: "Ey Keniya, bin iki yüz elli sayıdaki *bhikkhu*lar çok kalabalıktır, sen ise *brāhman*lara daha yakınsın."

Keniya Catila üçüncü kez *Bhagavan*'a dedi ki: "Ey Soylu Gotama, *bhikkhu*lar çok kalabalık bile olsalar, bin iki yüz elli *bhikkhu*, ben de *brāhman*lara yakın biri de olsam yarın Soylu Gotama benim vereceğim yemeği *bhikkhu*larla birlikte kabul buyursunlar."

Bhagavan sessiz kalarak kabul etti.

Sonra Keniya Catila *Bhagavan*'ın kabul ettiğini görerek oturduğu yerden kalktı ve inziva köşesine gitti, orada dostlarına, hizmetçilerine, hısım akrabalarına seslenerek dedi ki: "Dostlarım, hizmetçilerim, hısım akrabam, dinleyin beni; *Samana* Gotama'yı yanındaki *bhikkhu*larla beraber yarınki yemeğe davet ettim; yardımınıza ihtiyacım var."

Keniya Catila'nın dostları, hizmetçileri, hısım akrabası "elbette soylu efendim" diyerek kabul ettiler. Bazıları ateş yakma yeri açtı, bazısı odun topladı, bazıları kapları yıkadı, kimileri su kaplarını doldurdu, kimileri de oturma yerlerini ayarladı. Öte yandan Keniya Catila da kendisi daire biçiminde bir çadır hazırlamaktaydı.

O zamanda Āpana'da üç Veda'yı mükemmel bilen, sözlük bilgisi, kutsal tören bilgisi, etimoloji, tarih, şiir ölçüsü, gramer bilen, kusursuz tartışmalar yapabilen, büyük insanların özelliklerine sahip, üç yüz gence ilahiler öğretmiş *Brāhman* Sela yaşamaktaydı. Keniya Catila *Brāhman* Sela'yı iyi tanırdı. Etrafı üç yüz gençle çevrili *Brāhman* Sela yayan olarak Keniya Catila'nın inziva yerine geldi. Onlardan bazıları ateş yakma yeri açtı, bazısı odun topladı, bazıları kapları yıkadı,

kimileri su kaplarını doldurdu, kimileri de oturma yerlerini ayarladı. Öte yandan Keniya Catila da kendisi daire biçiminde bir çadır hazırlamaktaydı. Keniya Catila'yı görünce dedi ki: "Acaba Keniya bir oğlan veya kız mı evlendirecek, yoksa büyük bir kurban törenine mi hazırlanıyor, belki de Magadha Kralı Bimbisāra ordusuyla gelecek ve yarın ona yemek verecek?"

"Ne oğlan ne de kız evlendiriyorum, ne yarın ordusuyla birlikte Magadha Kralı Bimbisāra'ya yemek veriyorum, ne de kurban töreni düzenliyorum. Sakya soyundan gelen Sakya oğlu *Samana* Gotama yanında geniş bir *bhikkhu* kalabalığıyla, bin iki yüz elli *bhikkhu* ile Anguttarāpa'da dolaşırken Āpana'ya geldi; Soylu Gotama şu övgü sözleriyle karşılandı: O *Bhagavan*'dır, *arhat*tır, mükemmel aydınlanmış olandır, bilgiyle dolaşandır, *sugata*dır, dünyayı bilendir, kıyaslanmaz olandır, insanların arabacısıdır, tanrıların ve insanların öğreticisi, şanlı olandır. Kendisi yanındaki *bhikkhu*larla birlikte yarın için davet edilmiştir."

"Soylu Keniya, onun bir Buddha olduğunu mu söyledin?"

"Evet soylu Sela, öyle dedim, o bir Buddha'dır."

"Soylu Keniya, onun bir Buddha olduğunu mu söyledin?"

"Evet soylu Sela, öyle dedim, o bir Buddha'dır."

Brāhman Sela'nın aklına şunlar takıldı: "*Buddha* sözcüğü nadir kullanılır, fakat ilahilerimizde büyük insanın otuz iki özelliği olarak vardır. Büyük insanlar iki türlü olur. Birincisi eğer evde yaşıyorsa o bir kral, evrensel bir kral, sadece dinsel bir kral, dört köşeli arazi kralı, bir zapt edici, halkına güvenlik sağlayan bir kraldır. Onun yedi mücevheri olur: tekerlek mücevheri, fil mücevheri, at mücevheri, inci mücevheri, kadın mücevheri, ev sahibi mücevheri ve baş mücevher. Onun binden fazla oğlu, kahramanı vardır, bedeni çok güçlüdür, düşman orduları parçalar atar. O geniş yeryüzünü kuvvet ve silah kul-

lanmadan, sadece adaletle zapt eder ve bir evde yaşar. İkincisi ise evden çıkar ve evsiz kalır, kusursuzca aydınlanmış bir ermiş olur, dünyanın üzerindeki örtüyü kaldırır. Ey soylu Keniya, bu kusursuzca aydınlanmış ermiş Gotama nerededir?" Bunları işiten Keniya Catila sağ kolunu açarak *Brāhman* Sela'ya dedi ki: "Ey soylu Sela, mavi orman hattının olduğu yerde."

Sonra, *Brāhman* Sela üç yüz genç adamla birlikte *Bhagavan*'ın olduğu yere gitti. *Brāhman* Sela gençlere şöyle seslendi: "Soylu insanlar, adım adım, gürültüsüzce yaklaşın; aslan gibi yalnız yürüyen *bhagavan*ların huzuruna çıkmak zordur. Ben soylu *Samana* Gotama ile konuşurken sözümüzü kesmeyin, sözümü bitirmemi bekleyin."

Sonra, *Brāhman* Sela *Bhagavan*'ın olduğu yere geldi, onunla güzelce konuştu, hoş ve ölçülü bir hal hatır sormadan sonra bir kenara oturdu. Otururken *Brāhman* Sela *Bhagavan*'ın vücudundaki büyük insanlarda olması gereken otuz iki alamete baktı. *Brāhman* Sela ondaki otuz iki işareti, ikisi eksik olmak üzere, gördü. İki alamet olması gerekiyordu, o nedenle şüphelenip tereddüt etti, içi rahat etmedi. Bir kere üryan yerleri örtülüydü,[36] ikincisi dilinin büyük olması gerekiyordu.

Bhagavan şöyle düşündü: "Bu *Brāhman* Sela bende, büyük insanlarda olması gereken otuz iki alametten ikisini göremedi. İki işaret olmadığından şüphe etti, kanaat getiremedi, tereddüt etti; üryan yerlerimin örtülü olması ve dilimin büyük olmaması onu şüphelendirdi." Sonra *Bhagavan* öyle bir sihir gücü uyguladı ki *Brāhman* Sela *Bhagavan*'ın gizli yerlerini gördü. Derken, *Bhagavan* diliyle onun kulaklarına dokundu, dilini burun deliklerine değdirdi, alnını diliyle kapladı.

Brāhman Sela şöyle düşündü: "*Samana* Gotama büyük insanlara ait otuz iki alamete sahip, sadece biri değil hepsini de gösterse yine de o bir Buddha mıdır değil midir

36 *Vatthaguyha*: Gizli yerleri örtülü. O dönemde bütün çileci ermişler genellikle çıplak ya da çok az bir giysiyle dolaşırlardı. *Brāhman* Sela Buddha'nın üzerinde cübbeyi görünce böyle düşünmüş gibi görünüyor.

bilemem; yaşlı *brāhman*lardan öğrendim, hocalar ve onların hocaları derlerdi ki ermişler ve kusursuz aydınlanmış olanlar övüldüklerinde kendilerini gösterirler. Sanırım yüz yüze baktığımız *Samana* Gotama'ya övgüler düzmem gerekir." Sonra *Brāhman* Sela yüz yüze geldiği *Bhagavan*'a şu beyitleri söyledi:

1. "*Bhagavan*, sizin mükemmel bir bedeniniz var, gözalıcısınız, iyi doğumlu, güzel görünüşlü, altın renkli, bembeyaz dişli, güçlü bir insansınız.

2. Güzel doğmuş bir insanın bütün özellikleri sizde, büyük insanlara ait alametlerin tamamı sizin bedeninizde.

3. Sizin parlak gözleriniz, yakışıklı görünüşünüz var; büyüksünüz, doğrusunuz, haşmetlisiniz; *samana*ların arasında bir güneş gibi parlamaktasınız.

4. Siz güzel görünüşlü bir *bhikkhu*sunuz, altın gibi deriniz var; en büyük güzelliğe sahip olan *samana*nın sizin yanınızda ne değeri var?

5. Siz kral olmaya, evrensel bir kral olmaya, dört köşeli arazinin kralı olmaya, muzaffer ve Cambūdvīpa'nın[37] kralı olmaya layıksınız.

6. Ey Gotama, *khattiya*lar ve zengin krallar, kralların kralı olan, insanların önderi olan size bağlıdırlar."

7. *Bhagavan* dedi ki: "Ey Sela, ben kıyaslanmaz bir kralım, *Dharma*'nın kralıyım; karşı konulmaz *Dhamma* çarkını adaletle çeviririm."

8. *Brāhman* Sela dedi ki: "Ey Gotama, siz kendinizi kusursuz aydınlanmış, kıyaslanmaz bir *Dharma* kralı olarak tanıttınız ve, 'Çarkı adaletle çevirdim,' dediniz.

9. Ordu komutanınız kim?[38] Müridiniz kim, efendisini izleyen takipçiler kim, sizden sonra *Dhammaçakka*'yı kim döndürecek?"

---

37 Bütün Hindistan'ın.

38 *Senāpati*: Ordu komutanı.

10. *Bhagavan* dedi ki: "Ey Sela, kıyaslanmaz *Dhammaçakka* benim tarafımdan döndürülecek, *tathāgata* olduktan sonra onu *sāriputta* döndürecek.

11. Ey *Brāhman*, bilinen ne varsa tarafımdan bilinecek, duyulan ne varsa tarafımdan duyulacak, bırakılan ne varsa tarafımdan bırakılacak, çünkü ben Buddha'yım.

12. Benden şüphe etmeyi bırak, bana inan, ey *Brāhman*, Buddhaları görmek öyle kolay değildir.

13. Ey *Brāhman*, bu dünyada onları tekrar tekrar görmen senin için çok zordur, ben kusursuzca aydınlanmış, kıyaslanmaz bir hekimim.

14. Çok gözde, eşsiz, Māra'nın ordusunu perişan eden birisiyim; tüm düşmanlara boyun eğdirdikten sonra her tarafta zevkini çıkardım."

15. Sela dedi ki: "Ey soylu kişiler dikkat buyurun: Açıkça gördüğünüz gibi o bir hekim, o bir büyük kahraman ve ormandaki bir aslan gibi kükrüyor.

16. O benzersiz ve gözde olanı, Māra ordularını dağıtanı gördükten sonra, siyah derili bile olsa, kim ona karşı durabilir ki?

17. Beni seven arkamdan gelsin, eğer beni sevmiyorsa istediği yere gitsin. Şimdi o yüksek anlayış sahibi olandan ilk öğretileri alacağım."

18. Sela'nın takipçileri: "Bu kusursuzca aydınlanmış olanın öğretisi seni mutlu ettiyse biz de bu yüksek anlayış sahibi olandan ilk öğretileri alacağız."

19. Sela: "Üç yüz *brāhman* ellerini kavuşturarak, 'Ey *Bhagavan*, bizler senin huzurunda *brahmaçarya*[39] yaşamı sürmek istiyoruz,' diyorlar."

20. *Bhagavan* dedi ki: "Ey Sela, bu anlık, bu geçici hayatta dinsel yaşam tarafımdan iyi öğretilir; kimse boş yere çileci olmaz, istekle öğrenir."

---

39 Dinsel yaşam.

Sonra *Brāhman* Sela yanındakilerle birlikte *Bhagavan*'ın huzurunda cübbeyi giyip öğretileri almış.

O gecenin bitiminde inziva yerinde türlü türlü yiyecekler hazırlamış olan Keniya Catila, *Bhagavan*'a yemek zamanını bildirmiş: "Ey Soylu Gotama, yemek hazır." Sabahleyin cübbesini giyip dilenme tasını alan *Bhagavan*, Keniya Catila'nın inziva yerine gitti. *Bhikkhu*lardan oluşan kalabalıkla birlikte oraya varınca kendisi için hazırlanmış olan yere oturdu. Keniya Catila, başlarında Buddha olan *bhikkhu* kalabalığına bizzat hizmet edip onları türlü türlü yiyecekler sunarak kendi elleriyle doyurdu. Sonra Keniya Catila, yemeğini bitirmiş, dilenme tasını eline almış olan *Bhagavan*'a başka bir yerde daha alçakta bir oturma yeri gösterdi, kendisi de ona yakın bir yere oturdu. *Bhagavan* onu şu *gāthā*larla övdü:

21. "Kurbanın başı kutsal ateştir, ilahiler içinde en başta geleni Sāvitthi,[40] insanlar içinde en başta geleni kral, sular içinde en başta geleni okyanustur.

22. Yıldızlar arasında Ay en başta gelenidir, yanan nesneler arasında Güneş, istenenler arasında en başta gelen iyilik yapma, tapınılanlar arasında da Sangha örgütüdür."

Bhagavan, Keniya Catila'yı bu sözlerle mutlu ettikten sonra oturduğu yerden kalktı ve uzaklaşıp gitti.

Sonra soylu Sela, maiyetindekilerle birlikte münzevilere has, gayret ve şevk dolu bir yaşam sürdürdükten sonra, iyi aileye mensup insanların evlerini terk edip evsiz yaşama geçmeleri uğruna dinsel yaşamı bütün mükemmelliğiyle yaşamış. 'Doğum yok edildi, dinsel yaşam sürüldü, ne yapılması gerekiyorsa o yapıldı, bu varlık durumunda yapılacak başka bir şey kalmadı,' diye düşünen Soylu Sela, maiyetiyle birlikte *arhat* oldu.

Sonra Soylu Sela maiyetindekilerle birlikte *Bhagavan*'a gitti, cübbesinin üst tarafını omzuna koydu, ellerini kavuşturarak önünde eğildi ve *Bhagavan*'a şu *gāthā*larla hitap etti:

40 Skr. Sāvitri.

23. "Ey sen açıkça gören, sekiz gün önce senin koruman altına sığındım, ey *Bhagavan*, yedi gece boyunca senin öğretini belledim.

24. Sen Buddha'sın, sen öğretim ustasısın, sen Māra'yı yenmiş *muni*sin; her türlü bağlılığı yok etmiş, nehrin karşı kıyısına geçmiş ve bu varlıkları da geçirmiş birisin.

25. Varlığın unsurları senin tarafından yok edilmiştir, tutkular senin tarafından yok edilmiştir, sen korku ve tehlikenin ötesine geçmiş bir aslansın.

26. Ey kahraman, ellerini kavuşturmuş halde burada duran bu üç yüz *bhikkhu* için ayaklarınızı uzatın; *nāga*lar ayaklarınıza kapansınlar."

8. Sallasutta (Salla[41] Sutta)

1. Bu dünyadaki ölümlüler için yaşam, nedensiz, bilinmez, kısa, sıkıcı ve acı ile kaplıdır.

2. Doğmuş olan canlılar için ölümden kaçış yoktur; yaşlılık çağına ulaşınca ölüm bekler, canlıların böyle bir doğası vardır.

3. Olmuş meyveler düşme tehlikesiyle karşı karşıyadır; bunun gibi, doğmuş olan her canlı ölüm tehlikesiyle karşı karşıya bulunur.

4. Çömlekçinin yaptığı bütün çömlekler bir gün kırılır; ölümlülerin yaşamları da bundan farksızdır.

5. Genç olsun, erişkin olsun, aptal olsun, akıllı olsun bütün insanlar ölümün gücüne yenik düşerler, hepsi de ölümün kölesidir.

6. Ölüme yenik düşenler öteki dünyaya giderler, baba oğlunu kurtaramaz, akrabalar da kendi akrabalarını kurtaramazlar.

---

41 *Salla*: Ok. Bu *sutta*da ok örneği verildiği için bu adı taşıyor.

7. Dikkat et, ağlaşan akrabaların önünde, çaresiz olan yakınları bir bir ölüme giderler; bu ölüme giden sığırların durumuna benzer.

8. Ölüm ve yok oluş bu dünyanın baş belasıdır; dünyanın bu halini bilen bilge kişi kedere kapılmaz.

9. Çünkü insanın ne zaman gelip ne zaman gittiğini bilemezsin; her iki ucu da göremezsin, boşa kederlenirsin.

10. Eğer aptal kişi kederlenip kendine zarar vererek bir şey elde edebiliyorsa o zaman akıllı kişi de öyle yapsın.

11. Bir kimse ağlayarak ve kederlenerek akıl huzurunu kazanamaz; aksine kederi katlanarak artar, bedeni acı çeker.

12. Kendi kendini yaralayarak zayıf ve solgun bir hale gelir; ölü artık kurtulmaz, ağlamalar boşunadır.

13. Kederi arkada bırakmayan kişi yalnızca daha çok acıya batmış olur; ölü için ağlayarak kederin gücüne yenik düşer.

14. Yaptıkları karşılığında hak ettikleri biçimde göçenlere bir bak! Canlılar ölümün pençesine düşmüş, her yerde titriyorlar.

15. İnsanların düşündüklerinden daha farklı şeyler olur ve o zaman hayal kırıklıkları da büyük olur; dünyanın hali böyledir.

16. Bir kimse yüz yıl, hatta daha fazla yaşasa bile sonunda hısım akraba herkesten ayrılacak ve yaşamı bu dünyada bırakacaktır.

17. Bu yüzden bu kutsal sözleri duyan kişi ağlamalarına bir son versin; ölmüş kişiye baktığı zaman, "Onu bir daha hiç görmeyeceğim," diye düşünsün.

18. Yanan bir ev nasıl suyla söndürülürse bunun gibi akıllı, bilgili, sezgin ve uyanık kişi de, tıpkı rüzgârın bir pamuk topunu uçurması gibi, hemen kederden kurtulur.

19. Kendi iyiliğini arayan kişi, derdini, kederini ve gözyaşlarını, bir oku fırlatır gibi, söküp atmalıdır.

20. Bu oku fırlatıp atan ve hiçbir yardıma ihtiyaç duymayan kişi akıl huzuruna kavuşacaktır; tüm kederini yenen kişi, ondan kurtulacaktır ve kutlu[42] olacaktır.

9. Vāsetthasutta (Vāsettha[43] Sutta)

Şöyle işittim:

Bir keresinde *Bhagavan* İççhānamgala Ormanı'ndaki İççhānamgala'da kalmaktaydı. O zamanda İççhānamgala'da çok seçkin, zengin *brāhman*lar yaşıyordu. Mesela, *Brāhman* Çamkī, *Brāhman* Tārukkha, *Brāhman* Pokkharasāti, *Brāhman* Cānussoni, *Brāhman* Todeyya ve daha başka seçkin ve zengin *brāhman*lar.

Bu karşılıklı konuşma genç insanlar olan Vāsettha ve Bhāradvāca arasında, yolda yürürken gerçekleşti.

"Bir kimse nasıl *brāhman* olur?"

Genç Bhāradvāca dedi ki: "Bir kimse her iki taraftan, yani anne ve baba tarafından da soyluysa, yedi göbek geriye giden saflığa sahipse, soyuna hiç leke sürmediyse o kişi *brāhman* olarak kabul edilebilir."

Genç Vāsettha dedi ki: "Bir kimse erdemliyse ve iyi işler yapıyorsa ona *brāhman* denir."

Ne genç Bhāradvāca genç Vāsettha'yı ne de genç Vāsettha genç Bhāradvāca'yı ikna edebildi. Derken genç Vāsettha genç Bhāradvāca'ya dedi ki: "Ey Bhāradvāca, Sakyaların oğlu, Sakya ailesinden ayrılmış olan Gotama, İççhānamgala Ormanı'ndaki İççhānamgala'da kalıyor; *Bhagavan* Gotama'yı gördüğümüzde ona övgü dolu sözlerle şöyle söyleyelim: 'Soylu olan, aydınlanmış olan, şanlı *Bhagavan*'dır, *Samana* Gotama neredeyse gidip onu bulalım, bu konuyu *Samana* Gotama'ya soralım, *Samana* Gotama bize doğru yanıtı verecektir, biz de bu sayede anlamış olacağız.'"

---

42 *Nibbuta.*

43 Bhāradvāca adlı bir *brāhman* ile tartışan başka bir *brāhman*ın adı.

Genç Bhāradvāca, genç Vāsettha'ya, "Tamam öyle olsun soylu kişi," diye yanıt verdi.

Genç Vāsettha ve Bhāradvāca böylece *Bhagavan*'ın kaldığı yere gittiler, *Bhagavan* ile nazikçe konuştular, harikulade bir görüşmeden sonra oraya oturdular. Oturduktan sonra genç Vāsettha *Bhagavan*'a şu *gāthā*larla seslendi:

1. "Bizler üç *Veda*'yı da bilen üstat tarafından kabul edildik; ben Pokkharasāti'nin, bu genç adam da Tārukkha'nın (öğrencileriyiz).

2. Bizler üç *Veda*'yı bilenlerin öğrettiklerini öğrenmiş kişileriz; *padaka*da, *veyyākarana*da ve *cappa*da[44] hocalarımıza eşitizdir.

3. Ey Gotama, bizler insanın doğumu ile ilgili bir anlaşmazlığa düştük. Bhāradvāca kişinin doğuştan *brāhman* olduğunu söylüyor, ben ise yaptığı işler belirler diyorum, ey açıkça gören!

4. İkimiz de birbirimizi ikna edemedik; sen aydınlanmış bir kişisin, konuyu sana sormaya geldik.

5. İnsanlar kavuşturdukları elleriyle nasıl Ay'a tapıyorlarsa sana da bu dünyada öyle saygı gösteriyorlar ey Gotama.

6. Bu dünyanın gözü olmuş Gotama'ya sorarız: Kişi doğuştan mı *brāhman* olur yoksa bunu yaptığı işler mi belirler? Bunu bilmeyen bizlere *brāhman*ın kim olduğunu öğret."

7. *Bhagavan* dedi ki: "Ey Vāsettha, açıklayayım. Türlerine göre canlıların tam olarak nasıl ayrıldığını söyleyeyim, çünkü çok sayıda tür var.

8. Otlar ve ağaçlarda bile, hiç göstermeseler de doğalarından gelen bir tür vardır ve onların türleri pek çoktur.

9. Solucanları, güveleri, çok çeşitli karıncaları da öyle bil, çok çeşitli türlere ayrılırlar ve onların türleri pek çoktur.

10. Büyük ve küçük dört ayaklı hayvanlar da öyledir, çok çeşitli türlere ayrılırlar ve onların da türleri pek çoktur.

---

44 *Padaka* "şiir ölçüsü bilgisi", *veyyākarana* "gramer bilgisi" (Skr. Vyākarana), *cappa* "ezberden okuma".

11. Arkası uzun sürüngenler, yılanlar da aynı şekildedir, çok çeşitli türlere ayrılırlar ve onların da türleri pek çoktur.

12. Suda gezinen balıkları da öyle bil, onlar da çok çeşitli türlere ayrılırlar ve onların da türleri pek çoktur.

13. Kanatlarıyla doğan ve havada uçan kuşları da öyle bil, onlar da çok çeşitli türlere ayrılırlar ve onların da türleri pek çoktur.

14. Bu türlerde türüne özgü işaret taşıyanlar pek çoktur; insanlarda ise tür çeşitliliği böylesine fazla değildir.

15. Saçları, başları, kulakları, gözleri, ağızları, burunları, dudakları ve kaşları (türe özgü işaret) sayılmaz.

16. Boyunları, omuzları, belleri, sırtları, kalçaları, göğüsleri, kadın cinsel organları, cinsel birleşmeleri (türe özgü işaret) sayılmaz.

17. Elleri, ayakları, avuçları, tırnakları, baldırları, uylukları, renkleri ve sesleri (türe özgü işaret) sayılmaz.

18. Canlılardaki ayrım sadece bedenlerindedir; insanoğlunda ayrım sadece isimlerde ortaya çıkar.

19. Ey Vāsettha, insanlar arasında sığır güdenleri çiftçi olarak bil, *brāhman* olarak değil.

20. Ey Vāsettha, insanlar arasında el sanatlarıyla uğraşanları zanaatkâr olarak bil, *brāhman* olarak değil.

21. Ey Vāsettha, insanlar arasında ticaretle uğraşanları tüccar olarak bil, *brāhman* olarak değil.

22. Ey Vāsettha, insanlar arasında hizmet ederek yaşayanları hizmetçi olarak bil, *brāhman* olarak değil.

23. Ey Vāsettha, insanlar arasında hırsızlık yaparak yaşayanları hırsız olarak bil, *brāhman* olarak değil.

24. Ey Vāsettha, insanlar arasında ok ve yay kullananları savaşçı olarak bil, *brāhman* olarak değil.

25. Ey Vāsettha, insanlar arasında evdeki dinsel törenleri yapanları kurban sunucu olarak bil, *brāhman* olarak değil.

26. Ey Vāsettha, insanlar arasında köyleri, kasabaları olanları kral olarak bil, *brāhman* olarak değil.

27. Bir kimseyi doğumundan veya geldiği anneden dolayı *brāhman* sayamam; ona belki Bhovādi[45] derler, o belki zengindir ama ben hiçbir şeyi olmayanı *brāhman* sayarım.

28. Hiç korkmadan tüm bağlarını kesen, tüm bağlardan çırpınıp kurtularak özgürleşen kişiye ben *brāhman* derim.

29. Kayışlarını, bağlarını, iplerini, gemlerini[46] kesip atan, aydınlanıp Buddha olan kişiye ben *brāhman* derim.

30. Saf haliyle her türlü kınamaya dayanan, sövüp saymaya, bağlanmaya tahammül gösteren dayanıklılık ordusu sahibi kişiye ben *brāhman* derim.

31. Öfkeden yoksun, kutsal işlerle uğraşan, erdemli, tutkudan uzak, boyun eğmiş, son bedenini giymiş kişiye ben *brāhman* derim.

32. Lotus yaprağındaki su damlası kadar ya da bir iğnenin ucundaki hardal tohumu kadar tensel zevklere tutunmayan kişiye ben *brāhman* derim.

33. Bu dünyada acısını yok etmeyi başarana, yükünü bir kenara atıp kurtulan kişiye ben *brāhman* derim.

34. Engin anlayışı olan bilge kişiye, doğru ve yanlış yolu bilen, en yüksek iyiliğe kavuşmuş kişiye ben *brāhman* derim.

35. Ev sahibi olmakla evsiz olmayı birbirine karıştırmayan, evsiz gezinen, sadece birkaç (basit) isteği olan kişiye ben *brāhman* derim.

36. Zayıf ya da güçlü her türlü canlıya zarar vermekten çekinen, ne öldüren ne de öldürmeye sebep olan kişiye ben *brāhman* derim.

37. Düşmanlık yapana düşmanca davranmayan, şiddet uygulayana karşı barış içinde olan, gaspçılar arasında gasbetmeden yaşayan kişiye ben *brāhman* derim.

---

45 Bir kimseye "bho" diye seslenerek hitap eden. Konuşana üstünlük kazandırdığı düşünülen bu durum, soyluluklarıyla övünen *brāhman*lara aitti.

46 Burada geçen sözcüklerin, yani *nandhim*, *varattam*, *sandānam*, *sahanukkamam*, hepsi de yukarıda verildiği üzere kayış, bağ, ip, gem anlamlarına gelmektedir. Fakat bunların "öfke, düşmanlık, şüphecilik, cehalet" gibi duyguları simgelediği, çevirmenler tarafından not düşülmüştür.

38. Tutkusu ve nefreti, kibri ve riyası bir iğnenin ucundaki hardal tohumu gibi düşen kişiye ben *brāhman* derim.

39. Hep doğruyu konuşan ve öğreten, kabalıktan uzak, hiç kimseyi incitmeyen kişiye ben *brāhman* derim.

40. Bu dünyada uzun ya da kısa, büyük ya da küçük, iyi ya da kötü her ne olursa olsun, kendisine verilmeyeni almayan kişiye ben *brāhman* derim.

41. Ne bu dünya ne de öteki için bir istek duyan, istekten arınıp kurtulmuş olan kişiye ben *brāhman* derim.

42. Tutkusu olmayan, edindiği bilgiyle şüpheden kurtulmuş olan ve ölümsüzlüğün derinliklerine uzanmış kişiye ben *brāhman* derim.

43. Bu dünyada birer bağ olan iyiye ve kötüye galip gelmiş, kederden ve lekeden kurtulmuş olan saf kişiye ben *brāhman* derim.

44. Ay gibi lekesiz olan, sakin, huzurlu, rahatsız edilemeyen, neşeyi yenmiş kişiye ben *brāhman* derim.

45. Her kim ki bu geçilmesi zor bataklığı, bu *Samsāra* ve hayali geçip karşı kıyıya varırsa, derin düşünce içinde, tutkudan ve şüpheden uzak, hiçbir şeyi elde etmeden kutlu halde kalırsa o kişiye ben *brāhman* derim.

46. Bu dünyada tensel zevkleri terk etmiş, evsiz dolaşan ve tensel zevklerin varlığını yıkıp geçmiş olan kişiye ben *brāhman* derim.

47. Bu dünyada şiddetli arzuları bırakıp evsiz dolaşan ve içindeki susuzluğu gideren kişiye ben *brāhman* derim.

48. İnsan bağlılığını bırakan, kutsal bağlılığı yenen ve bütün bağlardan kendini kurtaran kişiye ben *brāhman* derim.

49. Zevki ve nefreti bırakan, varlığa ait unsurlardan ırak olan sakin kişi; o kişi tüm dünyaya hâkim olmuş bir kahramandır, ona ben *brāhman* derim.

50. Varlıkların yok oluş ve yeniden ortaya çıkışlarını bilen ve hiçbir şeye tutunmayan o mutlu ve aydınlanmış kişiye ben *brāhman* derim.

51. Yolunu ne tanrıların ne *gandhabba*ların ne de insanların bildiği, tutkularını yok etmiş *arhat* kişiye ben *brāhman* derim.

52. Öncesinde, ortasında ve sonunda bir şeyi olmayan, hiçbir şey edinmeyen ve edinmeye çalışmayan kişiye ben *brāhman* derim.

53. Boğa gibi cesur, seçkin, kahraman, büyük ermiş, muzaffer, istekten uzak, saf, Buddha olmuş kişiye ben *brāhman* derim.

54. Önceki yaşamlarını bilen, cenneti ve cehennemi gören, doğumların önüne geçen kişiye ben *brāhman* derim.

55. Bu dünyada ad ve aile olarak ne öne sürüldüyse o bir terimden ibarettir; şurada burada ne ad verildiyse insanlar anlasınlar diye idi.

56. Uzun zaman cahilce görüşlere yapışılıp kalındı; cahiller bize doğuştan *brāhman* olunacağını söylediler.

57. Bir kimse doğuştan ne *brāhman* olur ne de *brāhman* olmayan olur; bir kimse eylemleriyle *brāhman* olur, yine eylemleriyle *brāhman* olmayan olur.

58. Bir kimse eylemleriyle çiftçi olur, eylemleriyle zanaatçı olur, eylemleriyle tüccar olur, eylemleriyle hizmetçi olur.

59. Eylemleriyle hırsız olur, eylemleriyle asker olur, eylemleriyle kurban sunucu olur, eylemleriyle kral olur.

60. O yüzden her şeyin ardındaki gerçek nedeni gören bilge kişi eylemlerin sonuçlarını da görür; eylemin gerçekte ne olduğunu anla.

61. Eylemle bu dünya var olur, eylemle insanlık var olur, arabanın dingil çivisi ile bağlı olması gibi canlılar da eyleme bağlıdırlar.

62. Çile çekerek, dinsel yaşamla, kendini tutarak, her şeyden kaçınarak kişi *brāhman* olur; böyle bir kimseye en iyi *brāhman* denir.

63. Ey Vāsettha, üç bilgiyi bilen, huzurlu, yeniden doğuşların ötesine geçmiş kişiyi en iyi *brāhman* ve *sakka* olarak bil."

Bu sözlerden sonra genç Vāsettha ve Bhāradvāca *Bhagavan*'a şöyle dediler:

"Ey Soylu Gotama, harika, muhteşem! Gizlenip saklı kalanı Gotama bize gösterdi; karanlıkta yanan bir kandil gibi gözümüzü açtı. Her yoldan *Dhamma*'yı açıkladı. Biz Gotama'ya, *Dhamma*'ya ve *bhikkhu*ların Sangha örgütüne sığınırız. Soylu Gotama bizi *upāsaka* olarak kabul etsin."

10. Kokāliyasutta (Kokāliya[47] Sutta)

Şöyle işittim:

Bir keresinde *Bhagavan* Sāvatthī'de, Anāthapindika'nın Cetavana koruluğunda kalıyordu. Derken, *bhikkhu* Kokāliya *Bhagavan*'ın yanına geldi, ona yaklaştı ve selam verdi, sonra da bir kenara oturdu. Oturduktan sonra, *Bhikkhu* Kokāliya *Bhagavan*'a dedi ki: "Ey soylu kişi, Sāriputta ve Moggallāna'nın kötü istekleri var; onlar kötü isteklerin gücüne yenik düşmüşler."

O bunu söyledikten sonra *Bhagavan*, *Bhikkhu* Kokāliya'ya şunları söyledi: "Böyle söyleme Kokāliya, böyle konuşma Kokāliya, ey Kokāliya, Sāriputta ve Moggallāna hakkında düşüncelerini yatıştır; Sāriputta ve Moggallāna tatlı insanlardır."

Bhikkhu Kokāliya ikinci defa *Bhagavan*'a konuştu: "Ey soylu *Bhagavan*, siz bana ne kadar güvenilir ve dürüst görünürseniz görünün, Sāriputta ve Moggallāna'nın kötü istekleri var; onlar kötü isteklerin gücüne yenik düşmüşler."

Bhagavan ikinci kez *Bhikkhu* Kokāliya'ya dedi ki: "Böyle söyleme Kokāliya, böyle konuşma Kokāliya, ey Kokāliya, Sāriputta ve Moggallāna hakkında düşüncelerini yatıştır; Sāriputta ve Moggallāna tatlı insanlardır."

---

47 Sāriputta ve Moggallāna'ya küfreden bir adamın adı.

Bhikkhu Kokāliya üçüncü kez *Bhagavan*'a konuştu: "Ey soylu *Bhagavan*, siz bana ne kadar güvenilir ve dürüst görünürseniz görünün, Sāriputta ve Moggallāna'nın kötü istekleri var; onlar kötü isteklerin gücüne yenik düşmüşler."

Bhagavan üçüncü kez *Bhikkhu* Kokāliya'ya dedi ki: "Böyle söyleme Kokāliya, böyle konuşma Kokāliya, ey Kokāliya, Sāriputta ve Moggallāna hakkında düşüncelerini yatıştır; Sāriputta ve Moggallāna tatlı insanlardır."

Sonra *Bhikkhu* Kokāliya oturduğu yerden kalktı, *Bhagavan*'ı selamladı, onun sağ tarafından dolandı ve uzaklaştı. Gittikten kısa bir süre sonra vücudunda hardal çekirdeği büyüklüğünde kabarıklıklar oluşmaya başladı. Hardal çekirdeği kadar olan kabarcıklar fasulye taneleri, sonra da nohut taneleri büyüklüğüne geldi. Daha sonra büyük bezelye taneleri kadar oldu, sonra büyük hünnap çekirdekleri kadar oldu, sonra hünnap meyvesi kadar oldu. Sonra *āmalaka*[48] meyvesi büyüklüğüne geldi. Büyük bir *āmalaka* olduktan sonra olgunlaşmamış *beluva*[49] kadar oldu. Daha sonra *billa*[50] büyüklüğüne geldi. *Billa* kadar olduktan sonra patladılar ve içlerinden irin ve kan çıktı. *Bhikkhu* Kokāliya bu hastalıktan öldü ve *Bhikkhu* Kokāliya, Sāriputta ve Moggallāna'ya duyduğu nefret yüzünden *paduma*[51] cehennemine düştü.

Gece geçtikten sonra *Brāhman* Sahampati, güzel görünüşüyle tüm Cetavana koruluğunu aydınlatarak *Bhagavan*'ın yanına geldi, yaklaştıktan sonra *Bhagavan*'ı selamladı ve bir kenarda durdu. Durduktan sonra *Brāhman* Sahampati *Bhagavan*'a dedi ki: "Ey soylu kişi, *Bhikkhu* Kokāliya öldü. *Bhikkhu* Kokāliya, Sāriputta ve Moggallāna'ya karşı sergilediği düşmanca tutumdan dolayı *paduma* cehennemini boyla-

48 Bu meyve, *emblic myrobalan* adıyla tanınan ve kısaca *amla* olarak söylenen, açık yeşil renkli, olgunken sarıya çalan bir meyvedir.

49 Skr. Bailva. Bilva ağacının meyvesi. Yeşil renkli, olgunlaştıkça sarıya çalan renklere dönüşen, şeftali büyüklüğünde bir meyvedir.

50 Beluva ile aynı, fakat daha çok olgunlaşmış olanı kastediliyor olsa gerek.

51 Skr. Padma: Lotus.

dı." *Brāhman* Sahampati bunu söyledikten sonra *Bhagavan*'ı selamladı, sonra onun sağından dolanıp uzaklaştı.

O gece geçtikten sonra *Bhagavan*, *bhikkhu*lara şöyle seslendi: "*Bhikkhu*lar, geçen gece, tam da gece bitmek üzereyken *Brāhman* Sahampati, güzel görünüşüyle tüm Cetavana koruluğunu aydınlatarak *Bhagavan*'ın yanına geldi, yaklaştıktan sonra *Bhagavan*'ı selamladı ve bir kenarda durdu. Durduktan sonra *Brāhman* Sahampati *Bhagavan*'a dedi ki: 'Ey soylu kişi, *Bhikkhu* Kokāliya öldü. *Bhikkhu* Kokāliya, Sāriputta ve Moggallāna'ya karşı gösterdiği düşmanca tutumdan dolayı *paduma* cehennemini boyladı.' Ey *Bhikkhu*lar, *Brāhman* Sahampati bunu söyledikten sonra beni selamladı, sonra sağımdan dolanıp uzaklaştı."

Bunu işiten *bhikkhu*lardan biri *Bhagavan*'a sordu: "Ey soylu kişi, *paduma* cehenneminde yaşamanın bedeli nedir?"

"Ey *Bhikkhu*, *paduma* cehenneminde yaşamanın bedeli ağırdır. Uzunluğunu kestirmek zordur; birçok yıl, birçok yüz yıl, birçok bin yıl, birçok yüz bin yıl sürebilir."

"Fakat sanırım bir kıyaslama yapmak mümkündür, değil mi ey soylu kişi?"

"Ey *Bhikkhu*, bu mümkün," dedikten sonra *Bhagavan* şunları söyledi: "Ey *Bhikkhu*, yirmi *khāri* içeren bir *kosala*[52] yüklü susam tohumunu bir insan yüz yılda bir içlerinden tek bir tohumu alarak bile tüketse o azalır ve tükenir, fakat *abbuda* cehennemindeki hayat tükenmez. Yirmi *abbuda* cehennemi bir *nirabbuda* cehennemi eder. Ey *Bhikkhu*, yirmi *nirabbuda* cehennemi bir *ababa* cehennemi, yirmi *ababa* cehennemi bir *ahaha* cehennemi eder. Ey *Bhikkhu*, yirmi *ahaha* cehennemi bir *atata*, yirmi *atata* cehennemi de bir *kumuda* cehennemi eder. Yirmi *kumuda* cehennemi bir *sogandhika* cehennemi eder. Ey *Bhikkhu*, yirmi *sogandhika* cehennemi bir *uppalaka* cehennemi eder, yirmi *uppalaka* cehennemi bir

52 *Khāri* ve *kosala* birer ölçü birimi, fakat ne kadar oldukları belirsiz. Çok çok büyük miktarlar kastediliyor.

pundarīka cehennemi eder. Yirmi *pundarīka* cehennemi de bir *paduma* cehennemi eder. İşte ey *Bhikkhu*, Sāriputta ve Moggallāna'ya düşmanlık duyan *Bhikkhu* Kokāliya *paduma* cehennemine gitti."

Bhagavan böyle konuştu, yol gösterici *Sugata* şunları da söyledi:

1. "Doğan her insan ağzında bir baltayla doğar, kötü söz kullanan budalalar kendilerini keserler.

2. Ayıplanacak kişiyi öven ya da övülecek kişiyi ayıplayan ağzıyla günah toplar ve bu yüzden de hiçbir zaman mutlu olamaz.

3. Kötü konuşmak kumar oynayıp para kaybetmek gibidir; bu *sugata*ların düşüncelerine karşı yapılmış büyük bir kötülüktür.

4. *Ariya* kişilere kötü konuşanlar, kötü düşünüp konuştukları için yüz bin yıl *nirabbuda* cehenneminde, otuz altı bin de *abbuda* cehenneminde yaşarlar.

5. Yalan konuşan cehenneme gider, yapmadığı bir şeyi yapmış gibi gösteren de. Bunların ikisi de aynı şeyi yapmış sayıldıklarından eşittirler.

6. Savunmasız bir insana, saf ve temiz bir insana karşı şiddet uygulayan budalaların yaptıkları, rüzgâra karşı savrulan toz gibi kendilerine geri döner.

7. Açgözlülüğü nitelik olarak benimsemiş, inançsız, pinti, nezaket yoksunu, tamahkâr ve dedikoducu bir kimse başkalarını incitecek şekilde konuşur.

8. Ey yalan ağızlı, sahtekâr, soysuz, yıkıcı, kötü kalpli, kötü işler yapan, aşağılık, zalim kişi! Bu dünyada boş yere konuşup durma, sen bir cehennem sakinisin.

9. Sen felaket tozları saçtın, adalete karşı geldin, kendine karşı suç işledin, daha başka çok kötülükler yaptın; senin yerin uzun bir süre cehennem çukurudur.

10. Çünkü yapılan işler kaybolmaz, seninle birlikte gelir; kötülük işleyen budala kişi mutlaka öteki dünyada acı çekecektir.

11. Oraya demirden değneklerle, keskin uçlu demir sopalarla dürtüle dürtüle götürülecek; orada ateşte kızarmış demir toplar yiyeceklerdir.

12. Orada onlara güzel hiçbir söz söylenmeyecek, hiç hoş bir suratla karşılaşmayacaklardır. Sığınacak yerleri olmayacak, kor yataklarda yatacak, alevlere gireceklerdir.

13. Üstleri bir ağla örtülecek, demir çekiçlerle dövüle dövüle öldürüleceklerdir. Dünyanın serilmiş kütlesi kadar koyu bir karanlığa gireceklerdir.

14. Sonra, içlerinde alevli bir odun yığını olan demir bir kaba girecek, orada çok uzun bir süre boyunca iyice yanacak, yukarı aşağı zıplayıp duracaklardır.

15. Günah işleyenler hiç kuşkusuz irin ve kan içinde kaynayacaklardır; her nerede barınırlarsa barınsınlar bu karışımla tanışıp alçalacaklardır.

16. Günah işleyenler hiç kuşkusuz kurtların yaşadığı suda kaynatılacaklardır; kenardan da çıkamazlar çünkü etrafı tamamen diktir.

17. Parçalanmış uzuvlarıyla yeniden keskin *asipattavana*ya girerler; cehennem görevlileri onu kancayla dilinden çekerek öldürür.

18. Sonra her tarafı keskin kenarlı bıçaklarla kaplı nehirlerle dolu geçilmesi imkânsız *vetaraṇī*'ye girerler. Kötülük yapan budalalar buraya düşerler.

19. Onlar ağlaşırken onları siyah, benekli kuzgun sürüleri yer, köpekler, çakallar, büyük akbabalar, şahinler ve kargalar onları parça parça ederler.

20. Günah işleyen insanların cehennem hayatları sefaletle doludur. O yüzden kişi bu dünyada, hayatının geri kalan kısmında gayretli olmalı, tembel olmamalı.

21. Beş *koti* ve *nahuta*[53] ve ayrıca on iki kere yüz Koti sayıda susam tohumu yükü *paduma* cehennemine taşıyanlar akıllı insanlar tarafından sayılabilirler.

---

53 *Koti* "on milyon" demek. *Nahuta* ise tam olarak ne kadar olduğu belli olmayan fakat çok büyük bir miktarı belirten bir sözcük.

22. Bu dünyada cehennemin azap dolu olduğu ne kadar söylense cehennemde çekilen azap da o kadar uzun olur; o yüzden saf, temiz, iyi niteliklere sahip olanlar düşüncelerine ve sözlerine dikkat etmelidirler."

11. Nālakasutta (Nālaka[54] Sutta)

Vatthugāthā

1. *İsi* Asita gündüz vakti manastıra giderken Tıdasa[55] tanrılarını ve elbiselerini giymiş ve onları dalgalandırarak, İnda'ya dualar okuyan neşeli tanrıları görmüş.

2. Neşeli tanrıları görünce onlara saygısını göstermiş ve şunları söylemiş: "Neden tanrılar fazlasıyla neşeli, niçin elbiselerini giymiş onları dalgalandırıyorlar?"

3. Asuralarla bir savaş olduğunda ve Asuraları defedip tanrılar zafer kazandığında bile bu kadar sevinmediler. Acaba onları bu kadar sevindirecek ne mucize oldu?

4. Tanrılar çığlık atıyor, şarkı söylüyor, müzik çalıyor, kollarını oynatıyor, dans ediyorlar; ey soylu varlıklar, Meru'nun tepesindeki size sorarım, benim merakımı giderin!"

5. "Sakyaların şehrinde, Lumbinī kasabasında kusursuz mücevher, eşsiz kişi, bu dünyaya insanların iyiliği ve mutluluğu için doğdu, o yüzden ziyadesiyle sevinçliyiz.

6. O mükemmel, en önde gelen varlık, insanların boğası, en kusursuz canlıdır; ermişler onu ormana çağırdıktan sonra o kükreyen aslan, hayvanların efendisi çarkı[56] çevirecektir."

7. Bu tantanayı duyduktan sonra *tusita* cennetinden ayrıldı. Sonra Suddhodana'nın sarayına gitti, orada bir yere oturdu ve Sakyalara dedi ki: "Prens nerede? Onu görmek istiyorum."

---

54 Buddha, *İsi* (ermiş) Asita'nın kız kardeşinin oğlu Nālaka'ya en yüce bilgelik durumunu açıklar (Lalitavistara VII ile karşılaştırılması uygundur).

55 Skr. Tridaşa: Otuz üç. *Veda*ların otuz üç tanrısı kastediliyor.

56 *Dharma* çarkı.

8. Sakyalar Asita'ya prensi gösterdiler; o usta bir demircinin ocağında şekillenerek ışıldayan altın gibiydi; güzelliği ihtişamla parlıyordu.

9. Ateş gibi parlayan, gökyüzündeki yıldızların boğası[57] gibi, sonbaharda kızaran bulutlardan sıyrılmış güneş gibi olan prensi görünce içini büyük bir sevinç kaplamış.

10. Tanrılar gökyüzünden binlerce halkası, sayısız dalları olan bir şemsiye tutuyorlar, Yak öküzünün[58] kuyruğundan yapılmış altın çubuklarla yelliyorlar ama hiç görünmüyorlardı.

11. Kanhasiri[59] adındaki keçeleşmiş saçları olan ermiş, sarı elbise içinde altın gibi parlarken ve başının üstünde beyaz şemsiye tutulurken görünce onu sevinçle ellerine almış.

12. Onu almaya can atan, alametleri ve duaları çok iyi bilen ermiş Sakyaların boğasını ellerine alınca sevinç içinde şunları söyledi: "Daha yücesi yok, bu insanların en yücesi."

13. Sonra kendi ruh göçlerini düşünüp mutsuz oldu ve ağladı. Ermişin ağladığını gören Sakyalar prensle ilgili bir engel var sanarak sordular.

14. Sakyaların endişelendiğini gören *İsi* onlara dedi ki: "Prens açısından kötü bir durum görmüyorum, bir engeli yok, zira o aşağı birisi değil. Merak etmeyin.

15. O mükemmel aydınlanmaya kavuşacak, *Dhamma* çarkını çevirecek, en büyük saflığa erişecek, bu prens herkesin iyiliği için uğraşacak, yürüdüğü yol her tarafa yayılacak.

16. Yaşamak için az zamanım kaldı, onun ömrünün yarısında ben ölmüş olacağım. O eşsiz kişinin *Dhamma*'sını duyamayacağım; işte bu talihsizliğime üzülüyorum."

17. Sakyaları sevince boğan ermiş dinsel yaşamına devam etmek üzere saraydan ayrıldı. Kız kardeşinin oğluna[60] acıdığından, onu eşsiz kişinin *Dhamma*'sını kucaklamaya teşvik etti.

---

57 *Tārā āsabha*: Yıldızlar boğası, muhtemelen Ay.

58 Tibet öküzü.

59 *İsi* (rishi) Asita'nın diğer adı.

60 Asita'nın kız kardeşinin oğlu Nālaka.

18. Birilerinden "*Buddha* adını veya en yüce aydınlanmayı yakalamış *Dhamma* yolunda gidiyor," diye işittiğinizde gidip ayrıntıları öğrenerek o *Bhagavan*'ın dinsel yolunu izleyin.

19. Kendisine, gelecekte en büyük saflığa erişecek olan tarafından dostça öğretilmiş Nālaka, biriktirdiği iyi işler ve kontrollü duyularla *Cina*'yı izleyerek yaşadı.

20. Kusursuz *Cina* çarkı çevirince çıkan sesi duyan, gidip *isi*lerin boğasını gören o, Asita'nın kehanetinin zamanı gelmiş olacak ki, gözde *muni*ye en büyük bilgeliğin ne olduğunu sordu.

Vatthugāthā'nın Sonu

21. "Asita'nın sözlerini ben de onaylıyorum, o yüzden, ey Gotama, her şeyi mükemmel bilen sana soruyoruz.

22. Ey *Muni*, benim gibi evsiz ve *bhikkhu* yaşamına sarılmak isteyen birisine en yüksek seviyeyi, bilgelik durumunu açıklayın."

23. *Bhagavan* dedi ki: "Sana ele geçirmesi ve taşıması zor olan bilgelik durumunu açıklayacağım; gel, metin ol, onu sana açıklayacağım.

24. Köyde yerilse de övülse de kişi ılımlı kalmaya çalışmalı, düşüncelerini bozmamalıdır; kibirden uzak halde sakin kalabilmelidir.

25. Birçok şey odun ateşinin sönmesi gibi söner gider; kadınlar *muni*leri ayartırlar, ama onlar baştan çıkmamalıdır.

26. Cinsel zevklerin her türlüsünü geride bırakarak cinsel ilişkiden nefret etmek gerekir. Güçlü ya da zayıf yaşayan hiçbir canlıya zarar vermeden, sakin davranmak gerekir.

27. 'Ben de onlar gibiyim, onlar da benim gibi,' diye düşünüp kendini başkalarıyla özdeşleştirmelidir; ne öldürmeli ne de öldürmeye neden olmalıdır.

28. Tutku ve açgözlülüğü bırakarak kişi, sıradan insanların yaptığı şeyleri iyi görüp aynılarını yapmamalıdır; bu cehennemin üzerinden geçip gitmelidir.

29. Kişi çok az yemek yiyerek karnını boş tutmalıdır, çok az isteği olmalı, haris olmamalıdır. İsteğin kendisi tarafından yenip bitirilmeden, isteksizce mutlu olmalıdır.

30. Sadaka için dolaştıktan sonra *muni* orman bölgelerine doğru çekilip bir ağacın dibine oturmalıdır.

31. Bilgelikle kendini meditasyona vererek zevki orman bölgelerinde aramalıdır. Kendini mutlu ederek bir ağacın dibinde derin düşünceye dalmalıdır.

32. Gece geçince köy civarında dolaşmalı, davet edilmekten hoşlanmamalı, köyden getirilenlere itibar etmemelidir.

33. Köye giden *muni* evleri acele ile dolaşmamalı, yiyecek ararken konuşmamalı, hoşa gidecek sözler söylemeye çalışmamalıdır.

34. Ne 'İyi şeyler elde ettim,' ne de 'İyi şeyler elde edemedim,' diye düşünmeli, değişmemiş halde ağaca geri dönmelidir.

35. Elinde dilenci tasıyla, dilsiz olmadığı halde dilsiz olarak, en küçük bağışa bile kayıtsız kalmamalı, veren kişiyi asla küçümsememelidir.

36. *Samana* tarafından uygulanan alıştırmalar çok çeşitlidir; onlar karşı kıyıya iki kere geçmezler, bu bir kereye mahsus bir düşünüş değildir.

37. Onlar için istek yoktur, varlık akışını kesmiş ve her türlü işten çekilmiş *bhikkhu* için acı diye bir şey yoktur."

38. *Bhagavan* dedi ki: "Sana bilgelik durumunu açıklayacağım. Kişi bıçağın kenarı gibi olmalı, diliyle damağına vurmalı, mideyi doldurmaktan çekinmeli.

39. Aklı bağlılıktan uzak olmalı, çok fazla düşünmemeli, kirlilikten uzak olmalı, bağımsız olmalı, dinsel yaşama bağlı olmalı.

40. Yalnız yaşam uğruna, *samana*lar tarafından başarılan dinsel uygulama uğruna, kişi bilgelik olarak adlandırılan yalnızlığı öğrenmelidir; o zevki yalnızlıkta bulacaktır.

41. Sonra o on bölgeden ışıyacaktır, derin düşüncedeki bilgenin sesini duyarak tensel zevklerden uzaklaşmış olanlar kendi inanç ve saflıklarına daha çok bağlanacaklardır.

42. Bunu, darboğazlardan ve yarıklardan akan suyun engin okyanusa vardığında gürültüsünün kesilmesinden anlayın.

43. Gürültü çıkaran ne kadar eksik, sessiz olan ne kadar tamdır; budala yarıya kadar dolu su kabı, bilge ağzına kadar dolu havuz gibidir.

44. *Samana* iyi bildikleri hakkında bolca konuşur, *Dhamma*'yı ne kadar çok biliyorsa o kadar çok konuşur.

45. Ancak kendine hâkim olmasını bilenler çok konuşmazlar; böyle *muni*ler bilgeliğe hak kazanırlar, böyle *muni*ler bilge olurlar.

12. Dvayatānupassanāsutta (Dvayatānupassanā[61] Sutta)

Şöyle işittim:

Bir keresinde *Bhagavan* Sāvatthī'de, Pubbārāma'da, Migāramātar'ın konağında kalıyordu. O zaman ayın on beşiydi, dolunay vardı ve *uposatha*[62] töreni zamanıydı. Akşamleyin açık havada etrafı *bhikkhu*larla çevrili halde oturmaktaydı. *Bhagavan*, sessiz *bhikkhu* topluluğunu gözleriyle süzdükten sonra onlara şöyle hitap etti:

"Ey *Bhikkhu*lar, iyi, soylu, özgürleştiren, en yüce aydınlanmaya götüren hangi *Dhamma* olursa olsun, o iyi, soylu, özgürleştiren, en yüce aydınlanmaya götüren *Dhamma*'yı dinlemekteki kazancınız nedir? Ey *Bhikkhu*lar, böyle soracak olurlarsa şöyle yanıt verilmelidir: İki *Dhamma*'nın da doğru anlaşılmasıdır. Hangi ikisini kastediyorsunuz? Yani, acı vardır, acının kaynağı vardır; bu birinci düşünce tarzıdır.

61 İki görüş.

62 Suç işlemiş olan *bhikkhu*ların itiraflarını yaptıkları törenin adı.

İkincisi ise, acı giderilebilir, acıyı gidermenin yolu vardır. Ey *Bhikkhu*lar, bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin*[63] durumunda mükemmel bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

1. "Acıyı ve acının kaynağını anlamayanlar, acının bütünüyle durdurulabileceğini, acıyı durdurmaya götüren yolu bilmeyenler...

2. Düşüncenin ve bilginin özgür kılınışından yoksundurlar; bir sona erdirmeye muktedir değildirler, onlar doğum-ölüm döngüsünde dönmeye devam edeceklerdir.

3. Kederi ve kederin kaynağını, onun bütünüyle ve tamamen durdurulmasını, kederin durdurulmasına götüren yolu bilenler...

4. Düşünceyi ve bilgiyi özgür kılmayı iyi bilirler; bir sona erdirmeye muktedirdirler, onlar doğum-ölüm döngüsünde dönmeye devam etmeyeceklerdir.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmel anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye soran olursa, onlara denmelidir ki, 'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Birinci görüş *upadhi*lerin[64] sonucunda doğan acılardır; ikinci görüş *upadhi*lerin ortadan kaldırılmasıyla tutkunun kaybolması ve acının yok olmasıdır. Ey *Bhikkhu*lar böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

5. "Bu dünyadaki acılar kaynağını *upadhi*den alır, cahil kişi *upadhi* yaratır ve o budala acıya batar. O nedenle akıllı olun, doğumu ve acının kaynağını görerek *upadhi* yaratmayın.

---

63 Yolundan dönmeyen.

64 *Upadhi*: Varlığa bağlanma. Çoğul söylendiğinde "varlığa bağlanmayı sağlayan unsurlar" anlaşılmalıdır.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmel anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye soran olursa, onlara denmelidir ki, 'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Birinci görüş *avicca*nın[65] etkisiyle doğan acılardır; ikinci görüş ise, tutkunun yok edilmesiyle acının kaynağının kurutulması *avicca*nın tamamen ortadan kaldırılmasıdır. Ey *Bhikkhu*lar böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

6. "*Samsāra*'ya batıp tekrar tekrar doğum ve ölüm yolunda gidenler, şu yolda veya bu yolda doğanlar *avicca* durumunu gösterirler.

7. Bu *avicca* durumu varlığın uzun süre devam etmesi nedeniyle tam bir delilik haline dönüşür. Bilgiye başvuranlar ise yeniden doğuma gitmezler.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmelce anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye soran olursa, onlara denmelidir ki, 'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Birinci görüş *samkhāra*ların[66] etkisiyle doğan acılardır; ikinci görüş ise tutkunun yok edilmesiyle acının kaynağının kurutulması, *samkhāra*ların tamamen ortadan kaldırılmasıdır. Ey *Bhikkhu*lar böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

8. "Doğan tüm acılar *samkhāra*ların etkisiyledir; *samkhāra*lar yok edildiği zaman acının kaynağı da yok edilmiş olur.

---

65 *Avicca*: Cehalet (Skr. Avidya).

66 *Samkhāra*: Madde ya da maddesel eylemler (Skr. Samskāra).

9. Acının *samkhāra*lardan türediğini, *samkhāra*lar kesildiğinde ve böylesi bir bilincin yok edilmesiyle acının da yok edildiğini gören ve bunu iyice anlayan...

10. Doğru görüş sahibi akıllı kişi, her şeyi enikonu anladıktan sonra, Māra ile olan bağlantısını keser ve yeniden doğuma uğramaz.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmelce anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye soran olursa, onlara denmelidir ki, 'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Birinci görüş *vinnāna*nın[67] etkisiyle doğan acılardır; ikinci görüş ise tutkunun yok edilmesiyle acının kaynağının kurutulması *vinnāna*nın tamamen ortadan kaldırılmasıdır.

Ey *Bhikkhu*lar böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

11. "Doğan bütün acılar *vinnāna*nın etkisiyledir; *vinnāna* yok edildiği zaman acının kaynağı da yok edilmiş olur.

12. *Vinnāna*dan doğan acıyı felaket olarak gören, *vinnāna*yı yok etmiş olan *bhikkhu*, tutkudan yoksun halde en yüksek mutluluğa[68] kavuşmuş demektir.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmelce anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye soran olursa, onlara denmelidir ki, 'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Birinci görüş *phassa*nın[69] etkisiyle doğan acılardır; ikinci görüş ise tutkunun yok edilmesiyle acının kaynağının kurutulması, *phassa*nın tamamen ortadan kaldırılmasıdır. Ey *Bhikkhu*lar, böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhaga-*

67 *Vinnāna*: Bilinç (Skr. Vicnāna).

68 Parinibbuta.

69 *Phassa*: Dokunma, temas (Skr. Sparşa).

van böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

13. "Yaşamın akışına kapılıp temas yüzünden harap olanların girdikleri kötü yolda bağlarından kurtulmaları çok zordur.

14. Fakat temasın ne olduğunu bilen ve onun kesilişinden, ortadan kaldırılışından mutluluk duyanlar tutkudan kurtulmuş, kusursuzca mutlu olmuş olanlardır.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmelce anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye insanlar soracak olurlarsa onlara denmelidir ki, 'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Birinci görüş *vedanā*ların[70] etkisiyle doğan acılardır; ikinci görüş ise *vedanā*ların yok edilmesiyle acının kaynağının kurutulmasıdır.

Ey *Bhikkhu*lar böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

15. "Zevk ya da acı, zevkin de acının da yok edilmesi, içten ya da dıştan her ne idrak ediliyorsa...

16. Buna acı olarak bakan, kırılgan ve ölümlü olana dokunduğunda yok oluşu görüyorsa, *vedanā*ları yok eden bu *bhikkhu* tiksinir, tutkudan kurtulur, kusursuzca mutlu olur.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmelce anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye soran olursa, onlara denmelidir ki, 'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Birinci görüş *tanhā*nın[71] etkisiyle doğan acılardır; ikinci görüş ise tutkunun yok edilmesiyle acının kaynağının kurutulması *tanhā*nın tamamen ortadan kaldırılmasıdır.

Ey *Bhikkhu*lar böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel

70 *Vedanā*: Duygu, his, seziş, duyarlık.

71 *Tanhā*: Susuzluk; açgözlülük, doyumsuzluk. (Skr. Trishna)

bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

17. *Tanhā* ile birlikte yaşayan kişi uzun süre şu şekilde veya bu şekilde *Samsāra*'da varlığını sürdürür; asla *Samsāra*'yı yenemez.

18. *Tanhā*nın acı yaratan kökünü bir felaket olarak gören *bhikkhu tanhā*dan kurtulsun, hiçbir şeye bağlanmasın, derin düşünce içinde dolaşsın dursun.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmelce anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye soran olursa, onlara denmelidir ki,'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Birinci görüş *upādāna*nın[72] etkisiyle doğan acılardır; ikinci görüş ise tutkunun yok edilmesiyle acının kaynağının kurutulması *upādāna*nın tamamen ortadan kaldırılmasıdır.

Ey *Bhikkhu*lar böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

19. Var olma *upādāna*nın etkisiyledir; var olan kişi acıya batar, doğan kişi ölür de, acının kaynağı budur işte.

20. Bu yüzden kusursuz bilgisiyle *upādāna*ları yok eden bilge kişi doğumun yok oluşunu görür, yeniden doğumlara uğramaz.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmelce anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye soran olursa, onlara denmelidir ki,'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Birinci görüş *ārambha*ların[73] etkisiyle doğan acılardır; ikinci görüş ise tutkunun yok edilmesiyle acının kaynağının kurutulması, *ārambha*ların tamamen ortadan kaldırılmasıdır.

Ey *Bhikkhu*lar böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel bilgi

72 *Upādāna*: Varlığa bağlanma, yaşama sıkı sıkıya sarılma.

73 *Ārambha*: Gayret, çaba, emek.

ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

21. Acı olarak ne türüyorsa hepsi de *ārambha*ların sonucundadır; *ārambha*lar yok edildiği zaman acının kaynağı da kurutulmuş olur.

22. *Ārambha*lardan doğan acıyı dert olarak gören tüm *ārambha*lardan vazgeçer, yeniden doğumları aşan *bhikkhu* tüm çabalardan muaf olur; varlık bağlarını keser, aklı huzur içindedir, artık ona yeniden doğuş yoktur.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmelce anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye soran olursa, onlara denmelidir ki,'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Birinci görüş *āhāra*ların[74] etkisiyle doğan acılardır; ikinci görüş ise tutkunun yok edilmesiyle acının kaynağının kurutulması, *āhāra*ların tamamen ortadan kaldırılmasıdır.

Ey *Bhikkhu*lar böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

24. Ne acı doğuyorsa hepsi de *āhāra*ların sonucundadır; *āhāra*lar ortadan kaldırılırsa o zaman acı da yok olur.

25. *Āhāra*lardan doğan acıyı dert olarak gören, tüm *āhāra*ların sonuçlarını anlayan, *āhāra*lara başvurmayan kişi...

26. Sağlıklı olanın isteğin giderilmesi olduğunu görür, ayırt eder, *Dhamma*'da karar kılıp sağlam durur; böyle bir kimse bir daha varlık yüzü görmez.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmelce anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye soran olursa, onlara denmelidir ki, 'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Birinci görüş *incita*ların[75] etkisiyle doğan acılardır; ikinci görüş ise tutkunun

74 *Āhāra*: Besin, yiyecek.

75 *İncita*: Gürültü, patırtı, kargaşa.

yok edilmesiyle acının kaynağının kurutulması, *incita*ların tamamen ortadan kaldırılmasıdır.

Ey *Bhikkhu*lar böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

27. Ne acı doğuyorsa hepsi de *incita*ların sonucundadır; *incita*lar ortadan kaldırılırsa o zaman acı da yok olur.

28. *İncita*lardan doğan acıyı dert olarak gören kişi *incita*lardan vazgeçer; *samkhāra*ları durduran *bhikkhu* tutkudan kurtulur, bir şeye bağlanmadan, düşünce içinde dolaşır durur.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmelce anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye soran olursa, onlara denmelidir ki, 'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Birinci görüş Nissita'nın[76] tereddüt doğurmasıdır, ikinci görüş ise bağımsız kişinin tereddüt etmemesidir.

Ey *Bhikkhu*lar böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

29. Bağımsız kişi tereddüt etmez, bağımlı kişi varlığa şu yoldan veya bu yoldan yapışır, asla *Samsāra*'dan kurtulamaz.

30. Bunu dert edinmiş ve bağlanılan şeyleri bir tehlike olarak algılayan *bhikkhu* hiçbir şeye yapışmadan, bağsız bir şekilde, düşünce içinde dolaşsın dursun.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmelce anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye soran olursa, onlara denmelidir ki, 'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Birinci görüş, ey *Bhikkhu*lar, biçimsiz varlıkların biçimlilere göre daha dingin olduklarıdır; ikinci görüş ise (dünyadan el etek çekerek) kesilişin biçimsizlikten daha dingin olduğudur.

---

76 *Nissita*: Bağlılık.

Ey *Bhikkhu*lar böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

31. "Bir biçimi olan ve biçimi olmayan dünyada yaşayan varlıklar kesilişi bilmedikleri için yeniden doğuma maruz kalırlar.

32. Fakat biçimleri tamamen kavrayanlar biçimi olmayan dünyalarda sağlam kalırlar, kesilişle özgürleşenler ölümü geride bırakırlar.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmelce anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye soran olursa, onlara denmelidir ki, 'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Tanrılar, Māralar, *brāhman*lar ile beraber insanların dünyasında, *sramana*lar, *brāhmana*lar, tanrılar, insanlar arasında, mükemmel bilgi ile sahte oldukları anlaşılan şeyleri gerçek saymak bir görüştür. İkinci görüş ise tanrılar, Māralar, *brāhman*lar ile beraber insanların dünyasında, *sramana*lar, *brāhmana*lar, tanrılar, insanlar arasında, mükemmel bilgi ile sahte oldukları anlaşılan şeyleri gerçek saymaktır.

Ey *Bhikkhu*lar böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

33. "Gerçek olmayanı gerçek gibi gören, insanlar ve tanrılar dünyasında ad ve biçimle yaşayan kişi 'Bu gerçektir,' diye düşünür.

34. Hangi yolla düşünürse düşünsün o başka bir şey olur, çünkü o geçicidir, geçici olan da kötüdür.

35. Gerçeğin soylu kavranışı olan, geçici olmayan *Nibbāna*, gerçeğin doğru kavranışıdır, tutkudan uzaktır ve kusursuz mutluluktur.

Ey *Bhikkhu*lar, 'Bu iki yolun mükemmelce anlaşılmasının bir başka yolu var mıdır?' diye soran olursa, onlara denmelidir ki, 'Evet vardır.' Peki nasıl vardır? Tanrılar, Māralar, *brāhman*lar ile beraber insanların dünyasında, *sramana*lar, *brāhmana*lar, tanrılar, insanlar arasında, mükemmel bilgi ile zevk olarak düşünülen şeyleri acı olarak hissetmek bir görüştür. Tanrılar, Māralar, *brāhman*lar ile beraber insanların dünyasında, *sramana*lar, *brāhmana*lar, tanrılar, insanlar arasında, mükemmel bilgi ile acı olarak düşünülen şeyleri zevk olarak hissetmek ikinci bir görüştür.

Ey *Bhikkhu*lar böylece bir *bhikkhu* tarafından bu ikisi de düşünülmeli ve iki meyveden biri, gayretle, şevkle, azimle edinilmeli. Bu dünyada *anāgāmin* durumunda mükemmel bilgi ve beş özellik kalıcıdır." *Bhagavan* böyle dedi, *Sugata* böyle dedikten sonra bir önder olarak şöyle devam etti:

36. Biçim, ses, tat, koku ve dokunma sürdüğü sürece hoştur, büyüleyicidir ve hep istenir. Öyle derler.

37. İnsanların ve tanrıların dünyasında bunlar senin tarafından zevk olarak kabul edilir, ancak bunlar bittiğinde acı olarak algılanır.

38. Soyluların dünyasında bedenin zevk almaktan kesilmesi zevk sayılır, diğerlerinin dünyasında ise durum bunun tersidir.

39. Aptalların zevk dediğine soylu kişiler acı der; aptalların acı dediğine ise soylu kişiler zevk derler. Bu cahilin kafasının karışacağı, anlamayacağı bir durumdur.

40. Çünkü karanlıkla sarılmış olanlar karanlığı göremezler, iyi ise görünürdür, çünkü ışıkla çevrilidir. Onlar *Dhamma* yoluyla cehalet yolunu ayırt edemezler.

41. Varlığın tutkularına yenilenler, varlık nehrine kapılıp gidenler, Māra ülkesine girenler için bu *Dhamma* doğru bir şekilde anlaşılamaz.

42. Soylu kişilerden başka kim bunu anlayabilir ki? Bu durumu tam olarak anlayan, tutkudan uzak insanlar *Parinibbāna*'ya[77] erişirler."

Böyle konuştu *Bhagavan*. *Bhagavan*'ın sözlerini duyan *Bhikkhu*lar çok mutlu oldular. Bu açıklama yapıldığı zaman altmış *Bhikkhu*'nun aklı bağlılıktan kurtuldu ve tam olarak özgürleşti.

77 Tamamen sönerler.

IV

Atthakavagga

1. Kāmasutta (Kāma[1] Sutta)

1. Tensel zevkleri isteyen kimsenin ne kadar ölümlü istekler peşinde koştuğunu bilen kimsenin iyi bir aklı vardır.

2. Öte yandan tensel zevkleri isteyen ve ısrar eden kimse, keder oklarına hedef olup acı çekecektir.

3. Tensel zevkleri, bir yılanın başını ayağından uzakta tutar gibi tutan kişi, bu düşünceliliğiyle istediği gibi yaşayabilecektir.

4. Arazi, eşya, altın, inekler, atlar, uşaklar, kadınlar, akrabalar gibi zevklere düşkün olanları...

5. Kötülük mahvedecek, tehlikeler parçalayacak ve tıpkı delik bir kayığa suyun dolması gibi acı kendisini izleyecektir.

6. Bu nedenle kişi hep dikkat edip zevklerden sakınsın, onları terk etsin ve kayığı denk bağlayıp karşı kıyıya ulaşmak üzere ırmağı geçsin.

1 Tensel zevkler. Bu bölüm tensel zevklerden kaçınılması gerektiğini anlatır.

2. Guhatthakasutta (Guhatthaka[2] Sutta)

1. Bedenine yapışık yaşayan insan kötülükle doludur, karanlığa gömülüdür; böyle bir insan dünyadan el etek çekemez, çünkü bu dünyada tensel zevklerden vazgeçmek hiç de kolay değildir.

2. Güdülerine göre her şeyi isteyen, dünya zevklerine zincirle bağlı insanlar için kurtuluş zordur. Çünkü önde ne var sonda ne var diye imrenirken başkaları tarafından kurtarılamazlar.

3. Açgözlülükle tensel zevklere kapılmış, kötülüğüne dalmış insanlar, acıya boğulduklarında şöyle feryat ederler: "Öldükten sonra bize ne olacak?"

4. Bu nedenle kişi dünyada kötü olarak bildiği şeyi iyi öğrenmeli, kötü olan şeyi uygulamamalı, zira bilge kişiler "Hayat kısadır" derler.

5. Bu dünyada var olma isteğiyle titreyen şu insanları görüyorum. Onlar tekrar var olma isteğinden kurtulamamış, ölümün ağzında ağlaşan zavallılardır.

6. Kurumak üzere olan deredeki balıklar gibi bencillikle çırpınan şu insanlara bak, bunu gören insan varlığa bağlanmasın, bencillikten uzak yaşasın.

7. Her iki uçtan da isteğini bastıran, açgözlülükten uzak olmayı kavrayan, kendisinin ayıpladığı hiçbir şeyi yapmayan bilge kişi gördüğü ve duyduğu şeylere bağlanmaz.

8. *Muni* ad ve biçimi bilerek hiçbir şeye sahip olmadan ırmağın karşı kıyısına geçsin. Tutku oklarını söksün, gayretli olsun, ne bu dünyayı ne de ötekini istesin.

---

2 Bedenin yarası. (*Guha,* "mağara" sözcüğü beden anlamında kullanılmış. *Atthaka,* "yarar" sözcüğü de aslında "yararsızlık" anlamında kullanılmış. Bu bölüm bedene sıkı sıkı sarılmayı ve tensel zevklere tutunmayı eleştiriyor.)

3. Dutthatthakasutta (Dutthatthaka[3] Sutta)

1. Bazı kötü düşünceliler, hatta bazı iyi düşünceliler suçlamada bulunurlar; bir *muni* doğacak suçlamalara hedef olmamalıdır. Bir *muni* hiçbir yerde hoşnutsuzluğa neden olmamalıdır.

2. Bir kimsenin istekleri ve bağlılıklarıyla kendi görüşlerini bastırması hiç mümkün olabilir mi? Bırakın o yaptıklarını yapmaya devam ederek kendi anlayışına göre konuşsun dursun.

3. Sorulmadığı halde kendini ve yaptığı işleri başkalarına ballandıra ballandıra anlatan kişiyi iyi insanlar bayağı bir kimse olarak görürler.

4. Ancak sakin bir kafaya sahip ve mutlulukla "Ben böyleyim" diyen ve kendini hiç övmeyen bir *bhikkhu*yu iyi insanlar soylu sayarlar; öyle kişi için bu dünyada hiçbir istek yoktur.

5. Uydurma *Dhamma*lar edinen ve onlarda kendisi için bir fayda varmış gibi onları benimseyen kişi kaygan bir zeminde yaşıyor demektir.

6. Çünkü felsefi düşünceleri kavramak zordur, birtakım görüşlerden sonra *Dhamma*lar içinde biçimlenmişlerdir. O nedenle kişi *Dhamma*'yı birçok görüş arasından kabul veya reddetmelidir.

7. Çünkü silkinip kendine gelmiş kişi için bu dünyada farklı varoluşlara ait bir görüş yoktur. Silkinen kişi yalan ve kibri arkasında bırakır, gittiği yolda bağımsız olur.

8. Fakat o kişi hangi adla bağımsız oldu veya nasıl bağımsız oldu diye suçlanır. Onun için kabul edeceği veya reddedeceği bir fikir yoktur, o tüm felsefi görüşleri silkip atmıştır.

---

3 Kötü işler. Bir ermişin (muni) başka dünya görüşlerine kapılmaması gerektiğini belirtiyor.

4. Suddhatthakasutta (Suddhatthaka[4] Sutta)

1. Saf, mükemmel, sağlam bir adam görüyorum, görüşlerine göre adamın arınması gerçekleşiyor, bu görüşü tutuyor ve bu görüşün en üstün olduğunu görerek, saf olanı görmeyi düşünerek bilgiye geri dönüyor.

2. Bir insanın arınması felsefi görüşleriyle gerçekleşirse veya acıyı bilgiyle geride bırakırsa, o zaman o başka bir yolla arınmış demektir; o *upadhi*leri[5] ve görüşleriyle böyle konuşur.

3. Ancak gördüğüne, duyduğuna, erdemine, dinsel işlerine, düşüncelerine, iyiye ve kötüye tutunmayan, kazanım-edinimleri bırakan, bu dünyada hiçbir şey yapmadan duran *brāhman* arınmanın başka bir yerden geleceğini kabul etmez.

4. Bağlarını koparmayı başaramayarak isteklerinin peşinde bir görüşten kopup diğer görüşe tutunarak koşan kişi, bir daldan diğerine atlayan bir maymuna benzer.

5. O kişi kendini dinî işlere kaptırarak duyularının peşinden birçok işe bulaştırır; anlayış sahibi kişi ise aklını kullanarak (gerçek) *Dhamma*'yı anlar ve başka işlere bulaşmaz.

6. O kişi görse de, işitse de, düşünse de bütün *Dhamma*lardan ayrı durur, o görüş sahibini bu dünyada kim etkileyip yolundan ayırabilir ki?

7. Onlar bir görüşe yapışmazlar, tercih etmezler, asla 'Ben sonsuza kadar safım' demezler. Kendilerini bağlayan bağları koparır, bu dünyada hiçbir şeye istek duymazlar.

8. Kötülüğü yenmiş bir *brāhman* için bilip gördükten sonra sarılacak hiçbir şey kalmamış demektir. O hiçbir tutkudan etkilenmez, bu dünyada onun edineceği hiçbir şey yoktur.

---

4 Saflık ve arınma ideali.

5 Yeniden doğuşlara tutunma.

5. Paramatthakasutta (Paramatthaka[6] Sutta)

1. Bir görüşte yer edinmiş kişi, 'Bu en yücesidir' diyerek onu bu dünyada el üstünde tutar; ondan farklı olan her şeyi kötü sayar, o yüzden de tartışmayı kazanamaz.

2. Çünkü iyi bir iş yaptığını sanır; gördüğü, işittiği şeyleri, dinsel işleri, düşüncelerini, sarıldığı her şeyi üstün tutar, diğerlerini kötü görür.

3. Bilen kişi, bu her şeyi kötüleyenin bir bağla bağlı olduğunu anlar. O yüzden bir *bhikkhu* gördüğü, duyduğu, düşündüğü, dinsel ve erdemli işlere bağlanmasın.

4. Kimse bu dünyada bir görüşle, bilgiyle, dinsel ve erdemli işlerle kendisini sınırlamasın. Kimse kendisini başkalarıyla eşit, aşağı ya da seçkin görmesin.

5. Edinilmiş hiçbir şey bırakmayarak, hiçbir şeye yapışmayarak bilgiye dahi dayanmamak gerekir. O kişi farklı şeylerle ilişki kurmamalı, felsefi görüşlere dönmemelidir.

6. O kişi için burada tutkuya yer yoktur, ne bu dünyada ne de ötekinde. O kişi için tüm öğretileri araştırdıktan sonra dinlenebileceği bir yer, sarılabileceği bir öğreti yoktur.

7. O kişi için, gördüğü, işittiği veya düşündüğü şeylere göre belirlenen bir görüş yoktur. Hiçbir görüşe bağlanmayan bir *brāhmanı* bu dünyada kim yolundan şaşırtıp ayırabilir ki?

8. Onlar bir görüş oluşturmazlar, bir tercihte bulunmazlar, *Dhamma*lar onlar tarafından seçilmezler; bir *brāhman* herhangi bir dinsel ve erdemli işe bağlanmaz. Karşı kıyıya geçer; böyle bir kimse asla geri dönmez.

---

6 En yüce ideal.

6. Carāsutta (Carā[7] Sutta)

1. Yaşam gerçekten kısadır, bir kimse yüz yıl yaşasa, bir başkası da daha uzun yaşasa, o kişi yaşlılıktan mutlaka ölür.

2. İnsanlar bencillikten acı çekerler, sürekli endişe onları öldürür, bu dünya hayal kırıklıklarıyla doludur; bunu gören kişi ev yaşamı sürmemelidir.

3. İnsan "Bu benimdir" diye düşündüğü sürece ölüm onun arkasındadır; bunu bilen bilge kişi dünyevi yaşamın izleyicisi olmaz.

4. Uykusundan uyanmış kişi rüyasında gördüklerini nasıl bir daha görmezse, öldükten sonra da kişi sevdiği kimseyi bir daha göremez.

5. Ünlü olmuş insanların adı duyulur ve kendileri de görülür ama öldükten sonra geriye sadece adları kalır.

6. Bencilliklerinin içindeki açgözlülük, keder, ağlama ve hırstan ayrılmaz haldedir. Bu yüzden *muni*'ler açgözlülüğü bırakıp kurtuluş için çabalayarak dolaşırlar.

7. Çünkü bir *bhikkhu* bağsız dolaşır ve aklını çileciliğe verir. Onlar kendilerini yeniden yaşama vermemenin uygun olduğunu söylerler.

8. Her şart altında bağımsız olan *muni* ne sevinir ne de üzülür. Keder ve hırs, su nasıl yaprağa yapışmazsa, ona yapışamaz.

9. Bir su damlası nilüfer çiçeğinin yaprağına nasıl yapışıp kalamazsa, bir *muni* de görülen, duyulan ve düşünülen hiçbir şeye yapışmaz.

10. Kötülüğü silkip atan kişi görülen, duyulan ve düşünülen hiçbir şeyi fazla düşünmez. Başka bir arınma yolu istemez, çünkü o bir şey için ne sevinir ne de üzülür.

---

7 *Carā*: Yaşlılık.

7. Tissametteyasutta (Tissametteya[8] Sutta)

1. Tissa Metteya dedi ki: "Saygıdeğer kişi, cinsel ilişkiye düşkün kişinin durumu nedir? Öğretilerinizle inziva yerinde bunu da öğrenelim."

2. *Bhagavan* dedi ki: "Ey Metteya, cinsel ilişkiye düşkün kişi yolunu şaşırmış bir kimsedir. Yanlış şeyle uğraşır, bu onun için alçaltıcı bir durumdur.

3. Daha önce yalnız gezen bir kimse kendini cinsel ilişkiye kaptırırsa bu dünyada onu devrilmiş bir araba gibi aşağılık, bayağı bir insan olarak çağırlar.

4. Daha önce edindiği bütün onuru ve namı kaybolur; bunları kavrayan kişi cinsel ilişkiden vazgeçmelidir.

5. Sanki başkalarının ayıplayıcı konuşmalarını duymuş gibi üzülür, bir pinti gibi derin düşünceye dalıp kendi düşüncelerine yenik düşer.

6. Sonra başkalarının öğretilerine dayanan kötü işler yapar; çok açgözlüdür ve yalanın içine battıkça batar.

7. Kendisine 'bilge' denen kişi bir çileci yaşamına başlar, sonra da cinsel ilişkiye yenik düşer, bu budalalığıyla acı çeker.

8. Bunun bir dert olduğunu kavrayan ermiş bu dünyanın başından sonuna kadar çile yaşamını seçer, cinsel ilişkiye yenik düşmez.

9. Dünyadan el etek çekmeyi öğrensin; bu soylu insanlar için en iyisidir. Bu yüzden ne kadar *Nibbāna*'ya yaklaşmış olsa da kendisini en üstün gibi de görmesin.

10. Tutkudan uzak dolaşan, tensel zevklere kapılmayan *muni* ırmağın öbür yanına geçer; tensel zevklere bağlı canlılara imrenmez."

---

8 Özel isim.

8. Pasūrasutta (Pasūra[9] Sutta)

1. Başka *Dhamma*larda saflık ararlar ama o saflığı bulamazlar; neyi kabul ettilerse onu doğru sayarlar, hep birlikte tek bir gerçeği izlerler.

2. Onlar tartışma isteğiyle toplantıya katılırlar, her topluluk bir diğerini aptallıkla suçlar, başkalarına gidip kavga çıkarırlar, hepsi de kendini uzman sayar.

3. Toplantının ortasında tartışmakla meşgulken her taraftan saldırıya uğrarlar; saldırıları püskürtülünce mutsuz olurlar; başkalarının açığını arayan kişi ayıplanınca öfkelenir.

4. Çünkü sorularla bilgisi ölçülen tartışmada yenildiğini ve geri adım attığını söyler; tartışmayı kaybettiği için üzülür ve ağlar, "Beni yendiler" deyip dövünür durur.

5. *Samana*lar arasında çıkan bu tartışmalar tekme tokada dönüşür. Bunları gören kişi tartışmaktan kaçınsın, çünkü bu işin beğeniyle olmaktan başka şansı yoktur.

6. Toplantıdaki tartışmaya bir son veren övülür; durumu akıl yoluyla çözüme kavuşturduğu için gülümser ve mutlu olur.

7. Yenilecekse bile hâlâ gurur ve küstahlıkla konuşmaya devam eder. Bunu görerek kimse kavga etmesin, bilen kişiler bununla saflaşma olmayacağını söylerler.

8. Krallığın yemekleriyle beslenmiş bir yiğit gibi kükreyerek ve hasım arayarak oraya git ey kahraman! Daha önce kavga edecek böyle birisi hiç çıkmamıştı.

9. Belli bir görüşü benimsemiş olup da tartışan ve "Sadece bu doğru" diyenlere bir tartışma çıktığında şöyle söyle: "Burada senin rakibin yok."

10. Ey Pasūra, uzunca zaman gezdikten sonra görüşleri birbiriyle karşılaştırmadan bir kenara çekilenler arasında hiçbirinin en iyisi olmadığını söyleyenlerle karşılaşacaksın.

---

9 Özel isim.

11. Aklından bütün görüşleri geçirip düşündükten sonra tüm kötülüklerden arındırana bağlanacaksın, fakat onunla birlikte gitmeye gücün yetmeyecek.

9. Māgandiyasutta (Māgandiya[10] Sutta)

1. *Bhagavan*: "Tanha, Arati ve Raga'yı[11] görünce içimde cinsel ilişki için en ufak bir istek kalmadı. (Senin kızın) su ve dışkıdan başka nedir ki? Ona ayağımla bile dokunmak istemem."

2. Māgandiya: "Kralların bile isteyeceği bir kadın olan böyle bir mücevheri istemediğine göre görüşünü söyler misin, erdem, ibadet, yaşam ve yeniden doğum hakkında ne düşünüyorsun?"

3. *Bhagavan*: "Ey Māgandiya, araştırdıktan sonra sarılacak bir öğreti olmadığını gördüm. Öğretilerdeki sefaleti gördükten sonra, hiçbirine tutunmayarak gerçeği aradım ve iç huzurunu buldum."

4. Māgandiya: "Ey *Muni*, hiçbir görüşe kapılmadığını söyledin ve iç huzurundan bahsettin, söyler misin bilge kişiler bunu nasıl açıklarlar?"

5. *Bhagavan*: "Ey Māgandiya, bir kimse ne görüşle ne gelenekle ne bilgiyle ne de erdemle ve kutsal çabalarla işlerin saflaştığını söyleyebilir. Keza bu görüş yokluğu, gelenek yoksunluğu, bilgisizlik ya da erdem ve kutsal çaba yokluğu ile de olmaz. Kişi bunların hepsinden ve istekten uzak durarak özgür ve huzurlu olabilir."

6. Māgandiya: "Bir kimsenin ne görüşle ne gelenekle ne bilgiyle ne de erdemle ve kutsal çabalarla işlerinin saflaştığı söylenebiliyorsa, keza bu görüş yokluğu, gelenek yoksunluğu, bilgisizlik ya da erdem ve kutsal çaba yokluğu ile de

10 Özel isim. Māgandiya kızını Buddha'ya teklif eder. O da reddeder.

11 Māra'nın kızları olarak görülen susuzluk, nefret ve tutku.

olmuyorsa, o zaman ben o görüşü budalaca sayarım; çünkü görüşler insanı saflığa götürmelidir."

7. *Bhagavan*: "Ey Māgandiya, delicesine sarıldığın görüşler seni bir iç huzuruna sevk etmiyorsa sen onlara budalaca sarılmışsın demektir.

8. Bir kimse kendini başkalarına eşit, aşağı veya üstün hissederse bu sebepten kavga edebilir. Ancak kişi bu üç durum karşısında aynı kalırsa onun için eşitlik veya seçkinlik olmaz.

9. Eşit veya eşit olmayan kavramlarını edinmemiş bir *brāhman* için 'Bu doğrudur' diye tartışacağı kimse olabilir mi? 'Bu doğru değildir' diye tartışacağı kimse olabilir mi?

10. Evini terk edip evsiz dolaşan *muni*, köyde tanışıklık yaratmadan, şehvetten uzak, gelecekte var olmayı istemeden, hiç kimseyle tartışmaya girmemelidir.

11. Seçkin kişi bütün görüşlerden uzak olarak dolaşmalı, onlara yapışmaya kalkışmamalı. *Elambuca*[12] lotusu nasıl su ve çamurun içinde lekelenmeden yaşarsa, barış esinleyen *muni* de bu dünyada tamahtan uzak, tensel zevklere tutunmadan yaşamalıdır.

12. Gelişkin insan bir görüşle bu hale gelmez, kibirli olmaz, o böyle biri değildir. O dinsel işlerle, geleneklerle, aklın dinlenme yerlerine sürüklenerek de bu hale gelmez.

13. Çünkü özellikleri olmayan kişinin bağları da olmaz, anlayıştan kurtulmuş kişi kirlilikten de kurtulur. Özelliklere ve görüşlere tutunan ise insanların canını sıkarak dolaşır durur."

10. Purābhedasutta (Purābheda[13] Sutta)

1. "Ey Gotama, sorumun yanıtını insanların en iyisine söyle, hangi görüş ve hangi karakter için huzurludur diyebiliriz?"

---

12 *Calambuca* sözcüğünün farklı söylenişi. *Ambuca* "suda doğmuş" anlamına gelir. *Cala*, "su" sözcüğüyle birlikte *calāmbuca* yine "suda doğmuş" anlamına gelir ve lotus bitkisini anlatır.

13 *Purābheda*: Ayrılıştan önce. Bedenden ayrılmadan öncesi kastediliyor.

2. *Bhagavan*: "O kişi bedeninden ayrılmadan önce isteklerinden ayrılır; başlangıçta veya sonda ya da ortada durmaz, onun için tercih edilecek bir şey yoktur.

3. Öfkeden, endişeden, kendini beğenmeden, kötü davranıştan uzak olan, bilgece konuşan, coşup kasılmayan, konuşmalarını ölçülü yapan kişi gerçekten bir *muni*dir.

4. Geçmiş için üzülmez, gelecek için beklenti duymaz, temasın ne yarattığını bilir, hiçbir felsefi görüşü izlemez.

5. O bağsızdır, aldatıcı değildir, açgözlü değildir, kıskanç değildir, küstah değildir, kibirli değildir, iftira etmez.

6. Çekici şeylere istek duymadan, kibre kapılmadan, nazik, akıllı ve uyanık olan o kişi hiçbir şeye sinirlenmez.

7. O kazanç sevgisi nedir bilmez, kayıplardan üzüntü duymaz, şiddetli arzularla acı çekmez, tatlı şeyler için açgözlülüğe kapılmaz.

8. Ilımlı, her zaman düşünceli, kendisini dünyada kimseyle eşit görmeyen, ne seçkinleşen ne de aşağılık hale gelen kişi için istek diye bir şey yoktur.

9. O kişinin dayanacağı bir şey yoktur, bağımsızdır, *Dhamma*'yı anlamıştır; onun için var olma ya da yok olma isteği diye bir şey yoktur.

10. O kişiye huzurlu derim; tensel zevklerle ilgilenmez, onun için hiçbir bağ yoktur, o isteğin üstesinden gelmiştir.

11. Onun oğulları yoktur, sığır sürüleri yoktur, tarlaları, zenginlikleri yoktur; elde ettiği veya kaybettiği hiçbir şey yoktur.

12. Sıradan insanlar, *samana*lar ve *brāhman*lar tarafından sahip olunan yanlış şeylere o sahip olmaz, o onların sözleriyle hareket etmez.

13. Açgözlülükten, hırstan uzak olan *muni* kendini seçkin saymaz, ortada veya aşağılık saymaz; zamandan kurtulduktan sonra bir daha zamanın içine girmez.

14. Onun için bu dünyada onun olan hiçbir şey yoktur; çok olmayan için üzüntü duymaz, *Dhamma*lar içinde yürümez, ona ***huzurlu insan*** denir.

11. Kalahavivādasutta (Kalahavivāda[14] Sutta)

1. "Hasetle birlikte tartışma ve mücadele, keder ve ağlama nasıl ortaya çıkıyor? İftira ile birlikte kendini beğenme ve kibir nasıl doğuyor, lütfen bana anlatır mısın?"

2. "Değerli şeyler hasetle birlikte tartışma ve mücadele, keder ve ağlamayı doğuruyor. Kendini beğenme ve kibir iftira ile birliktedir, tartışma ve mücadele hasetle birliktedir, kavgalardan iftiralar çıkar."

3. "İnsanın gelecekteki durumunu belirleyici olarak dünyadaki değerli şeyler ne zaman ortaya çıktı, dünyaya ne zaman açgözlülük, istek ve edinim hâkim oldu?"

4. "Dünyadaki değerli şeyler istemekten dolayı ortaya çıktı, dünyaya açgözlülük hâkim oldu, ondan istek ve edinim çıktı, bunlar insanın gelecekteki durumunu belirler."

5. "*Dhamma*ları öğreten *samana*ya göre bu dünyada istek ve ondan doğan öfke, şüphe ve sahtekârlık nereden doğdu?"

6. "Ne zaman hoşlanma ve hoşlanmama telaffuz edildi, o zaman istek doğdu; yok oluşu ve bedenlerdeki varlığı gören kişi her şeyin ayrımına varır.

7. Öfke, sahtekârlık ve şüphe, bu *Dhamma*lar iki yönlüdür; şüphede olan kişi *samana* tarafından açıklanmış olan *Dhamma*ları bilerek doğru bilgi yolunu öğrensin."

8. "Hoşlanma ve hoşlanmama kökenlerini nereden alırlar, neyin olmaması bunların doğmamasını sağlar? Söylediğin yok olma ve var olma nereden doğar?"

9. "Hoşlanma ve hoşlanmama kökenini temastan alır, temas olmazsa bunlar da olmaz. Söylediğim yok olma ve var olma da kökenini bundan alır."

10. "Bu dünyada temas kökenini nereden alır, kazanmaktan ortaya ne çıkar? İstek kesilirse bencillik kaybolur mu? Temas nasıl ortadan yok olur?"

---

14 *Kalaha* ve *vivāda* sözcüklerinin ikisi de "tartışma, kavga, mücadele, münakaşa" anlamlarına gelmektedir. "Tartışma ve Mücadele Suttası" diyebiliriz.

11. "Temasın kökeni ad ve biçimdir,[15] kazanmaktan istek ortaya çıkar. İstek kesilirse bencillik kaybolur, biçim kaybolursa temas da kaybolur."

12. "Bir kimse biçimini var olmaktan nasıl alıkoyar, mutluluk ve keder nasıl ortadan kalkar? Bunu bana söyle, bu nasıl yok olur, bunu bilmek lazım, böyle düşünüyorduk çünkü."

13. "Bütün hayal âlemini yaratan ad vermedir, o yüzden ad vermemek gerekir; fakat ad vermeyerek de ad vererek de olmaz, ad vermenin ötesine geçmek gerekir. Böyle yapılırsa biçim var olmaktan alıkoyulur."

14. "Sana ne sorduysak hepsine yanıt verdin, bir başka sorumuz daha var, ona da yanıt ver. Bu dünyada bazı bilge kişiler bize temel olanın *yakkha*yı[16] saflaştırmak olduğunu söylerler, onlar bundan farklı bir şeyi mi söylemek istiyorlar acaba?"

15. "Bu dünyada bazı bilge kişiler bize temel olanın *yakkha*yı saflaştırmak olduğunu söylerler, fakat bazıları *samaya*[17] derler, daha uzman olanlar ise *anupādisesa* derler."

16. "Araştıran *muni*, insanların bunlara olan bağlılıklarını görerek kurtuluşa erişir, tartışmaya girmez, akıllı kişi tekrar tekrar var olma çabasına girmez."

---

15 *Nāma-Rūpa*.

16 Bu karşılıklı konuşma bir *yakkha* (Skr. Yaksha) ile Buddha arasında olduğundan olsa gerek, *yakkha*nın saflaştırılması soruluyor. *Yakkha*lar mitolojide tanrılar ve insanlar arasında bulunan yarı-tanrı yaratıklar olarak düşünülmüştür

17 *Samaya* "bir araya toplama, yoğunlaşma" gibi anlamlar içeriyor. *Anupādisesa* ise "artık bireysel bir varlığın bulunmaması, bireysel varlığa son vermek" demektir.

12. Çūlaviyūhasutta (Çūlaviyūha[18] Sutta)

1. Kendi görüşlerine dayanarak bazı insanlar kendilerini uzman sanıp "O bunu anlar", "Şu *Dhamma*'yı bilir", "Bunu anlamaz", "O mükemmel değildir" gibi laflar ederler.

2. "Karşımdaki aptal", "Cahil biri" diyerek yarışırcasına iddia ederler. Hepsi de kendisini doğru olarak öne sürüyorsa, bunlardan hangisi doğru öğretidir acaba?

3. Karşılarındaki *Dhamma* öğretisini onaylamayan kişi bir aptaldır, anlayışı kıttır, bir hayvandır; anlayışı kıt olanlara *aptal* denir, bunlar kendi görüşlerinden zerre dışarı çıkmazlar.

4. Onlar elbette görüşleriyle saflaşmış, anlayışı geniş, düşünmeyi bilen, ustalaşmış kişilerdir. Onların arasında anlayışı kıt olan bir kişi bile yoktur, görüşleri mükemmeldir!

5. Aptalların birbirlerine söyledikleri "Bu gerçektir" sözünü ben söylemem. Onlar kendi görüşlerinin doğruluğuna inanırlar, başkalarını aptal ilan ederler.

6. Bazılarının gerçek dediğine bazıları yalan der ve böylelikle tartışırlar. *Samana*lar neden tek ve aynı şeyi söylemezler?

7. Çünkü gerçek tektir, ikincisi yoktur. Bununla ilgili aklı başında kişiler birbirleriyle tartışabilirdi, ancak onlar farklı olgulara dua ederler, o yüzden *samana*lar aynı şeyi söylemezler.

8. Tartışanlar neden farklı gerçekler öne sürerek kendilerini tek uzman olarak görürler? Kaç çeşit farklı gerçek işitildi veya onlar kendi gerçeklerini izlemiyorlar mı?

9. Bu dünyada ne farklı farklı gerçekler vardır ne de ölümlülerde bilinç eksikliği, ama felsefi görüşlerini usa vurdukları zaman iki *Dhamma* ortaya çıkar: gerçek ve Yalan.

10. Görülen, işitilen şeylerde, erdem ve kutsallık konularında ve genel düşüncede her görüş diğerlerine tepeden

---

18 "Tıraşlı başında saç taşıyanların ayrımı." Dazlak kafalarında bir tutam saç bırakan *brāhman* okulu talebeleri eleştiriliyor.

baktığı için, kendilerinden emin, karşı tarafın aptal ve cahil olduğunu öne sürerler.

11. Çünkü o kişi diğerini aptal sayar, kendini akıllı. Kendince en uygununu söyleyen kendisidir, diğerleri kusurludur.

12. O kişi kendi görüşünde küstahtır, gururdan çılgınlaşmıştır, kendini mükemmel zanneder; onun gözünde hiç eksiği olmayan felsefesi kutsallıkla sıvanmıştır.

13. Eğer biri diğerine göre aşağılıksa o da ötekinin aşağılık olduğunu söyler. Eğer biri bizzat mükemmel ve akıllı ise *samana*lar arasında hiç aptal yok demektir.

14. Titthiya Okulu mensupları "*Dhamma* öğretisi yayanlar yanlış, öğretileri kirli, kusurlu" derler sürekli, çünkü onlar kendi felsefi düşünceleri gereğince tutkuyla yanmaktadırlar.

15. Titthiyalara göre kendileri saftırlar, diğer öğretiler saf değildir. Onlar en ince ayrıntısına kadar öğretilerini işlediklerini düşünürler, kendi yollarının daha güçlü olduğunu sanırlar.

16. Kendi yollarının güçlü olduğunu söyleyerek karşı tarafı budala olarak görürler; rakipleri aptal ve kötü diye niteleyerek kendilerini didişmeye sevk ederler.

17. Bu tavırda ısrar ettikleri sürece daha çok tartışma içine girerler, bu sert tutumu terk ettikleri zaman kimse tartışma için bir diğerini kışkırtmaz.

13. Mahāviyūhasutta (Mahāviyūha[19] Sutta)

1. (Devatā:) "Kendi görüşlerine saplananlar münakaşa ederler ve 'Bu gerçektir' diyerek herkesi suçlarlar. Kendi görüşlerini över de överler."

19 "Büyük ayrım, büyük mantık, büyük yoğunlaşma" gibi anlamlarla karşılayabiliriz. Bu bölüm filozofların insanı saflığa götürmediğini, onların sadece kendilerini övdüklerini, başkalarını ise eleştirdiklerini anlatır. Kavga ve çekişmelerden uzak olmak gerektiği vurgulanır.

2. (*Bhagavan*:) "Bu azdır, huzur için yetmez; ben derim ki tartışmanın iki sonucu vardır. Bunu bilen kişi tartışmasın, *Khema*'yı[20] kavrayarak tartışmanın olmadığı yerde olsun.

3. Akıllı kişi insanların arasında yükselen görüşlere sarılmasın, bağımsız kalsın. Görülen ve duyulanlara bağlanılarak bağımsız kalmak mümkün müdür?

4. Dindarlığı her şeyin üstünde tutanlar saflığın kendini kontrolle beraber geldiğini söylerler. Bağlanacak bir iş bulurlar. Bu görüşü ve onun saflığını öğrenelim. Var olma isteğiyle kendilerini tek uzman olarak öne sürerler.

5. Dindarlıktan ve kutsal işlerden düşerse korkudan titrer, işini kaybeder. Ağlar, bu dünyada saf kalmak için dua eder, tıpkı kervanını veya evini kaybetmiş bir yolcu gibi olur.

6. Dindarlıktan ve kutsal işlerden, doğruluk ve kötülükten ayrılınca, saflık ve kirliliğe dua etmeyince bunlardan kaçınmış halde huzuru bulamayarak dolaşır durur.

7. Tekrar tekrar doğmaya olan özlemden kurtulamadığı için, çile yüzünden, sevilmeyen şeylerden, görülen, işitilen, düşünülen şeylerden üzüntü duyup ağlar.

8. Çünkü o istek duyar, kurduğu planlar içinde titrer. Fakat ölümü ve yeniden doğumu olmayan kişi hiç titrer ve bir şeye istek duyar mı?"

9. (Devatā:) "Bazılarının en yüksek *Dhamma* dediklerine bazıları kötü der. Bunlardan hangisi doğrudur? Zira hepsi de kendini üstün görmektedir."

10. "Kendi *Dhamma*larına mükemmel, başkalarının *Dhamma*larına ise kötü derler. Anlaşamaz, kavga ederler. Her biri kendi görüşünün doğruluğunu iddia eder.

11. Eleştiriyle aşağıladığı öğreti *Dhamma*lar arasında seçkinleşemeyecektir. Çünkü hepsi de başka *Dhamma*lar aşağıdır, kendilerininki yüksektir derler.

12. Kendi *Dhamma*larına tapınma kendi yollarındaki dualar kadar büyüktür. Bütün okullar aynı durumdadır, çünkü onların saflıkları bireyseldir.

---

20 *Nirvāna*.

13. Başkalarına dayanan bir *brāhman* yoktur, araştırdıktan sonra sarılacağı bir *Dhamma* yoktur. O yüzden kavgaları yener, çünkü başka hiçbir *Dhamma*'yı iyi saymaz.

14. 'Anlıyorum, görüyorum' diyerek bazıları saf görüşlere dönerler. Saflığı görünce ne görmüşlerdir? Kendi yollarından ayrı başka yoldaki saflığı tanımlamış olurlar.

15. Gören kişi ad ve biçimi görecektir, görünce bunları anlayacaktır; o onu az ya da çok zevk içinde görecektir çünkü bilenler saflığın böyle var olmadığını söylerler.

16. Dogmatik kişi önyargılarıyla saflığa götüremez, ne verildiyse doğru ondadır der ve saflığı onda görür, meseleyi böyle anlar.

17. Bir *brāhman* zamana ve sayıya kapılmaz, felsefi görüşleri izlemez, bilgiye dost olmaz. Halk içinde doğan görüşleri delerek başkalarının edindiği bilgiden farklı olanı kavrar.

18. *Muni* bu dünyadaki bütün bağları atar, ortaya çıkan kavgalara karışmaz. Karmaşa içinde sakindir, kayıtsızdır, başkalarının yaptığı gibi bilgiye sarılmaz.

19. Önceden edindiği tutkuları bırakır, yenilerini kazanmaz, isteklerine göre yaşamaz, dogmatik olmaz, görüşlerden uzak durur, akıllı olur, bu dünyaya bağlanmaz, kendini ayıplamaz.

20. Bütün öğretilerden, görülen, işitilen, düşünülen her şeyden uzak olan kişiye *muni* denir. O yükünü atmıştır, özgürdür; zamana ve ölüme bağlı değildir; o hiçbir şey istemez." (Böyle konuştu *Bhagavan*.)

14. Tuvatakasutta (Tuvataka[21] Sutta)

1. (Devatā:) "Sana Ādiçça'nın akrabasını,[22] ayırt eden, huzurlu büyük ermişin kim olduğunu sorarım. Bunu gören

21 Bir *bhikkhu*nun kurtuluşa erişi, bu yoldaki görevleri.

22 *Ādiççabandhu*: Güneşin akrabası (Ādiçça: Skr. Āditya).

bir *bhikkhu* bu dünyada hiçbir şey kazanmadan nasıl söner gider?"

2. (*Bhagavan*:) "O kişi 'hayal' denen kökü 'Ben bilgeliğim' diyerek kesmeli, içten doğan her türlü özlemi bastırmayı bilmeli, daima düşünce içinde olmalıdır.

3. İçten ve dıştan her *Dhamma*'yı öğrenmeli; asla kibirli olmamalıdır, çünkü iyi insanlar bunun huzur olmadığını söylerler.

4. O kişi kendisini başkalarından daha iyi veya başkalarına eşit görmemelidir. İnsanlar ona sorduklarında kendisini övmemelidir.

5. *Bhikkhu* kendini içten yatıştırmalı, huzuru başka yerlerde aramamalıdır. Kendini içten yatıştıranlar kabul veya reddedecek bir şey bulamazlar.

6. Okyanusun dibinde dalga olmaz, orası hep sakindir; bunun gibi *bhikkhu* da hiçbir şeye istek duymadan hep sakin kalmalıdır."

7. (Devatā:) "O gözü açık bir şekilde tüm tehlikeleri bertaraf eden *Dhamma*'yı görür. Şimdi dinsel uygulamaları, yönergeleri ve tefekkürü anlat."

8. (*Bhagavan*:) "O kişi gözleriyle tamahkâr olmalıdır, kulaklarını kasabanın sözlerine tıkamalı, tatlı şeyler karşısında açgözlü olmamalı, bu dünyada hiçbir şey istememelidir.

9. Üzecek bir şey dokunduğunda bile *bhikkhu* ağlamamalı, hiçbir yerde var olmayı istememeli, tehlike karşısında asla titrememelidir.

10. Haşlanmış pirinç, içecek, katı yiyecek ve giysi bulduğunda onları asla biriktirmemeli, onlara sahip olamadığında da asla endişeye kapılmamalıdır.

11. Hep derin düşünce içinde olur, öyle merakla bakmaz, yanlış davranıştan kaçınır, tembellik etmez, *bhikkhu* sessiz barınağında yaşar.

12. O çok uyumaz, hep gözlem yapmaya gayret eder, tembellikten, aldatmadan, gülmekten, oyundan, cinsel birleşmeden ve süslenmeden sakınır.

13. Uykuda görülenleri veya bazı işaretleri yorumlayarak yapılan sihri[23] ve astrolojiyi[24] uygulamaz, kuşların dilini çözmeye, gebe bırakmaya, tıp uygulamaya kalkışmaz.

14. *Bhikkhu* ayıplandığında titremez, övüldüğünde de şişinmez; o kişi açgözlülüğü, hırsı, öfkeyi ve iftirayı defeder.

15. *Bhikkhu* alım satımla uğraşmaz, başkalarını herhangi bir şeyle suçlamaz. Köylerde kimsenin azarlamasından veya sevgi dolu sözlerinden etkilenmez.

16. *Bhikkhu* övünmez, ağdalı söz kullanmaz, gururun ne olduğunu öğrenmez, kavgacı bir dile başvurmaz.

17. O yanılgıya kapılmaz, bilerek kötü işlere bulaşmaz, geçinmede, anlamada, kutsal işlerde başkalarına saygısızlık yapmaz.

18. Çok konuşan *samana*lardan çok laf işittiklerinde sinirlenip onlara sert dille yanıt vermez, çünkü iyi kişi başkalarına yanıt yetiştirmez.

19. Bu *Dhamma*'yı anlamış olan, her zaman araştıran ve düşünceli olan *bhikkhu* öğrensin; huzur içinde olmaktan mutluluk duyan o, Gotama'nın talimatları konusunda miskinlik yapmasın.

20. Çünkü yenilmeyeni yenen o *Dhamma*'yı geleneksel öğretilerden ayrı olarak gösterdi; o yüzden *Bhagavan*'ın emirleri iyi öğrenilmeli, ona daima saygı duyulmalıdır."

15. Attadandasutta (Attadanda[25] Sutta)

1. "Eline sopa almak korku yaratır; şu öldüren insanlara bak, çok iyi bildiğim endişenin ne olduğunu anlatacağım.

2. Sığ suda yaşayan balıklara benzeyen insanların mücadelesini, onların birbirlerini nasıl engellediklerini gören ben üzüntüye kapılıyorum.

---

23 *Āthabbanam*: Atharvaveda (burada sihir, büyü anlamında kullanılmış).

24 *Nakkhattam*: Skr. Nakshatra. Gece gökyüzünde görülen yıldızları yorumlayarak yapılan astroloji.

25 Elinde sopa taşıyan, şiddet yanlısı.

3. Bu dünya tamamen asılsızdır, tüm yönler sallantıdadır; kendim için bir ev istedim, içinde oturulmamış bir tane görmedim.

4. Fakat sonunda tüm canlıların engellendiğini görünce içimde hoşnutsuzluk uyandı. Sonra bu dünyada kalbe saplanan, görülmesi zor bir ok gördüm.

5. Bu okun saplandığı kişi her yöne koşar; bu oku düşüren ise koşmayacaktır, huzurla oturacaktır.

6. Çok öğreti vardır, bu dünyada bütünüyle isteğe mıhlanmış her ne bağ var ise ona bağlanmamak gerekir. Kişi kendi *Nibbāna*'sına bakmalıdır.

7. *Muni* dürüst olsun, kibirden uzak olsun, aldatma, iftira ve öfkeden uzak olsun, açgözlülüğü yenmiş olsun.

8. Aklını *Nibbāna*'ya yönlendiren kişi uyuşukluk, sersemlik ve tembelliği yensin. Uyuşukluk içinde yaşamasın, kibre batmasın.

9. O asla yalanı izlemesin, duygularını şekle bürümesin; kibri delip geçsin, şiddetten uzak biçimde yaşasın.

10. Eskiyi özlemesin, yeniden zevk almasın, kayıplarından dolayı üzülmesin, kendisini isteğe kaptırmasın.

11. Bu isteğe büyük açgözlülük akıntısı derim, baş aşağı düşüş derim, özlem, sıkıntı, geçilmesi zor şehvet bataklığı derim.

12. Gerçeğin yolundan sapmadan sağlam yerde oturan ve her şeyden vazgeçen *brāhmana*, gerçek anlamda huzur bulmuş bir *muni* denir.

13. O gerçekten akıllıdır, tamamlanmıştır, *Dhamma*'yı kavramış, her şeyden özgürdür; dünyada doğrulukla dolaşır, kimseyi kıskanmaz.

14. Bu dünyada bağlarının kesilmesi zor olan şehvetine galip gelen kişi kedere kapılmaz, kimseye imrenmez, akıntıyı keser, bağlarından kurtulur.

15. Önünde ne varsa bir kenara koyar, arkasında bir şey bırakmaz, ortada kalanı kazanmaya çalışmazsa huzurla dolaşır durur.

16. Ad ve biçime istek duymayan, olmayan için üzülmeyen kişi artık bu dünyada daha fazla harap olmaz.

17. Bir şey için 'Bu benimdir' veya 'Bu başkasınındır' diye düşünmeyen kişi, bencilliği bırakarak hiçbir şeye sahip olmadığı için hiçbir şeye üzülmez.

18. Sert, açgözlü, istekli olmadığı için, her durumda aynı kaldığı için, sorulduğu zaman o kişinin bu durumunun korkusuzluk sonucu olduğunu söylerim.

19. Çünkü o istekten uzaktır, çünkü o zeki insan için *samkhāra*lar[26] yoktur; o her türlü çabadan kaçınarak her yerde mutluluğu görür.

20. *Muni* kendini basit görmez, aşağı da saymaz seçkin de. Açgözlülükten uzakta, huzur içindedir; hiçbir şeyi reddetmez kabul de etmez."

16. Sāriputtasutta (Sāriputta[27] Sutta)

1. "(Sāriputta) Tusita Cenneti'nden[28] daha önce hiç görmediğim, hiç kimsenin duymadığı böylesine güzel konuşan bir öğretmen çıkageldi.

2. O her şeyi net gören kişi, tanrıların ve insanların dünyasında ortaya çıktığında tüm karanlığı dağıttı ve insanlardan oluşan sisin içinde tek başına dolaştı.

3. Buddha'ya, bu saf ve özgür öğretmene, hazır bu dünyaya gelmişken yalvararak bazı sorular sormak istiyorum.

4. Tecrit edilmiş bir yerde, bir ağacın dibinde veya bir ölü yakma yerinde ya da dağlardaki mağaralarda yaşayan miskin *bhikkhu*ya...

5. Ki buralarda ne kadar da tehlikeler vardır ve *bhikkhu* sessiz dinlenme yerlerinde hiç tereddüt etmeden barınır...

---

26 Skr. Samskāra. Zihin izlenimleri/etkileri.

27 Skr. Şāriputra. Buddha'nın baş müritlerinden biridir.

28 Skr. Tushita. Buddhist mitolojiye göre burası en büyük Buddhist cennetlerinden birisidir.

6. Ki ölümsüzlük mekânına gitmek istediği bu dünyada ne kadar çok tehlikeler vardır ve *bhikkhu* uzak barınma yerinde onların hepsiyle baş eder...

7. İşte bu enerji dolu *bhikkhu*nun sözleri nedir, amaçları nedir? Karakteri nasıldır ve kutsal işleri nelerdir?

8. Akıl ve düşünceyle bir amaç uğruna bağlanacağı çalışma nedir? Bir demircinin gümüşü temizlemek için çabaladığı gibi o da kendi pisliğini temizlemeye çabalamalı mıdır?"[29]

9. (*Bhagavan*:) "Ey Sāriputta, iyi bir barınma yeri edinmiş, *Dhamma*'ya göre mükemmel aydınlanmayı arayan kişi için hoşa giden şey nefret edilen şeydir, bunu sana açıklayayım.

10. Sınırlarda dolaşan akıllı ve düşünceli bir *bhikkhu* için korkulması gereken beş tehlike vardır: eşekarıları, sinekler, yılanlar, insanlarla temas ve hayvanlar.

11. Onlar yüzünden tehlikeli durumlara düşse bile farklı düşüncede olanlardan korkmamalıdır. Ayrıca, iyiyi ararken düştüğü başka tehlikelerden de korkmamalıdır.

12. O kişi hastalığa, açlığa, soğuğa, sıcağa, maruz kalacağı başka şeylere katlanmalı, evsiz bir yaşamla güçlü çabalar içinde olmalıdır.

13. Hırsızlık yapmamalı, yalan söylememeli, zayıfa da güçlüye de dostça davranmalıdır; aklın çalkantılarında *kanhā*yı[30] kuvvetle kovmalıdır.

14. Öfke ve kibrin eline düşmemelidir, kişi bunların kökünü keserek yaşamalıdır; sevilene de sevilmeyene de galip gelmelidir.

15. Akılla yönetilerek, iyiden haz alarak tüm tehlikeleri dağıtmalı, uzaktaki barınma yerinin hoşnutsuzluğunu bastırmalı, ağlamaya neden olan dört sebebi yok etmelidir:

---

29 *Dhammapada*, 239: "Bilge kişi kendisinin kirini temizlesin, tıpkı gümüşün kirini birer birer, azar azar ve zaman zaman temizleyen demirci gibi."

30 *Māra*, kötülük.

16. Ne yiyeceğim, nerede yiyeceğim, dün kötü uyudum, bugün nerede kalacağım? Evsiz olarak dolaşan *sekha*[31] böyle ağlamaklı düşünceleri yenmelidir.

17. Zamanında gelen yiyecek ve giysi ile bu dünyada kanaatkâr olmayı öğrenerek mutlu olsun. Köyde ağırbaşlılıkla dolaşsın, kimseye karşı sert sözler sarf etmesin.

18. Kimseye dik dik bakmasın, gözlerini yere doğru indirsin; derin düşünceye bağlı olsun, uyanık olsun; ağırbaşlılıkla şüphenin ve kötü davranışın kökünü kessin.

19. Uyarı sözleriyle düşünceli ve mutlu olsun, öğrenci arkadaşlarına karşı inatçılık etmesin, zamansız, tepeden bakarak, başkalarını kötüleyerek konuşmasın.

20. *Bhikkhu* düşünceli olsun, özgürleşmiş aklıyla ve bu *Dhamma*larla isteğine boyun eğdirsin, bir nesneye yoğunlaşıp *Dhamma*'yı düşünerek karanlığı dağıtsın."

31 Skr. Şaiksha. Henüz *arhat*lık mertebesine kavuşmamış, öğrenme aşamasında olan kişi.

V

Pārāyanavagga

1. Vatthugāthā

1. Kosalaların güzel şehrinden[1] ilahi bilgisini iyi bilen bir *brāhman* hiçbir şey istemeden güneye doğru yola çıktı.

2. Alaka'ya komşu olan Assaka bölgesinde Godavarī Nehri kıyısında oturdu, dilendiklerini ve meyveleri yedi.

3. Kıyıya yakın bir yerde büyük bir köy vardı, oraya misafir edildikten sonra orada büyük bir kurban töreni yaptı.

4. Büyük kurban töreni bittikten sonra tekrar çile yerine döndü. O varır varmaz oraya başka bir *brāhman* geldi.

5. Titriyordu, şişik ayakları, kirli dişleri ve toz içinde bir kafası vardı. Ona (Bāvarī'ye) yaklaştı ve beş yüz (para) istedi.

6. Onu gören Bāvarī onu bir yere oturttu, sağlık sıhhatini, iyi olup olmadığını sordu ve şu aşağıdakileri söyledi:

7. "Ey *Brāhman*, neyim var neyim yok hepsini verdim, kusuruma bakma, verecek beş yüz (para) yok bende."

8. "Eğer istediğimi vermezsen kafan yedinci günde yedi parçaya ayrılsın."

9. Bu adam gerekli törenleri yapınca, laneti de bilinir oldu. Onun sözlerini işiten Bāvarī üzüntüye kapıldı.

---

1 Sāvatthī şehri (Skr. Şravastī).

10. Yemeden içmeden kesildi, keder okuyla acı çekti, ama meditasyon yapıp huzur bulmaya çalışmaktan geri durmadı.

11. Bāvarī'nin keder ve korku ile sarıldığını gören ve iyilik yapan bir tanrısal varlık ona yaklaşıp konuştu:

12. "O kafa hakkında bir şey bilmez, zenginlik peşinde bir ikiyüzlüdür o; o ne kafayı ne de kafa parçalamayı bilir."

13. (Bāvarī:) "Soylu tanrısal varlık biliyorsa acaba sorduğumda kafayı ve kafa parçalamayı anlatır mı? Bunu sizin sözlerinizden işitelim."

14. (Tanrısal varlık:) "Bunu bilmiyorum, bunun bilgisi bende bulunmuyor, kafa ve kafa parçalamayı sadece *buddha*lar bilirler."

15. (Bāvarī:) "Ey tanrısal varlık, o zaman söyle bana lütfen, bu çevrede kim kafayı ve kafa parçalamayı bilir?"

16. (Tanrısal varlık:) "Eskiden Kapilavatthu'dan[2] çıkmış bir dünya yöneticisi, Okkāka[3] kralları soyundan ışık saçan Sakya evladı var.

17. Ey *Brāhman*, o *sambuddha*dır,[4] her şeyde kusursuzdur, tüm bilgilerin gücüne sahiptir, her şeyi açıkça görür, bütün acıları yok etmiş, *upadhi*yi[5] ortadan kaldırmıştır.

18. O bu dünyanın Buddha'sıdır, *Bhagavan*'dır; her şeyi açıkça görendir, *Dhamma*'yı öğretendir, git ve ona sor, o sana açıklayacaktır."

19. *Sambuddha* sözcüğünü işitince Bāvarī mutlulukla dolmuş, kederi hafiflemiş, çok büyük bir haz duymuş.

20. Sevinç içindeki Bāvarī tanrısal varlığa istekle sormuş: "Dünyanın efendisi hangi şehir, hangi kasaba, hangi bölgede oturur, söyle ki oraya gidip mükemmel aydınlanmış kişiye saygı sunalım."

21. (Tanrısal varlık:) "O büyük anlayış ve bilgi sahibi *Cina*, o Sakya evladı, özgür, tutkudan uzak, insanlar boğası, kafa parçalamayı bilen Kosalaların şehri Sāvatthī'de oturuyor."

---

2 Skr. Kapilavastu.

3 Skr. Ikshvāku.

4 "Mükemmel aydınlanmış olan."

5 *Upadhi*: Yeniden doğuşlara neden olan bağlar.

22. Sonra Bāvarī öğrencilerine, *brāhman*lara şöyle seslenmiş: "Gençler, buraya gelin, bir şey söyleyeceğim, sözlerimi dinleyin:

23. Onu bu dünyada öyle kolay göremezsiniz, şu an bu dünyada yaşıyor ve ünü *sambuddha* olarak yayılmış; hemen Sāvatthī'ye gidin ve bu insanların en iyisini görün."

24. (Öğrenciler:) "Ey *Brāhman*, onu gördüğümüz zaman onun Buddha olduğunu nasıl anlayacağız? Biz bilmiyoruz, onu nasıl tanıyacağız?"

25. (Bāvarī:) "Büyük insanların özellikleri ilahilerde kayıtlıdır; onların kırk iki özelliği bir bir sayılır.

26. Onun bütün uzuvlarında büyük insanlara ait olan özellikler vardır; onun iki tür gidişi olur, üç tür olmaz.

27. Eğer bir yerde kalıyorsa oradan yeryüzünü asasız, kılıçsız hâkimiyeti altına alır ve adaletle yönetir.

28. Eğer barındığı yerden yaban ortama çıkarsa orada bir ermiş olur, *arhat sambuddha* olur, karanlığın perdesini kaldırır.

29. Ona benim yaşımı, soyumu, özelliklerimi, ilahileri, diğer müritlerimi, kafayı ve kafa parçalamayı sorun.

30. Eğer o her şeyi açıkça gören Buddha ise, sizin aklınızdan geçen sorulara ağzından çıkan sözcüklerle yanıt verecektir."

31. Bāvarī'nin sözlerini şunlar işittiler: öğrencileri, on altı *brāhman*, Acita, Tissa Metteya, Punnaka, Mettagū;

32. Dhotaka, Upasīva, Nanda, Hemaka, Todeyya ve Kappa ikilisi, bilge Cātukannī;

33. Bhadrāvudha, Udaya, *Brāhman* Posāla, Bilge Mogharāca, Büyük Ermiş Pingiya.

34. Bunların her biri kendi öğrencileri olan, dünyaya saldıkları ünle daldıkları derin düşüncelerden haz alan, yaptıkları iyi işlerin kokusunu taşıyan bilge insanlardı.

35. Saçları keçeleşmiş, hayvan postu giyen bu insanlar Bāvarī'yi selamlayıp sağından etrafında dolaştıktan sonra yüzleri kuzeye dönük, oradan ayrıldılar.

36. Önce Alaka'nın Patitthāna'sına[6] gittiler, oradan Māhissati[7] şehrine, sonra Uccenī,[8] Gonaddha, Vedisā,[9] Vanasavhaya'ya gittiler.

37. Sonra Kosambi,[10] Sāketa, Sāvatthi,[11] Setavya, Kapilavatthu,[12] Kusināra[13] şehrine...

38. Sonra zengin şehir Pāva'ya, sonra bir Magadha şehri olan Vesālī'ye,[14] büyüleyici güzellikteki Pāsānakam Çetiya'ya[15] vardılar.

39. Susamış, soğuk su içmek isteyen biri gibi, kazanç peşinde bir tüccar gibi veya sıcaktan bunalıp gölge arayan biri gibi hızla dağı tırmandılar.

40. O sırada *Bhagavan bhikku*ları toplamış onlara *Dhamma*'yı öğretmekte ve sesi ormandaki bir aslan gibi yankılanmaktaydı.

41. Acita ışınları olmayan bir güneş gibi veya dolunay vakti gelmiş bir ay gibi olan *sambuddha*ya baktı.

42. Onun bedenindeki hayırlı işaretleri gördü ve tüyleri diken diken oldu; sonra öne çıkıp sorularını sormaya başladı.

43. "Bana hocamın yaşını, soyunu, özelliklerini, ilahiler üzerindeki hâkimiyetini, *brāhmana*lardan kaç ilahi okuduğunu[16] söyleyiniz."

44. *Bhagavan* dedi ki: "Onun yaşı yüz yirmidir; soyu Bāvarī soyudur, uzuvlarında gerekli özellikler vardır, üç *Veda*'ya hâkimdir.

---

6 Skr. Pratishthāna.
7 Skr. Māhishmatī.
8 Skr. Uccayinī.
9 Skr. Vidişā.
10 Skr. Kauşāmbī.
11 Skr. Şrāvastī.
12 Skr. Kapilavastu.
13 Skr. Kuşīnāra.
14 Skr. Vaişālī.
15 Skr. Pāshānam Çaitya. (*Çaitya*: İçinde, en dip oval veya dairesel kısımda bir Stūpa bulunan, bunun bir geniş koridorla birleştirildiği, tek bir giriş kapısı bulunan kapalı dinsel yapılar.)
16 Okumuş yazmışlığını.

45. O İtihāsa'yı, Nighantu'yu ve Ketubha'yı[17] beş yüz kere okumuştur ve kendi *Dhamma*'sında mükemmelliğe ulaşmıştır."

46. Acita dedi ki: "Ey insanların en iyisi, susuzluk gideren siz Bāvarī'nin tüm özelliklerini söyler misiniz? Böylece hiç şüphemiz kalmaz."

47. *Bhagavan* dedi ki: "Ey genç adam, o yüzünü diliyle örter, kaşlarının arasında bir saç tutamı vardır, erkeklik organı örtülü haldedir.

48. Kimseden bir soru işitmeden sorulara yanıt verir, bunu duyan herkes kavuşmuş elleriyle karşılık verir.

49. Bir tanrı, *brāhman*, İnda ya da Sucā'nın kocası olan ona o soruları kim sordu ve yanıtlar kime verildi?"

50. Acita dedi ki: "Bāvarī kafayı ve kafa parçalamayı sormuştu; ey *Bhagavan*, bunu açıklayın ve şüphelerimizi giderin, ey *İsi*!"

51. *Bhagavan* dedi ki: "Cehalet kafadır, bunu böyle bilin; bilgi inançla, düşünceyle, derin düşünceyle, azimle ve güçle birleşince kafayı dağıtır."

52. Hayvan postunu omzuna atarak sevinçle doğrulan genç adam eğilip başını onun ayaklarına değdirerek konuştu:

53. "Ey soylu kişi, ey her şeyi açıkça gören, *Brāhman* Bāvarī ve öğrencileri sevinçle ve saygıyla ayaklarınıza kapanırlar."

54. *Bhagavan* dedi ki: "*Brāhman* Bāvarī öğrencileriyle birlikte mutlu olsun! Ey genç adam, sen de mutlu ol, uzun yaşa!

55. Bāvarī için, sizin için şüphe duyan herkes için bir fırsat doğdu; sormak istediğiniz ne varsa sorun!"

56. Birbirine kavuşturduğu elleriyle oturmakta olan Acita *Sambuddha*'dan izin aldıktan sonra *tathāgata*ya ilk sorusunu sordu.

---

17 *İtihāsa, Nighantu, Ketubha*: Tarih, etimoloji ve dinsel tören bilgisi.

2. Acitamāṇavapuccha[18]

1. Acita: "Bu dünya ne ile örtülüdür? Neden parlamıyor? Onun kirliliğine ne ad veriyorsunuz? Bu dünyanın en büyük korkusu nedir?"

2. *Bhagavan*: "Bu dünya cehalet ile örtülüdür. Cehalet yüzünden parlamaz. Onun kirliliğine ***tutku*** diyoruz. Bu dünyanın en büyük korkusu kederdir."

3. Acita: "Tutku suyu her yönden akar. O akıntıları ne engeller, o akıntıları ne zapt eder, onları ne tutar?"

4. *Bhagavan*: "Bu dünyada akan bütün tutku suları düşünceyle engellenir, düşünceyle zapt edilir, onları anlayış tutar."

5. Acita: "Ey soylu kişi, soru olarak şunu soruyorum ki bu düşüncelilik ve anlayış ve ad ve biçimin sonu ne zaman gelecek?"

6. *Bhagavan*: "Ey Acita, sorduğun soruyu şöyle yanıtlıyorum; ad ve biçim bütünüyle bitirildiğinde düşünce ve anlayış da bitecek."

7. Acita: "Ey soylu kişi, bilge olan siz tüm *Dhamma*ları çalışanlar, öğrenciler ve sıradan insanların yaşamlarının nasıl olması gerektiğini söyleyin."

8. *Bhagavan*: "Bhikkular tensel zevklere kapılmasınlar, düşünceleri huzurlu olsun, *Dhamma*ları iyi bilerek dolaşsınlar ve düşünceli olsunlar."

3. Tissametteyamāṇavapuccha[19]

1. (Tissa Metteya:) "Bu dünyada doygun kişi kimdir? Kargaşadan uzak olan kimdir? Kim iki uçtaki sonu bilerek

---

18 Genç *Brāhman* Acita'nın Soruları.

19 Genç *Brāhman* Tissametteya'nın Soruları.

ortaya yapışmaz? Büyük insan diye kime denir? Tutkusunu yok eden kimdir?"

2. (*Bhagavan*:) "Tensel arzulardan uzak olan, tutkuyu yok etmiş, hep düşünceli *brahmaçari* kargaşadan uzaktır.

3. Bilen kişi iki uçtaki sonu görür, ortaya yapışmaz. Bu dünyadaki tüm tutkusunu söndürmüş kişiye *büyük insan* derim."

4. Punnakamāṇavapucchā[20]

1. (Punnaka:) "Ey *Bhagavan*, tutkudan uzak olan ve kötülüğün kökünü gören size (yukarıdakilere ek olarak) bir soru soruyorum: Bu dünyada *isi*ler, insanlar, *kshatriya*lar ve *brāhman*lar tanrılar adına neden bir sürü kurban sunup dururlar? Size bunu soruyorum, lütfen yanıtlar mısınız?"

2. (*Bhagavan*:) "Ey Punnaka, bu dünyada *isi*ler, insanlar, *kshatriya*lar ve *brāhman*lar tanrılar adına pek çok kurban törenini yaşlandıklarından, gelecek hallerini düşündüklerinden yaparlar."

3. (Punnaka:) "Bu dünyada *isi*ler, insanlar, *kshatriya*lar ve *brāhman*lar tanrılar adına pek çok kurban törenini sunmakla

4. Doğum ve yaşlılığın ötesine geçebilirler mi? Ey soylu kişi, ey *Bhagavan*, sana bunu soruyorum."

5. (*Bhagavan*:) "Ey Punnaka, onlar tensel zevkleri isteyerek onları elde ettiler; varlık tutkusuyla kaplı sunulara bağlanmakla doğum ve yaşlılığın ötesine geçemezler, ben bunu derim."

6. (Punnaka:) "Ey soylu kişi, ey *Bhagavan*, madem sunulara bağlılıkla doğum ve yaşlılığın ötesine geçemezler, o halde tanrılar ve insanlar dünyasında kim doğum ve yaşlılığın ötesine geçebilir? Sana bunu soruyorum, söyle bana."

---

20 Genç *Brāhman* Punnaka'nın Soruları.

7. (*Bhagavan*:) "Bu dünyada her şeyi düşünerek hiçbir yerde kargaşaya karışmayan, tutku dumanından boğulmamış halde, huzurlu, kederden, arzudan uzak olanlar doğum ve yaşlılığın ötesine geçebilirler, ben bunu söylerim."

5. Mettagūmānavapuccha[21]

1. (Mettagū:) "*Bhagavan*, sen bilgili ve kültürlü bir insansın, sana şunu soruyorum, söyle bana, dünyadaki türlü türlü canlılar neden hep acı çekerler?"

2. (*Bhagavan*:) "Ey Mettagū, bana acının kaynağını soruyorsun, onu bildiğim kadarıyla sana açıklayayım. Acı dünyada çok çeşidi olan *upadhi*lerden[22] kaynaklanarak ortaya çıkar.

3. Cahil kişi *upadhi* yaratır ve bu budala tekrar acıya boğulur, o nedenle akıllı kişi bunun doğum ve ölüm nedeni olduğunu görerek *upadhi* yaratmamalıdır."

4. (Mettagū:) "Ne soruyorsak yanıtlıyorsun. Başka bir soru sormak istiyorum, lütfen yanıtla; akıllı kişi doğum ve yaşlılık, keder ve ağlama nehrini nasıl geçebilir? Ey *Muni*, bunu sen iyi bilirsin, lütfen bana açıkla."

5. (*Bhagavan*:) "Ey Mettagū, sana *Dhamma*'yı açıklayacağım. Bir insan bu görünür dünyada geleneksel öğretilerden uzak bir şekilde düşünce içinde yaşarsa isteğe karşı galip gelir."

6. (Mettagū:) "Ey Büyük *İsi*, eğer kişi bu mükemmel *Dhamma*'yı anlayarak düşünce içinde dolaşır ve bu dünyadaki isteğe karşı galip gelirse ben de bundan büyük haz duyarım."

7. (*Bhagavan*:) "Ey Mettagū, yukarıda, aşağıda, çaprazlama veya ortada olan şeylere bağlı ve onlardan haz alır halde olmazsan bil ki artık aklın varlıkta kalıp onda yaşamaz.

---

21 Genç *Brāhman* Mettagū'nun Soruları.

22 *Upadhi*: Tekrar tekrar doğumlara neden olan duygular, hareketler, istekler vs.

8. Böyle düşünceli ve gayretli olan *bhikkhu* bencilliği, doğumu, yaşlılığı, keder ve ağlamayı terk ederek bilge bir insan olur ve bu dünyanın acısından kurtulur."

9. (Mettagū:) Büyük *İsi*'nin bu sözlerini çok beğendim. Ey Gotama, *upadhi*den kurtuluşu çok güzel açıkladın. Doğrusu *Bhagavan* acıdan kurtulmuş, çünkü *Dhamma*'yı iyi biliyor.

10. Ey *Muni*, senin verdiğin öğretileri alan herkes kuşkusuz acıdan kurtulacaktır. Buraya gelmiş olan ben ayaklarına kapanırım. Ey Nāga,[23] ey *Bhagavan*, bana da her daim öğret."

11. (*Bhagavan*:) "Ben o *brāhmana brāhman* derim ki hiçbir şeyi yoktur, şehvet dünyasına yapışıp kalmaz, sertlik ve şüpheden kurtulmuş halde bu nehri geçer ve öteki kıyıya ulaşır.

12. O bu dünyada gelişimini tamamlamış bilge bir kişidir. Bu tekrarlanıp duran dünyaya yapışmaktan vazgeçerek, özlemden, kederden, istekten kurtularak doğum ve yaşlılık nehrini geçer, ben bunu derim."

6. Dhotakamāṇavapucchā[24]

1. (Dhotaka:) "Ey *Bhagavan*, sana şunu soruyorum söyle bana. Ey Büyük *İsi*, seni dinleyen kendi *Nibbāna*'sını nasıl öğreniyor, söyleyeceklerine öylesine açım ki?"

2. (*Bhagavan*:) "Ey Dhotaka, bu dünyada düşünceli ve akıllı olmaya gayret etmelisin; benim söylediklerime kulak vererek kendi *Nibbāna*'nı öğrenebilirsin."

3. (Dhotaka:) "Tanrıların ve insanların dünyasında hiçbir şeyi olmadan dolaşan bir *brāhman* görüyorum; o yüzden önünüzde eğiliyorum. Ey her şeyi gören *sakka*, beni şüpheden kurtar."

---

23 *Nāga*, güçlü ve mucizevi yılanlara verilen bir addır. Bunlar Buddhist mitolojide önemlidirler. Sözcüğün ikinci anlamı da "büyük ve güçlü fil"dir.

24 Genç *Brāhman* Dhotaka'nın Soruları.

4. (*Bhagavan*:) "Ey Dhotaka, ben bu dünyada şüphe duyan kimseyi kurtuluşa erdirmeyeceğim. Sen *Dhamma*'nın en iyisini öğrenince bu akıntıyı geçeceksin."

5. (Dhotaka:) "Ey *Brāhman*, merhamet edip bana öğret, inziva *Dhamma*'sı nasıldır anlayayım, havadaki garip şekiller gibi olmadan bu dünyada sakin ve bağımsız dolaşayım."

6. (*Bhagavan*:) "Ey Dhotaka, sana huzuru açıklayayım; bir kimse görünür dünyada geleneksel öğretiden uzak olanı bilirse, düşünerek dolaşırsa o tutkuya karşı galip gelir."

7. (Dhotaka:) "Ey Büyük *İsi*, bu en yüce huzuru çok sevdim; eğer kişi bilir ve düşünceyle dolaşırsa o tutkuya karşı galip gelir."

8. (*Bhagavan*:) "Ey Dhotaka, yukarıda, aşağıda, çaprazlama veya ortada olana bağlı kalmamayı bilirsen sürekli tekrarlanan varlığa karşı bir susuzluk duymazsın."

7. Upasīvamāṇavapucchā[25]

1. (Upasīva:) "Ey *Sakka*,[26] tek başıma ve yardımsız bu büyük nehri geçemem. Ey sen her şeyi gören, bu akıntıyı geçmek için bir çare söyle."

2. (*Bhagavan*:) "Ey Upasīva, hiçliği görerek, düşünceli bir şekilde, hayatta hiçbir şeyi olmadan, tensel tutkulardan vazgeçerek, şüpheden uzak, sabah akşam gayretle istek ateşi söndürülebilir."

3. (Upasīva:) "Tensel zevklere tutku duymayan, hiçlikte yerleşmiş, her şeyi geride bırakmış, bilgisiyle en yüksek kurtuluşa erişmiş kişi, bulunduğu yerden ilerlemeden kalacak mıdır?"

4. (*Bhagavan*:) "Tensel zevklere tutku duymayan, hiçlikte yerleşmiş, her şeyi geride bırakmış, bilgisiyle en yüksek

25 Genç *Brāhman* Upasīva'nın Soruları.

26 Skt. Şakra. Buddha'ya İndra'nın adlarından biri olan *şakra* (sakka) ile hitap ediliyor.

kurtuluşa erişmiş kişi, bulunduğu yerden ilerlemeden kalacaktır."

5. (Upasīva:) "Ey her şeyi gören, eğer o kişi sayısız yıllar boyunca ilerlemeden kalırsa, huzurlu ve kurtulmuş halde olursa, böyle bir kişi bilinçli hale gelir mi?"

6. (*Bhagavan*:) "Ey Upasīva, nasıl yanmakta olan bir ateş rüzgârın etkisiyle söner de artık var sayılmazsa tıpkı bunun gibi bir *muni* de ad ve biçimden kurtulduğunda kaybolur ve var sayılmaz."

7. (Upasīva:) "O kişi ortadan kalkar mı, artık daha fazla var olmayı bırakır mı? Artık ona hastalık daha fazla bulaşmaz mı? Ey *Muni*, bana doğruca açıkla, çünkü bu *Dhamma*'yı en iyi sen biliyorsun."

8. (*Bhagavan*:) "Ey Upasīva, ortadan kaybolan kişinin artık biçimi olmaz, o kişi daha fazla var olamaz; bütün her şey kesilmiş olur, tüm tartışmalar sona erer."

8. Nandamānavapuccha[27]

1. (Nanda:) "İnsanlar 'bu dünyada *muni*ler vardır' derler. Bunu sen nasıl anlıyorsun? Bilgiye sahip olana mı *muni* denir yoksa hayata sahip olana mı?"

2. (*Bhagavan*:) "Ey Nanda, bir kimseye görüşünden, gelenekselliğinden veya bilgisinden dolayı *muni* denmez. Kederden ve istekten kurtulmuş, inziva hayatı sürenlere *muni* denir."

3. (Nanda:) "Tüm *samana*lar ve *brāhman*lar saflığın görüşlerden, gelenekten, dinsel işlerden ve benzeri yollardan geldiğini söylerler. Ey soylu kişi, onlar bu dünyadaki yaşam yollarında doğum ve yaşlılığın ötesine geçebildiler mi? Ey *Bhagavan*, sana bunu soruyorum, söyle bana."

27 Genç *Brāhman* Nanda'nın Soruları.

4. (*Bhagavan*:) "Ey Nanda, tüm *samana*lar ve *brāhman*lar saflığın görüşlerden, gelenekten, dinsel işlerden ve benzeri yollardan geldiğini söylerler. Buna rağmen onlar bu dünyadaki yaşam yollarında doğum ve yaşlılığın ötesine geçememişlerdir; ben bunu söylerim."

5. (Nanda:) "Ey *Muni*, tüm *samana*lar ve *brāhman*lar saflığın görüşlerden, gelenekten, dinsel işlerden ve benzeri yollardan geldiğini söyledikleri halde sen onların akıntıyı geçemediklerini söylüyorsun. O halde, ey soylu kişi, kim bu tanrıların ve insanların dünyasında doğum ve yaşlılığın ötesine geçmiştir? Ey *Bhagavan*, sana bunu soruyorum, söyle bana."

6. (*Bhagavan*:) "Ey Nanda, ben tüm *samana*ların ve *brāhman*ların doğum ve yaşlılıkla örtülü olduğunu söylemiyorum. Ne gördü, ne işitti ne düşündülerse o dünyayı, tüm dinsel işleri bırakmış, her türlü işi geride bırakmış, özlemi, tutkuyu delip geçmiş kişileri nehri geçmiş olarak nitelendiriyorum."

7. (Nanda:) "Ey Gotama, Büyük *İsi*'nin sözlerinden çok keyif aldım; *upadhi*den kurtuluş çok güzel açıklandı. Ne gördüler, ne işittiler ne düşündülerse o dünyayı, tüm dinsel işleri bırakmış, her türlü işi arkada koymuş, özlemi, tutkuyu delip geçmiş kişileri ben de nehri geçmiş olarak nitelendiriyorum."

9. Hemakamāṇavapucchā[28]

1. (Hemaka:) "Gotama'nın öğretisinden önce bana 'ne idiyse öyle olacaktır' diye öğretmişlerdi. Bunlar sadece ağızdan ağıza yayılanlardı ve şüphelerimi artırmaktan başka işe yaramadı.

2. Ey *Muni*, bana tutkuyu ortadan kaldıran *Dhamma*'yı anlat; öyle ki onu anlayan kişi düşünceli bir şekilde yaşasın ve bu dünyadaki isteği aşabilsin."

28 Genç *Brāhman* Hemaka'nın Soruları.

3. (*Bhagavan*:) "Ey Hemaka, bu dünyada görülen, işitilen düşünülen şeylerden doğan zevkten ancak ölümsüz *Nibbāna* durumuna kavuşarak uzak kalınabilir.

4. Bunu anlayan kişiler düşünceli ve huzurludurlar, çünkü onlar huzur veren, kutsal *Dhamma*'yı görmüşlerdir; böylelikle bu dünyadaki isteği aşabilirler."

10. Todeyyamānavapuccha[29]

1. (Todeyya:) "Tutkusu olmayan kişileri, arzusu olmayan, şüpheyi yenmiş kişileri nasıl bir kurtuluş bekler?"

2. (*Bhagavan*:) "Tutkusu olmayan kişiler, arzusu olmayan, şüpheyi yenmiş kişiler için başka bir kurtuluşa gerek yoktur."

3. (Todeyya:) "O isteksiz midir yoksa istek dolu mudur, o anlayış sahibi midir yoksa anlar gibi mi yapmaktadır? Ey *Sakka*, ey her şeyi gören, bu *muni*yi bilmek istiyorum, anlat bana."

4. (*Bhagavan*:) "O isteksizdir, hiç arzulamaz, o anlayış sahibidir, anlar gibi yapmaz; ey Todeyya, işte *muni* böyle olur, hiçbir şeyi olmaz, tutkuya ve varlığa yapışmaz."

11. Kappamānavapuccha[30]

1. (Kappa:) "Ey soylu kişi, korkunç bir akıntının ortasında kalanlar için, yok oluş ve ölümle karşılaşanlar için bir ada söyle; öyle bir ada söyle ki oraya acı yeniden ulaşmasın."

2. (*Bhagavan*:) "Ey Kappa, korkunç bir akıntının ortasında kalanlar için, yok oluş ve ölümle karşılaşanlar için bir ada söyleyeceğim.

---

29 Genç *Brāhman* Todeyya'nın Soruları.

30 Genç *Brāhman* Kappa'nın Soruları.

3. *Nibbāna* dediğim o eşsiz adada hiçbir şey yoktur, hiçbir şey olmadığından yok oluş ve ölüm de yoktur.

4. Bunu anlayanlar düşünceli ve huzurludurlar, çünkü *Dhamma*'yı görmüşlerdir, Māra'nın gücüne yenik düşmemişler, Māra ile dost olmamışlardır."

12. Catukannimāṇavapucchā[31]

1. (Catukanni:) "Ey *Bhagavan*, şehvetten kurtulmuş ve nehri geçmiş bir kahraman duyunca o şehvetten kurtulanı sormaya geldim; ey gözleri açık olan, bana huzur yerini anlat, bunu bana doğrulukla anlat.

2. Çünkü *Bhagavan* tıpkı yakan güneşin dünyayı zapt etmesi gibi şehvete boyun eğdirerek yaşıyor. Ey büyük anlayış sahibi kişi, benim gibi anlayışı kıt olana *Dhamma*'yı anlat ki bu dünyada doğum ve ölümün ne olduğunu anlayabileyim."

3. (*Bhagavan*:) "Ey Catukanni, dünyanın zevk alınacak bir yer olmadığını bilip onu terk ederek cinsel zevklere duyulan açgözlülüğü bastırabilirsin. Onda kabul veya reddedilecek bir şey yoktur.

4. Önünde ne varsa bir kenara bırak, arkanda bir şey bırakma. Ortada olanı da kavramayacak olursan huzur içinde yaşayabilirsin.

5. Çünkü ey *Brāhman*, o kişinin ad ve biçime olan açgözlülüğü bütünüyle gitmiştir; çünkü onun ölümün gücüne yenik düşecek tutkuları kalmamıştır."

---

31 Genç *Brāhman* Catukanni'nin Soruları.

13. Bhadrāvudhamānavapucchā[32]

1. (Bhadrāvudha:) "Bilge kişiye, o evsiz olan, isteği yok etmiş, tantanadan uzak, neşeden vazgeçmiş, nehri geçip özgürleşmiş, zamanı arkada bırakmış kişiye yalvarırım; yol göstericiyi işiten buradan ayrılacak.

2. Ey *Vīra*,[33] çeşitli bölgelerden birçok kişi seni dinlemek için geldi. Çok iyi bildiğiniz *Dhamma*'yı onlara güzel bir şekilde açıklar mısınız?"

3. (*Bhagavan*:) "Ey Bhadrāvudha, bir kimse sürekli elde etme açgözlülüğüne boyun eğdirmelidir. Bu dünyada yukarıda, aşağıda, çaprazlama veya ortada ne varsa onu kazanmaya çalıştıkça Māra da onu izler.

4. O yüzden bunu bilen düşünceli bir *bhikkhu*, insanların birer istek yaratıkları olarak ölüm ülkesinde durduklarını görerek bu dünyada hiçbir şeyi edinmeye çalışmamalıdır."

14. Udayamānavapucchā[34]

1. (Udaya:) "Kirlilikten uzak olarak meditasyon yapan, görevini tamamlamış, tutkuyu yenmiş, bütün *Dhamma*ları bilen kişiye bir soru için geldim. Cehaleti yararak bilgiyle kurtuluşu bana anlatın."

2. (*Bhagavan*:) "Ey Udaya, tutku ve isteği bırakarak, kederi ve tembelliği savuşturarak ve hatalı davranışlardan kaçınarak bu mümkün olur.

3. Ilımlılık ve düşüncelilikle saflaşmış bilgi sayesinde kurtuluşu, cehaleti yararak *Dhamma* üzerinde düşünerek ilerlemeyi sana anlatacağım."

4. (Udaya:) "Bu dünyanın bağı nedir? Onun ölçme tartması nedir? Neden vazgeçmenin *Nibbāna* olduğu söylenir?"

---

32 Genç *Brāhman* Bhadrāvudha'nın Soruları.

33 Kahraman.

34 Genç *Brāhman* Udaya'nın Soruları.

5. (*Bhagavan*:) "Bu dünya zevk ile bağlıdır, onun ölçmesi tartması muhakeme etmektir. İstekten vazgeçme *Nibbāna*'dır."

6. (Udaya:) "Düşünce içinde yaşayan kişinin bilinci nasıl kaybolur? *Bhagavan*'a bunu sormaya geldim, sözlerini işitelim."

7. (*Bhagavan*:) "O kişi içten ve dıştan zevk almayı bırakır, düşünce içinde yaşarsa onda bilinç kaybolur."

15. Posālamānavapucchā[35]

1. (Posāla:) "Geçmiş yaşamlarını hatırlayan, isteği bitirmiş, şüpheyi yok etmiş, tüm *Dhamma*ları bilen kişiye ben de bir soru sormaya geldim.

2. Ey *Sakka*, geçmiş yaşamlarını hatırlayana, her türlü cismani biçimi atmış olana, ne içten ne de dıştan bir varlık olduğunu görene sormak isterim; böyle bir kişinin bilgisi nasıldır?"

3. (*Bhagavan*:) "Ey Posāla, bilincin tüm yüzlerini bilen kişi bir *tathāgata*dır, onu huzurlu, yeniden doğuşlardan kurtulmuş, özgür biri olarak bil.

4. Bu anlaşıldığı zaman zevkin yarattığı bağlar hiçbir şeyin olmadığı yerde köklenemez; o kişi bunu görür; mükemmel hale gelmiş *brāhman*ın bilgisi böyledir."

16. Mogharājamānavapucchā[36]

1. (Mogharāja:) "Ey *Sakka*, sana iki kere sordum ama her şeyi açıkça gören kişi bana yanıt vermedi. İşittim ki Kutsal *İsi* üçüncüsünde yanıt verecekmiş.

---

35 Genç *Brāhman* Posāla'nın Soruları.

36 Genç *Brāhman* Mogharāca'nın Soruları.

2. Bu dünya var, öteki dünya var, *Brahma*'nın ve tanrıların dünyaları var; ben ise ünlü Gotama'nın görüşleri hakkında bilgi sahibi değilim.

3. Neyin iyi olduğunu gören bu insana bir soru ile gelmekteyim: Bir kimse bu dünyayı nasıl görmeli ki ölümün kralı[37] onu görmesin?"

4. (*Bhagavan*:) "Ey Mogharāca, her zaman düşünce içinde olarak bu dünyayı boş olarak görmelisin; kişi benlik duygusunu yok ederse ölümü de yok eder. Dünyayı böyle göreni ölüm görmez."

17. Pingiyamāṇavapucchā[38]

1. (Pingiya:) "Ben yaşlıyım, zayıfım, rengim soluk, gözlerim net görmüyor, kulaklarım işitmiyor; sonunda bir budala gibi yok olup gideceğim. Bana *Dhamma*'yı anlat, bu dünyada doğumdan ve ölümden nasıl kurtulurum?"

2. (*Bhagavan*:) "Ey Pingiya, başkalarının bedenleriyle acı çektiğini görüp lakayıt kalanlar da bedenleriyle acı çekerler. O nedenle lakayıt olma, bedeninden kurtul, böylece bir daha var olmazsın."

3. (Pingiya:) "Dört yön, dört orta yön, yukarısı ve aşağısı toplam on yönde senin görmediğin, duymadığın, düşünmediğin ve anlamadığın bir şey var mı? Bu dünyada doğumdan ve ölümden nasıl kurtulacağımı bildiren *Dhamma*'yı bana öğret."

4. (*Bhagavan*:) "Ey Pingiya, tutku tarafından ele geçirilmiş insanların acı çektiğini ve yok oluşa yenildiklerini görürsen kayıtsız kalmazsın, tutkuyu geride bırakır ve bir daha asla var olmazsın."

---

37 *Maccurācā* (Skt. Mṛityurāca): Ölümün kralı.

38 Genç *Brāhman* Pingiya'nın Soruları.

18. Pārāyanasutta

Magadha'da, Pāsānaka Çetiyası'nda[39] kalmakta olan *Bhagavan* böyle konuştu. (Bāvarī'nin) peşinden gelen on altı takipçi *brāhman*dan her biri soru sordu ve o da her birini yanıtladı. Soruların karşılıklarını doğru anlayan bir insan *Dhamma*'ya göre yaşar, böylece ölüm ve yok oluşun karşı kıyısına varır. Çünkü bu *Dhamma* öteki kıyıya ulaştırır, o yüzden buna "öteki kıyıya giden yol" adı verilir.

1. Acita, Tissa Metteya, Punnaka, Mettagū, Dhotaka, Upasīva, Nanda ve Hemaka,

2. Todeyya ve Kappa, Bilge Catukannī, Bhadrāvudha ve Udaya, *Brāhman* Posāla, Bilge Mogharāca, Büyük Ermiş Pingiya,

3. Örnek alınacak bir ermiş olan Buddha'ya gittiler, yüce Buddha'ya ustaca sorular sormak istediler.

4. Buddha sorularına karşılık gelen doğru yanıtlar verdi. Soruları yanıtlayan *Muni brāhman*ları memnun etti.

5. Her şeyi açıkça gören Buddha'dan hoşnut olan Ādiççaların akrabaları mükemmel anlayışa sahip kişinin yanında kendilerini dinsel bir yaşama verdiler.

6. Buddha tarafından öğretilen ve her bir soruya karşılık gelen bilgiye göre yaşamını belirleyen kişi bu kıyıdan karşı kıyıya geçer.

7. En kusursuz yola girerek bu kıyıdan karşı kıyıya gider; bu yol öteki kıyıya uzanır, o yüzden buna "öteki kıyıya giden yol" adı verilir.

8. (Pingiya:) "O lekesiz, bilge kişinin, o tutkusuz, isteksiz efendinin görüp anlattığı öteki kıyıya giden yolu açıklayacağım. O neden yanlış konuşsun ki?

9. Kirden ve saçmalıktan uzak olanın, cehalet ve ikiyüzlülüğü geride bırakmış olanın o güzel sesine dua edeceğim.

---

39 *Çetiya* (Skr. Çaitya), kayalara oyularak yapılmış dinsel yapılardır. Bunlar Buddhizmin ilk zamanları inananları bir araya toplamak için yapılmıştır. Bir tür mağara tapınak denebilir.

10. Ey *Brāhman*! Karanlığı dağıtan Buddha, her şeyi gören, dünyayı doğru anlayan, var olmayı yenen, tutkudan uzak olan, acıyı geride bırakan bu kişi bana geldi.

11. Çalılığı terk edip meyve dolu ormana giden bir kuş gibi, ben de sığ görüşlü insanları terk edip bir kuğu gibi açık denizlere ulaştım.

12. Daha önce başka bir dünyada yaşayanlar Gotama'nın öğretisi için "ne var idiyse, o olacaktır" diyorlardı; bunlar ağızdan ağıza aktarılanlardı, bunlar sadece benim şüphelerimi artırıyordu.

13. Karanlığı dağıtan tek bir kişi var, o da soylu, parlak, büyük anlayış sahibi Gotama'dır, büyük bilgeliğin Gotama'sıdır.

14. O bana bir anda *Dhamma*'yı kavrattı, isteğin yok edilişini, kederden uzak olmayı öğretti; onun benzeri başka yerde yoktur."

15. (Bāvarī:) "Ey Pingiya, o büyük anlayış sahibi Gotama'dan, o büyük bilgelik sahibi Gotama'dan bir an için bile olsa ayrı kalabilir miydin?

16. O sana bir anda *Dhamma*'yı kavrattı, isteğin yok edilişini, kederden uzak olmayı öğretti; onun benzeri başka yerde yoktur."

17. (Pingiya:) "Ey *Brāhman*, o büyük anlayış sahibi Gotama'dan, o büyük bilgelik sahibi Gotama'dan bir an için bile olsa ayrı kalamam.

18. O bana bir anda *Dhamma*'yı kavrattı, isteğin yok edilişini, kederden uzak olmayı öğretti; onun benzeri başka yerde yoktur.

19. Ey *Brāhman*, uyanık bir şekilde aklımla ve gözümle, gece gündüz hep onu görürüm; geceyi tapınarak geçiririm. O yüzden sanırım ondan uzak yerde yaşayamam.

20. İnanç ve coşku, akıl ve düşünce beni Gotama'nın öğretisine doğru yönlendirdi. Ben de bilge kişilerin eğilim duydukları yere eğilim duyuyorum.

21. O nedenle, ey *Brāhman*, ben yorgun ve zayıf bedenimle oraya gidemesem de her zaman aklım ve düşüncemle oraya gidip ona katılırım.

22. Çamurda çırpınıp dururken adadan adaya zıpladım, sonra bütünüyle aydınlanmış olanı gördüm, o nehri geçmiş, tutkudan kurtulmuştu."

23. (*Bhagavan*:) "Ey Pingiya, sen de tıpkı inancıyla kurtulan Vakkali, Bhadrāvudha ve Ālavi Gotama gibi, inancınla kurtulacaksın ve ölümün karşı kıyısındaki ülkeye ulaşacaksın."

24. (Pingiya:) "*Muni*'nin sözlerini duyduğuma çok sevindim; *Sambuddha* örtüyü kaldırdı; o kabalıktan uzaktır, o bilgedir.

25. O her şeyi bilerek tanrılarla ilgili olan her şeyi bir kenara bıraktı; o efendi tüm soruları yanıtladı ve şüpheleri giderdi.

26. Sağlam, değişmez ve benzersiz olana (Nibbāna) gidiyorum; orada şüphe yok olacak, aklım huzura erecek."

Suttanipāta sona erdi.

Tablo 1
Pāli Dili Alfabesi

Ünlüler		Ünsüzler						
Basit Ünlüler	**Çift Ünlüler**	**Gırtlak Sesleri**	**Damak Sesleri**	**Kafa Sesleri**	**Diş Sesleri**	**Dudak Sesleri**	**Yarım Sesler**	**Nefes Sesi**
अ (a)	ए (e)	क (ka)	च (ça)	ट (ṭ a)	त (ta)	प (pa)	य (ya)	ह (ha)
आ (ā)	ओ (o)	ख (kha)	छ (ça)	ठ (ṭ ha)	थ (tha)	फ (pha)	र (ra)	स (sa)
इ (i)		ग (ga)	ज (ca)	ड (ḍ a)	द (da)	ब (ba)	ल (la)	ळ (l a)
ई (ī)		घ (gha)	झ (cha)	ढ (ḍ ha)	ध (dha)	भ (bha)	व (va)	
उ (u)		ङ (ṅ a)	ञ (ña)	ण (ṇ a)	न (na)	म (ma)		
ऊ (ū)								

Tablo 2
Pāli Dili Transliterasyonu

Devanāgarī Alfabesi	Latin Alfabesi
अ (a)	a
आ (ā)	aa
इ (i)	i
ई (ī)	ii
उ (u)	u
ऊ (ū)	uu
ऋ (ṛ)	ri
ऌ (ḷ)	li
ए (e)	e
ऐ (ai)	ai
ओ (o)	o
औ (au)	au
क (ka)	ka
ख (kha)	kha
ग (ga)	ga
घ (gha)	gha
ङ (ṅ a)	na
च (ça)	ça
छ (ça)	ça
ज (ca)	ca
झ (cha)	cha
ञ (ña)	na
ट (ṭ a)	ta
ठ (ṭ ha)	tha
ड (ḍ a)	da
ढ (ḍ ha)	dha
ण (ṇ a)	na
त (ta)	ta

थ (tha)	tha
द (da)	da
ध (dha)	dha
न (na)	na
प (pa)	pa
फ (pha)	pha
ब (ba)	ba
भ (bha)	bha
म (ma)	ma
य (ya)	ya
र (ra)	ra
ल (la)	la
व (va)	va
श (ṣa)	ṣa
ष (sha)	sha
स (sa)	sa
ह (ha)	ha

Tablo 3
Bazı Önemli Pāli Sözcüklerin Sanskrit Karşılıkları

Pāli	**Sanskrit**
Bhikkhu	Bhikshu
Bodhisatta	Bodhisattva
Dhamma	Dharma
Dukkha	Duhkha
Gotama	Gautama
Kāsi	Kāşi
Magga	Mārga
Mutti	Mukti
Rācagaha	Racagṛha
Sakya	Şākya
Sāriputta	Şāriputta
Savatthi	Şrāvastī
Siddhatta	Siddhārtha
Sri Lankā	Şri Lankā
Suddhodhana	Şuddhodhana
Tipitaka	Tripitaka
Sutta	Sūtra
Sakkamuni	Şākyamuni
Samgha	Sangha
Nibbāna	Nirvāna
Moggallāna	Maudgalyāyana
Metteyya	Maitreya
Paduma	Padma
Kusinārā	Kuşināgara
Kapilavatthu	Kapilavastu
Kamma	Karma
İsipatana	Ṛshipatana
Kassapa	Kāşyapa
Sunnatā	Şūnyatā

Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi

1. J. Austen, GURUR VE ÖNYARGI, Çev. H. Koç
2. Novalis, GECEYE ÖVGÜLER, Çev. A. Cemal
3. O. Wilde, MUTLU PRENS -Bütün Masallar, Bütün Öyküler-, Çev. R. Hakmen - F. Özgüven
4. H. C. Andersen, SEÇME MASALLAR, Çev. M. Alpar
5. KEREM İLE ASLI, Haz. Çev. İ. Öztürk
6. H. James, YÜREK BURGUSU, Çev. N. Aytür
7. R. M. Rilke, DUINO AĞITLARI, Çev. Z. Aksu Yılmazer
8. H. de Balzac, MODESTE MIGNON, Çev. O. Rifat - S. Rifat
9. F. G. Lorca, KANLI DÜĞÜN, Çev. R. Hakmen
10. Şeyh Galib, HÜSN Ü AŞK, Çev. A. Gölpınarlı
11. J. W. von Goethe, YARATICI SANATÇI, Çev. A. Cemal
12. Platon, GORGİAS, Çev. M. Rifat - S. Rifat
13. E. A. Poe, DEDEKTİF (AUGUSTE DUPIN) ÖYKÜLERİ, Çev. M. Fuat - Y. Salman - D. Hakyemez
14. G. Flaubert, ERMİŞ ANTONIUS VE ŞEYTAN, Çev. S. Eyüboğlu
15. G. Flaubert, YERLEŞİK DÜŞÜNCELER SÖZLÜĞÜ, Çev. S. Rifat - E. Gökteke
16. C. Baudelaire, PARİS SIKINTISI, Çev. T. Yücel
17. Iuvenalis, YERGİLER, Çev. Ç. Dürüşken - Alova
18. YUNUS EMRE, HAYATI VE BÜTÜN ŞİİRLERİ, Haz. A. Gölpınarlı
19. E. Dickinson, SEÇME ŞİİRLER, Çev. S. Özpalabıyıklar
20. A. Dumas, fils, KAMELYALI KADIN, Çev. T. Yücel
21. Ömer Hayyam, DÖRTLÜKLER, Çev. S. Eyüboğlu
22. A. Schopenhauer, YAŞAM BİLGELİĞİ ÜZERİNE AFORİZMALAR, Çev. M. Tüzel
23. M. de Montaigne, DENEMELER, Çev. S. Eyüboğlu
24. Platon, DEVLET, Çev. S. Eyüboğlu - M. A. Cimcoz
25. F. Rabelais, GARGANTUA, Çev. S. Eyüboğlu - V. Günyol - A. Erhat
26. İ. A. Gonçarov, OBLOMOV, Çev. S. Eyüboğlu - E. Güney
27. T. More, UTOPIA, Çev. S. Eyüboğlu - V. Günyol - M. Urgan
28. Herodotos, TARİH, Çev. M. Ökmen

29. S. Kierkegaard, KAYGI KAVRAMI, Çev. T. Armaner
30. Platon, ŞÖLEN - DOSTLUK, Çev. S. Eyüboğlu - A. Erhat
31. A. S. Puşkin, YÜZBAŞININ KIZI -Bütün Romanlar, Bütün Öyküler-, Çev. A. Behramoğlu
32. A. S. Puşkin, SEVİYORDUM SİZİ, Çev. A. Behramoğlu
33. G. Flaubert, MADAME BOVARY, Çev. N. Ataç - S. E. Siyavuşgil
34. İ. S. Turgenyev, BABALAR VE OĞULLAR, Çev. E. Altay
35. A. P. Çehov, KÖPEĞİYLE DOLAŞAN KADIN, Çev. E. Altay
36. A. P. Çehov, BÜYÜK OYUNLAR, Çev. A. Behramoğlu
37. Molière, CİMRİ, Çev. S. Eyüboğlu
38. W. Shakespeare, MACBETH, Çev. S. Eyüboğlu
39. W. Shakespeare, ANTONIUS VE KLEOPATRA, Çev. S. Eyüboğlu
40. N. V. Gogol, AKŞAM TOPLANTILARI, Çev. E. Altay
41. Narayana, HİTOPADEŞA, Çev. K. Kaya
42. Feridüddin Attâr, MANTIK AL-TAYR, Çev. A. Gölpınarlı
43. Yamamoto, HAGAKURE: SAKLI YAPRAKLAR, Çev. H. C. Erkin
44. Aristophanes, EŞEKARILARI, KADINLAR SAVAŞI VE DİĞER OYUNLAR, Çev. S. Eyüboğlu - A. Erhat
45. F. M. Dostoyevski, SUÇ VE CEZA, Çev. M. Beyhan
46. M. de Unamuno, SİS, Çev. Y. Ersoy Canpolat
47. H. Ibsen, BRAND - PEER GYNT, Çev. S. B. Göknil - Z. İpşiroğlu
48. N. V. Gogol, BİR DELİNİN ANI DEFTERİ, Çev. M. Beyhan
49. J. J. Rousseau, TOPLUM SÖZLEŞMESİ, Çev. V. Günyol
50. A. Smith, MİLLETLERİN ZENGİNLİĞİ, Çev. H. Derin
51. J. de La Fontaine, MASALLAR, Çev. S. Eyüboğlu
52. J. Swift, GULLIVER'İN GEZİLERİ, Çev. İ. Şahinbaş
53. H. de Balzac, URSULE MIROUËT, Çev. S. Rifat - S. Rifat
54. Mevlânâ, RUBAİLER, Çev. H. Â. Yücel
55. Seneca, MEDEA, Çev. Ç. Dürüşken
56. W. Shakespeare, JULIUS CAESAR, Çev. S. Eyüboğlu
57. J. J. Rousseau, BİLİMLER VE SANAT ÜSTÜNE SÖYLEV, Çev. S. Eyüboğlu
58. M. Wollstonecraft, KADIN HAKLARININ GEREKÇELENDİRİLMESİ, Çev. D. Hakyemez
59. H. James, KISA ROMANLAR, UZUN ÖYKÜLER, Çev. N. Aytür - Ü. Aytür
60. Mirze Elekber Sabir, HOPHOPNAME (Seçmeler), Çev. İ. Öztürk
61. F. M. Dostoyevski, KARAMAZOV KARDEŞLER, Çev. N. Y. Taluy
62. Şudraka, TOPRAK ARABACIK (Mriçchakatika), Çev. K. Kaya
63. J. J. Rousseau, DİLLERİN KÖKENİ ÜSTÜNE DENEME, Çev. Ö. Albayrak
64. D. Diderot, AKTÖRLÜK ÜZERİNE AYKIRI DÜŞÜNCELER, Çev. S. E. Siyavuşgil
65. J. P. Eckermann, YAŞAMININ SON YILLARINDA GOETHE İLE KONUŞMALAR, Çev. M. Kahraman
66. Seneca, PHAEDRA, Çev. Ç. Dürüşken

67. M. de Unamuno, ABEL SANCHEZ -Tutkulu Bir Aşk Hikâyesi- TULA TEYZE, Çev. Y. Ersoy Canpolat
68. W. Shakespeare, PERICLES, Çev. H. Koç
69. L. N. Tolstoy, SANAT NEDİR, Çev. M. Beyhan
70. W. Shakespeare, III. RICHARD, Çev. Ö. Nutku
71. Mevlânâ, DİVÂN-I KEBİR, Çev. A. Gölpınarlı
72. T. De Quincey, BİR İNGİLİZ AFYON TİRYAKİSİNİN İTİRAFLARI, Çev. B. Boran
73. W. Shakespeare, ATİNALI TIMON, Çev. S. Eyüboğlu
74. J. Austen, AKIL VE TUTKU, Çev. H. Koç
75. A. Rimbaud, ILLUMINATIONS, Çev. C. Alkor
76. M. de Cervantes Saavedra, YÜCE SULTAN, Çev. Y. Ersoy Canpolat
77. D. Ricardo, SİYASAL İKTİSADIN VE VERGİLENDİRMENİN İLKELERİ, Çev. B. Zeren
78. W. Shakespeare, HAMLET, Çev. S. Eyüboğlu
79. F. M. Dostoyevski, EZİLENLER, Çev. N. Y. Taluy
80. A. Dumas, BİNBİR HAYALET, Çev. A. Özgüner
81. H. de Balzac, EVDE KALMIŞ KIZ, Çev. Y. Avunç
82. E.T.A. Hoffman, SEÇME MASALLAR, Çev. İ. Kanternir
83. N. Machiavelli, HÜKÜMDAR, Çev. N. Adabağ
84. M. Twain, SEÇME ÖYKÜLER, Çev. Y. Salman
85. L. N. Tolstoy, HACI MURAT, Çev. M. Beyhan
86. G. Galilei, İKİ BÜYÜK DÜNYA SİSTEMİ ÜZERİNE DİYALOG, Çev. R. Aşçıoğlu
87. F. M. Dostoyevski, ÖLÜLER EVİNDEN ANILAR, Çev. N. Y. Taluy
88. F. Bacon, SEÇME AFORİZMALAR, Çev. C. C. Çevik
89. W. Blake, MASUMİYET VE TECRÜBE ŞARKILARI, Çev. S. Özpalabıyıklar
90. F. M. Dostoyevski, YERALTINDAN NOTLAR, Çev. N. Y. Taluy
91. Prokopios, BİZANS'IN GİZLİ TARİHİ, Çev. O. Duru
92. W. Shakespeare, OTHELLO, Çev. Ö. Nutku
93. G. de Villehardouin - H. de Valenciennes, IV. HAÇLI SEFERİ KRONİKLERİ, Çev. A. Berktay
94. UPANİSHADLAR, Çev. K. Kaya
95. M. E. Han Galib, GALİB DİVÂNI, Çev. C. Soydan
96. J. Swift, ALÇAKGÖNÜLLÜ BİR ÖNERİ, Çev. D. Hakyemez
97. Sappho, FRAGMANLAR, Çev. Alova
98. W. Shakespeare, KURU GÜRÜLTÜ, Çev. S. Sanlı
99. V. B. Ibañez, MAHŞERİN DÖRT ATLISI, Çev. N. G. Işık
100. H. James, GÜVERCİNİN KANATLARI, Çev. R. Hakmen
101. G. de Maupassant, GEZGİN SATICI, Çev. B. Onaran
102. Seneca, TROIALI KADINLAR, Çev. Ç. Dürüşken
103. H. de Balzac, BİR HAVVA KIZI, Çev. B. Kuzucuoğlu
104. W. Shakespeare, KRAL LEAR, Çev. Ö. Nutku
105. M. Shikibu, MURASAKİ SHİKİBU'NUN GÜNLÜĞÜ, Çev. E. Esen

106. J. J. Rousseau, EMILE, Çev. Y. Avunç
107. A. Dumas, ÜÇ SİLAHŞOR, Çev. V. Yalçıntoklu
108. İ. S. Turgenyev, RUDİN - İLK AŞK - İLKBAHAR SELLERİ, Çev. E. Altay
109. L. N. Tolstoy, SİVASTOPOL, Çev. M. Beyhan
110. J. W. von Goethe, YAŞAMIMDAN ŞİİR VE HAKİKAT, Çev. M. Kahraman
111. L. N. Tolstoy, DİRİLİŞ, Çev. A. Hacıhasanoğlu
112. H. de Balzac, SUYU BULANDIRAN KIZ, Çev. Y. Avunç
113. A. Daudet, PAZARTESİ HİKÂYELERİ, Çev. S. E. Siyavuşgil
114. W. Shakespeare, SONELER, Çev. T. S. Halman
115. K. Mansfield, KATIKSIZ MUTLULUK, Çev. Oya Dalgıç
116. Ephesoslu Hipponaks, BÜTÜN FRAGMANLAR, Çev. Alova
117. F. Nietzsche, ECCE HOMO, Çev. M. Tüzel
118. N. V. Gogol, MÜFETTİŞ, Çev. K. Karasulu
119. Nizamü'l-Mülk, SİYASETNAME, Çev. M. T. Ayar
120. H. de Balzac, TILSIMLI DERİ, Çev. V. Yalçıntoklu
121. F. M. Dostoyevski, STEPANÇİKOVO KÖYÜ, Çev. N. Y. Taluy
122. G. Sand, THÉRÈSE VE LAURENT, Çev. V. Yalçıntoklu
123. W. Shakespeare, ROMEO VE JULIET, Çev. Ö. Nutku
124. F. Nietzsche, TRAGEDYANIN DOĞUŞU, Çev. M. Tüzel
125. Ovidius, AŞK SANATI, Çev. Ç. Dürüşken
126. P. J. Proudhon, MÜLKİYET NEDİR?, Çev. D. Çetinkasap
127. H. de Balzac, PIERRETTE, Çev. Y. Avunç
128. L. N. Tolstoy, KAFKAS TUTSAĞI, Çev. M. Beyhan
129. N. Copernicus, GÖKSEL KÜRELERİN DEVİNİMLERİ ÜZERİNE, Çev. C. C. Çevik
130. N. V. Gogol, TARAS BULBA VE MİRGOROD ÖYKÜLERİ, Çev. E. Altay
131. W. Shakespeare, ON İKİNCİ GECE, Çev. S. Sanlı
132. A. Daudet, SAPHO, Çev. T. Yücel
133. F. M. Dostoyevski, ÖTEKİ, Çev. T. Akgün
134. F. Nietzsche, PUTLARIN ALACAKARANLIĞI, Çev. M. Tüzel
135. É. Zola, GERMINAL, Çev. B. Onaran
136. J. O. y Gasset, KİTLELERİN AYAKLANMASI, Çev. N. G. Işık
137. Euripides, BAKKHALAR, Çev. S. Eyüboğlu
138. W. Shakespeare, YETER Kİ SONU İYİ BİTSİN, Çev. Ö. Nutku
139. N. V. Gogol, ÖLÜ CANLAR, Çev. M. Beyhan
140. Plutarkhos, LYKURGOS'UN HAYATI, Çev. S. Eyüboğlu - V. Günyol
141. W. Shakespeare, YANLIŞLIKLAR KOMEDYASI, Çev. Ö. Nutku
142. H. von Kleist, DÜELLO -Bütün Öyküler- Çev. İ. Kantemir
143. L. de Vega, OLMEDO ŞÖVALYESİ, Çev. Y. Ersoy Canpolat
144. F. M. Dostoyevski, EV SAHİBESİ, Çev. T. Akgün
145. W. Shakespeare, KRAL JOHN'UN YAŞAMI VE ÖLÜMÜ, Çev. H. Çalışkan

146. H. de Balzac, LOUIS LAMBERT, Çev. O. Rifat - S. Rifat
147. Mahmûd-ı Şebüsterî, GÜLŞEN-İ RÂZ, Çev. A. Gölpınarlı
148. Molière, KADINLAR MEKTEBİ, Çev. B. Tuncel
149. Catullus, BÜTÜN ŞİİRLERİ, Çev. Ç. Dürüşken - Alova
150. Somadeva, MASAL IRMAKLARININ OKYANUSU, Çev. K. Kaya
151. Hafız-ı Şirazî, HAFIZ DÎVÂNI, Çev. A. Gölpınarlı
152. Euripides, YAKARICILAR, Çev. S. Sandalcı
153. W. Shakespeare-J. Fletcher, CARDENIO, Çev. Ö. Nutku
154. Molière, GEORGE DANDIN, Çev. S. Kuray
155. J. W. von Goethe, GENÇ WERTHER'İN ACILARI, Çev. M. Kahraman
156. F. Nietzsche, BÖYLE SÖYLEDİ ZERDÜŞT, Çev. M. Tüzel
157. W. Shakespeare, KISASA KISAS, Çev. Ö. Nutku
158. J. O. y Gasset, SİSTEM OLARAK TARİH, Çev. N. G. Işık
159. C. de la Barca, HAYAT BİR RÜYADIR, Çev. B. Sabuncu
160. F. Nietzsche, DİONYSOS DİTHYRAMBOSLARI, Çev. A. Cemal
161. L. N. Tolstoy, ANNA KARENİNA, Çev. A. Hacıhasanoğlu
162. G. de Maupassant, GÜZEL DOST, Çev. A. Özgüner
163. Euripides, RESOS, Çev. S. Sandalcı
164. Sophokles, KRAL OİDİPUS, Çev. B. Tuncel
165. F. M. Dostoyevski, BUDALA, Çev. E. Altay
166. W. Shakespeare, KRAL VIII. HENRY, Çev. H. Çalışkan
167. D. Diderot, KÖRLER ÜZERİNE MEKTUP - SAĞIRLAR ÜZERİNE MEKTUP, Çev. A. Cemgil - D. Cemgil
168. T. Paine, AKIL ÇAĞI, Çev. A. İ. Dalgıç
169. W. Shakespeare, VENEDİK TACİRİ, Çev. Ö. Nutku
170. G. Eliot, SILAS MARNER, Çev. F. Kâhya
171. H. de Balzac, MUTLAK PEŞİNDE, Çev. S. Rifat - O. Rifat - S. Rifat
172. W. Shakespeare, BİR YAZ GECESİ RÜYASI, Çev. Ö. Nutku
173. A. de Musset, MARIANNE'İN KALBİ, Çev. B. Tuncel - S. Eyüboğlu
174. F. M. Dostoyevski, ECİNNİLER, Çev. M. Beyhan
175. A. S. Puşkin, BORİS GODUNOV, Çev. Ö. Özer
176. W. Shakespeare, HIRÇIN KIZ, Çev. Ö. Nutku
177. İ. S. Turgenyev, DUMAN, Çev. E. Altay
178. Sophokles, ELEKTRA, Çev. A. Erhat
179. J. Austen, NORTHANGER MANASTIRI, Çev. H. Koç
180. D. Defoe, ROBINSON CRUSOE, Çev. F. Kâhya
181. W. Shakespeare - J. Fletcher, İKİ SOYLU AKRABA, Çev. Ö. Nutku
182. Platon, SOKRATES'İN SAVUNMASI, Çev. A. Çokona
183. L. N. Tolstoy, İNSAN NEYLE YAŞAR? , Çev. K. Karasulu
184. N. V. Gogol, EVLENME - KUMARBAZLAR, Çev. K. Karasulu
185-1. F. Nietzsche, İNSANCA, PEK İNSANCA, Çev. M. Tüzel
185-2. F. Nietzsche, KARIŞIK KANILAR VE ÖZDEYİŞLER, Çev. M. Tüzel
185-3. F. Nietzsche, GEZGİN VE GÖLGESİ, Çev. M. Tüzel
186. A. P. Çehov, AYI -Dokuz Kısa Oyun-, Çev. T. Akgün

187. J. M. Keynes, PARA ÜZERİNE BİR İNCELEME, Çev. C. Gerçek
188. H. Fielding, JOSEPH ANDREWS, Çev. F. B. Aydar
189. C. Brontë, PROFESÖR, Çev. G. Varım
190. Kalidasa, MALAVİKA VE AGNİMİTRA, Çev. H. D. Can
191. W. Shakespeare, NASIL HOŞUNUZA GİDERSE, Çev. Ö. Nutku
192. Aiskhylos, ZİNCİRE VURULMUŞ PROMETHEUS, Çev. S. Eyüboğlu - A. Erhat
193. E. Rostand, CYRANO DE BERGERAC, Çev. S. E. Siyavuşgil
194. É. Zola, YAŞAMA SEVİNCİ, Çev. B. Onaran
195. F. M. Dostoyevski, KUMARBAZ, Çev. K. Karasulu
196. S. Kierkegaard, FELSEFE PARÇALARI YA DA BİR PARÇA FELSEFE, Çev. D. Şahiner
197. Cicero, YÜKÜMLÜLÜKLER ÜZERİNE, Çev. C. C. Çevik
198. D. Diderot, RAMEAU'NUN YEĞENİ, Çev. A. Cemgil
199. W. Shakespeare, KRAL V. HENRY, Çev. H. Çalışkan
200. L. N. Tolstoy, KREUTZER SONAT, Çev. A. Hacıhasanoğlu
201. S. Kierkegaard, BAŞTAN ÇIKARICININ GÜNLÜĞÜ, Çev. N. Beier
202. Aisopos, MASALLAR, Çev. İ. Çokona
203. W. Shakespeare, CYMBELINE, Çev. Ö. Nutku
204. Aristoteles, ATİNALILARIN DEVLETİ, Çev. A. Çokona
205. V. Hugo, BİR İDAM MAHKÛMUNUN SON GÜNÜ, Çev. V. Yalçıntoklu
206. D. Diderot, FELSEFE KONUŞMALARI, Çev. A. Cemgil
207. W. Shakespeare, VERONALI İKİ SOYLU DELİKANLI, Çev. Ö. Nutku
208. Molière, İNSANDAN KAÇAN, Çev. B. Tuncel
209. L. N. Tolstoy, ÜÇ ÖLÜM, Çev. G. Ç. Kızılırmak
210. Stendhal, KIRMIZI VE SİYAH, Çev. B. Onaran
211. Feridüddin Attâr, İLÂHİNAME, Çev. A. Gölpınarlı
212. D. Diderot, KADERCİ JACQUES VE EFENDİSİ, Çev. A. Cemgil
213. V. Hugo, NOTRE DAME'İN KAMBURU, Çev. V. Yalçıntoklu
214. W. Shakespeare, CORIOLANUS'UN TRAGEDYASI, Çev. Ö. Nutku
215. Euripides, MEDEA, Çev. A. Çokona
216. W. Shakespeare, TROILUS VE CRESSIDA, Çev. S. Eyüboğlu - M. Urgan
217. H. Bergson, GÜLME, Çev. D. Çetinkasap
218. W. Shakespeare, KIŞ MASALI, Çev. Ö. Nutku
219. Homeros, İLYADA, Çev. A. Erhat - A. Kadir
220. Homeros, ODYSSEİA, Çev. A. Erhat - A. Kadir
221. W. Shakespeare, KRAL IV. HENRY - I, Çev. H. Çalışkan
222. W. Shakespeare, KRAL IV. HENRY - II, Çev. H. Çalışkan
223. L. N. Tolstoy, İVAN İLYİÇ'İN ÖLÜMÜ, Çev. M. Beyhan
224. W. Shakespeare, AŞKIN EMEĞİ BOŞUNA, Çev. Ö. Nutku
225. W. Shakespeare, AŞK VE ANLATI ŞİİRLERİ, Çev. T. S. Halman
226. C. Goldoni, SEVGİLİLER, Çev. N. Adabağ - L. Tecer
227. F. M. Dostoyevski, BEYAZ GECELER, Çev. B. Zeren
228. Sophokles, ANTİGONE, Çev. A. Çokona

229. W. Shakespeare, TITUS ANDRONICUS, Çev. Ö. Nutku
230. L. N. Tolstoy, ÇOCUKLUK, Çev. A. Hacıhasanoğlu
231. M. Y. Lermontov, HANÇER -Seçme Şiir ve Manzumeler-, Çev. A. Behramoğlu
232. Sophokles, TRAKHİSLİ KADINLAR, Çev. A. Çokona
233. W. Shakespeare, II. RICHARD, Çev. Ö. Nutku
234. Sun Zi (Sun Tzu), SAVAŞ SANATI, Çev. P. Otkan - G. Fidan
235. W. Shakespeare, KRAL VI. HENRY - I, Çev. Ö. Nutku
236. W. Shakespeare, KRAL VI. HENRY - II, Çev. Ö. Nutku
237. W. Shakespeare, KRAL VI. HENRY - III, Çev. Ö. Nutku
238. J. W. von Goethe, ALMAN GÖÇMENLERİN SOHBETLERİ, Çev. T. Tayanç
239. W. Shakespeare, WINDSOR'UN ŞEN KADINLARI, Çev. H. Çalışkan
240. GILGAMIŞ DESTANI, Çev. S. Maden
241. C. Baudelaire, ÖZEL GÜNCELER - APAÇIK YÜREĞİM, Çev. S. Maden
242. W. Shakespeare, FIRTINA, Çev. Ö. Nutku
243. İbn Kalânisî, ŞAM TARİHİNE ZEYL, Çev. O. Özatağ
244. Yusuf Has Hacib, KUTADGU BİLİG, Çev. A. Çakan
245. L. N. Tolstoy, İLKGENÇLİK, Çev. A. Hacıhasanoğlu
246. Sophokles, PHİLOKTETES, Çev. A. Çokona
247. K. Kolomb, SEYİR DEFTERLERİ, Çev. S. Maden
248. C. Goldoni, LOKANTACI KADIN, Çev. N. Adabağ
249. Plutarkhos, THESEUS - ROMULUS, Çev. İ. Çokona
250. V. Hugo, SEFİLLER, Çev. V. Yalçıntoklu
251. Plutarkhos, İSKENDER - SEZAR, Çev. İ. Çokona
252. Montesquieu, İRAN MEKTUPLARI, Çev. B. Günen
253. C. Baudelaire, KÖTÜLÜK ÇİÇEKLERİ, Çev. S. Maden
254. İ. S. Turgenyev, HAM TOPRAK, Çev. E. Altay
255. L. N. Tolstoy, GENÇLİK, Çev. A. Hacıhasanoğlu
256. Ksenophon, ANABASİS -On Binler'in Dönüşü-, Çev. A. Çokona
257. A. de Musset, LORENZACCIO, Çev. B. Günen
258. É. Zola, NANA, Çev. B. Onaran
259. Sophokles, AİAS, Çev. A. Çokona
260. Bâkî, DİVÂN, Çev. F. Öztürk
261. F. Nietzsche, DAVID STRAUSS, İTİRAFÇI VE YAZAR, Çev. M. Tüzel
262. F. Nietzsche, TARİHİN YAŞAM İÇİN YARARI VE SAKINCASI, Çev. M. Tüzel
263. F. Nietzsche, EĞİTİCİ OLARAK SCHOPENHAUER, Çev. M. Tüzel
264. F. Nietzsche, RICHARD WAGNER BAYREUTH'TA, Çev. M. Tüzel
265. A. de Musset, ŞAMDANCI, Çev. B. Tuncel - S. Eyüboğlu
266. Michelangelo, CENNETİN ANAHTARLARI, Çev. T. S. Halman
267. D. Diderot, RAHİBE, Çev. A. Cemgil
268. Edib Ahmed Yüknekî, ATEBETÜ'L-HAKAYIK, Çev. A. Çakan
269. İ. S. Turgenyev, BAŞKANIN ZİYAFETİ - PARASIZLIK - BEKÂR, Çev. N. Y. Taluy

270. Aristoteles, POETİKA -Şiir Sanatı Üzerine-, Çev. A. Çokona - Ö. Aygün
271. Hippokrates, AFORİZMALAR, Çev. E. Çoraklı
272. G. Leopardi, ŞARKILAR, Çev. N. Adabağ
273. Herodas, MİMOSLAR, Çev. Alova
274. Molière, HASTALIK HASTASI, Çev. B. Günen
275. Laozi, TAO TE CHİNG -DAO DE JİNG-, Çev. S. Özbey
276. BÂBİL YARATILIŞ DESTANI -Enuma Eliş-, Çev. S. F. Adalı - A. T. Görgü
277. M. Shelley, FRANKENSTEIN YA DA MODERN PROMETHEUS, Çev. Y. Yavuz
278. Erasmus, DELİLİĞE ÖVGÜ, Çev. Y. Sivri
279. A. Dumas, SAINTE-HERMINE ŞÖVALYESİ, Çev. H. Bayrı
280. Sophokles, OİDİPUS KOLONOS'TA, Çev. A. Çokona
281. A. Dumas, SİYAH LALE, Çev. V. Yalçıntoklu
282. A. Sewell, SİYAH İNCİ, Çev. A. Berktay
283. C. Marlowe, PARİS'TE KATLİAM, Çev. Ö. Nutku
284. F. Nietzsche, İYİNİN VE KÖTÜNÜN ÖTESİNDE, Çev. M. Tüzel
285. C. Marlowe, KARTACA KRALİÇESİ DİDO, Çev. Ö. Nutku
286. Hesiodos, THEOGONİA - İŞLER VE GÜNLER, Çev. A. Erhat - S. Eyüboğlu
287. Horatius, ARS POETICA -Şiir Sanatı-, Çev. C. C. Çevik
288. W. Shakespeare, ÇİFTE İHANET, Çev. Ö. Nutku
289. Molière, KİBARLIK BUDALASI, Çev. B. Günen
290. Semonides ve Alu İambos Şairi, ŞİİRLER VE BÜTÜN FRAGMANLAR, Çev. Alova
291. D. Defoe, VEBA YILI GÜNLÜĞÜ, Çev. İ. Kanlemir
292. O. Wilde, ÖNEMSİZ BİR KADIN, Çev. P. D. Deveci
293. L. N. Tolstoy, EFENDİ İLE UŞAĞI, Çev. A. Hacıhasanoğlu
294. H. de Balzac, VADİDEKİ ZAMBAK, Çev. V. Yalçıntoklu
295. C. Marlowe, MALTALI YAHUDİ, Çev. Ö. Nutku
296. H. Melville, KATİP BARTLEBY, Çev. H. Koç
297. Cicero, YASALAR ÜZERİNE, Çev. C. C. Çevik
298. E.T.A. Hoffman, MATMAZEL DE SCUDÉRY, Çev. G. Zeytinoğlu
299. SÜMER KRAL DESTANLARI, Çev. S. F. Adalı - A. T. Görgü
300. L. N. Tolstoy, SAVAŞ VE BARIŞ, Çev. T. Akgün
301. Plutarkhos, DEMOSTHENES - CICERO, Çev. İ. Çokona
302. Farabî, İDEAL DEVLET, Çev. A. Arslan
303. C. Marlowe, II. EDWARD, Çev. Ö. Nutku
304. Montesquieu, KANUNLARIN RUHU ÜZERİNE, Çev. B. Günen
305. Cicero, YAŞLI CATO VEYA YAŞLILIK ÜZERİNE, Çev. C. C. Çevik
306. Stendhal, PARMA MANASTIRI, Çev. B. Onaran
307. A. Daudet, DEĞİRMENİMDEN MEKTUPLAR, Çev. S. E. Siyavuşgil
308. Euripides, İPHİGENİA AULİS'TE, Çev. A. Çokona
309. Euripides, İPHİGENİA TAURİS'TE, Çev. A. Çokona
310. Pascal, DÜŞÜNCELER, Çev. D. Çetinkasap
311. M. de Staël, ALMANYA ÜZERİNE, Çev. H. A. Karahasan

312. Seneca, BİLGENİN SARSILMAZLIĞI ÜZERİNE- İNZİVA ÜZERİNE, Çev. C. C. Çevik
313. D. Hume, İNSANIN ANLAMA YETİSİ ÜZERİNE BİR SORUŞTURMA, Çev. F. B. Aydar
314. F. Bacon, DENEMELER -Güvenilir Öğütler ya da Meselelerin Özü-, Çev. C. C. Çevik - M. Çakan
315. BABİL HEMEROLOJİ SERİSİ -Uğurlu ve Uğursuz Günler Takvimi-, Çev. S. F. Adalı - A. T. Görgü
316. H. Walpole, OTRANTO ŞATOSU, Çev. Z. Avcı
317. İ. S. Turgenyev, AVCININ NOTLARI, Çev. E. Altay
318. H. de Balzac, SARRASİNE, Çev. A. Berktay
319. Farabî, MUTLULUĞUN KAZANILMASI, Çev. A. Arslan
320. M. Luther, DOKSAN BEŞ TEZ, Çev. C. C. Çevik
321. F. Rabelais, PANTAGRUEL, Çev. N. Yıldız
322. Kritovulos, KRİTOVULOS TARİHİ, Çev. A. Çokona
323. C. Marlowe, BÜYÜK TİMURLENK I-II, Çev. Ö. Nutku
324. Ahmedî, İSKENDERNÂME, Çev. F. Öztürk
325. M. Aurelius, KENDİME DÜŞÜNCELER, Çev. Y. E. Ceren
326. Cicero, DOSTLUK ÜZERİNE, Çev. C. C. Çevik
327. DEDE KORKUT HİKÂYELERİ, Çev. A. Çakan
328. Aristophanes, PLOUTOS, Çev. E. Gören-E. Yavuz
329. É. Zola, HAYVANLAŞAN İNSAN, Çev. A. Özgüner
330. RİGVEDA, Çev. K. Kaya
331. S. T. Coleridge, YAŞLI DENİZCİNİN EZGİSİ, Çev. H. Koçak
332. A. Dumas, MONTE CRISTO KONTU, Çev. V. Yalçıntoklu
333. L.N. Tolstoy, KAZAKLAR, Çev. M. Beyhan
334. O. Wilde, DORIAN GRAY'İN PORTRESİ, Çev. D. Z. Baturalp
335. İ.S. Turgenyev, KLARA MİLİÇ, Çev. C. D. Akyüz
336. R. Apollonios, ARGONAUTİKA, Çev. A. Çokona
337. S. Le Fanu, CARMILLA, Çev. Y. Yavuz
338. Seneca, MUTLU YAŞAM ÜZERİNE-YAŞAMIN KISALIĞI ÜZERİNE, Çev. C. C. Çevik
339. F. Engels, AİLENİN, DEVLETİN VE ÖZEL MÜLKİYETİN KÖKENİ, Çev. M. Tüzel
340. T. L. Peacock, KARABASAN MANASTIRI, Çev. Y. Yavuz
341. H. von Kleist, AMPHİTRYON, Çev. M. Kahraman
342. H. Balzac, EUGÉNIE GRANDET, Çev. V. Yalçıntoklu
343. W. Whitman, ÇİMEN YAPRAKLARI, Çev. F. Öz
344. Montesquieu, ROMALILARIN YÜCELİK VE ÇÖKÜŞÜNÜN NEDENLERİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER, Çev. B. Günen
345. Beaumarchais, SEVILLA BERBERİ VEYA NAFİLE TEDBİR, Çev. B. Günen
346. W. James, PRAGMATİZM, Çev. F. B. Aydar
347. Euripides, ANDROMAKHE, Çev. A. Çokona

348. Farabî, İLİMLERİN SAYIMI, Çev. A. Arslan
349. G. Büchner, DANTON'UN ÖLÜMÜ, Çev. M. Tüzel
350. GILGAMIŞ HİKÂYELERİ, Çev. S. F. Adalı-A. T. Görgü
351. Aristophanes, KADIN MEBUSLAR, Çev. E. Gören-E. Yavuz
352. S. Empricus, PYRRHONCULUĞUN ESASLARI, Çev. C. C. Çevik
353. H. de Balzac, GORIOT BABA, Çev. V. Yalçıntoklu
354. G. E. Lessing, DÜZYAZI FABLLAR, Çev. Z. Aksu Yılmazer
355. Epiktetos, ENKHEIRIDION, Çev. C. C. Çevik
356. DHAMMAPADA, Çev. K. Kaya
357. Voltaire, SADIK VEYA KADER -BİR DOĞU MASALI-, Çev. B. Günen
358. Platon, PHAİDROS, Çev. A. Çokona
359. Beaumarchais, FİGARO'NUN DÜĞÜNÜ VEYA ÇILGIN GÜN, Çev. B. Günen
360. J. Cazotte, ÂŞIK ŞEYTAN, Çev. A. Terzi
361. SUTTANİPĀTA, Çev. K. Kaya
362. V. Hugo, DENİZ İŞÇİLERİ, Çev. V. Yalçıntoklu

Gürültüden korkmayan bir aslan gibi,
ağın yakalayamadığı bir rüzgâr gibi,
sudan kirlenmeyen nilüfer gibi,
kişi bir gergedan gibi, yalnız dolaşmalı.

Suttanipāta, *yani* Suttaların Dökülüşü *Buddhizmin* Üç Sepet*'inin (Tripitaka) en meşhur kısmı olan* Suttanipata*'nın içinde yer alır. Buddha felsefesinin temel görüşlerini çarpıcı diyaloglarla sunan bu kıymetli eser Buddhizmin ilk dönemlerini, temel değerlerini anlamak açısından kilit bir öneme sahiptir. Buddhizmin felsefesi ve tarihi hakkında bir sunuş eşliğinde,* Suttanipāta *Türkçede ilk kez Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi'nde.*

Korhan Kaya (1959): Ankara Üniversitesi DTCF Hindoloji Bölümünü bitirdi. Aynı bölümde 1990'da doktorasını tamamladı ve 2003 yılında profesör unvanı aldı. JNU, BHU, Kolkata (Kalküta), Delhi gibi Hindistan'ın seçkin üniversitelerinde araştırmalar yaptı. 2015 yılında kendisine Hindistan cumhurbaşkanı ve ICCR tarafından Seçkin Hindolog unvanı verildi. Halen AÜ, DTCF'deki Hindoloji Anabilim Dalı Başkanlığını sürdüren Korhan Kaya'nın, Hindoloji üzerine otuzu aşkın makalesi, Hint dili, edebiyatı ve felsefesi konularında da çeviri ve telif olmak üzere yirmi yedi kitabı bulunmaktadır.

9 786052 959015

13 TL